DIRA

Tanzania yenye Muungano imara na Mazingira safi, salama na endelevu.

DHIMA

Kuwa na ufanisi katika kuimarisha Muungano na kuongeza ushirikiano kwa masuala yasiyo ya Muungano na kuratibu usimamizi wa Mazingira ili kuboresha ustawi wa watanzania.

MAJUKUMU YA OFISI YA MAKAMU WA RAIS

i. *Kuratibu masuala ya Muungano;*

ii. *Kuratibu ushirikiano kati ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar katika masuala yasiyo ya Muungano;*

iii. *Kuandaa na kusimamia utekelezaji wa Sera na Sheria ya Mazingira;*

iv. *Kufuatilia na kuratibu shughuli za Baraza la Taifa la Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira;*

v. *Kusimamia na kuendeleza watumishi wa Ofisi ya Makamu wa Rais; na*

vi. *Kuratibu na kusimamia shughuli za Idara au Wakala zilizo chini ya Ofisi ya Makamu wa Rais.*

HOTUBA YA WAZIRI WA NCHI, OFISI YA MAKAMU WA RAIS, WAKATI WA KUWASILISHA BUNGENI MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA FEDHA KWA MWAKA WA FEDHA 2012/13

Mhe. Samia Suluhu Hassan, (Mb.),
Waziri wa Nchi, Muungano

Mhe. Dkt. Terezya Luoga Huvisa, (Mb.),
Waziri wa Nchi, Mazingira

I. UTANGULIZI

1. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa kuzingatia taarifa iliyowasilishwa na Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Ardhi, Maliasili na Mazingira na ile iliyowasilishwa na Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Katiba, Sheria na Utawala, naomba kutoa hoja kwamba, Bunge lako Tukufu sasa likubali kupokea, kujadili na kupitisha Makadirio ya Mapato na Matumizi ya fedha ya Ofisi ya Makamu wa Rais kwa mwaka wa fedha 2012/13.

2. ***Mheshimiwa Spika,*** awali ya yote naomba nitumie fursa hii, kutoa shukrani zangu za dhati, kwa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mheshimiwa **Dkt. Jakaya Mrisho Kikwete,** kwa kutupa tena dhamana ya

kusimamia Masuala ya Muungano na Hifadhi ya Mazingira, katika Ofisi ya Makamu wa Rais. Vile vile, napenda kutoa shukrani za pekee kwa Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mheshimiwa **Dkt. Mohammed Gharib Bilal,** kwa uongozi wake thabiti, na maelekezo anayotupa katika kusimamia utekelezaji wa majukumu ya kuratibu masuala ya Muungano na uhifadhi mazingira. Tunaahidi kuendelea kutumia kikamilifu fursa zote zilizopo, katika kutekeleza Ilani ya Uchaguzi ya Chama Cha Mapinduzi ili kufikia malengo yaliyowekwa.

3. ***Mheshimiwa Spika,*** nami napenda kuungana na wenzangu kuwapongeza Mawaziri na Manaibu Waziri walioteuliwa na Mheshimiwa Rais kushika nyadhifa mbalimbali. Aidha, nawapongeza Waheshimiwa Wabunge walioteuliwa kutuwakilisha kwenye Bunge la Afrika Mashariki.

4. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa masikitiko makubwa naungana na wabunge wenzangu kutoa pole za dhati kwa ndugu, jamaa na wananchi kwa ujumla kwa vifo vya Mheshimiwa **Regia Estelatus Mtema,** Mheshimiwa **Mussa Khamis Silima** na Mheshimiwa **Jeremia Solomon Sumari**. Vifo vya waheshimiwa wabunge hao ni pigo kubwa kwa Taifa letu. Tutawakumbuka kwa juhudi zao na tunaomba

Mwenyezi Mungu azilaze roho zao mahali pema peponi, Amina.

5. ***Mheshimiwa Spika,*** naomba sasa kutumia nafasi hii, kumpongeza Waziri wa Fedha, Mheshimiwa **Dkt. William Augustao Mgimwa (Mb.)** kwa kuwasilisha Bajeti Kuu ya Serikali. Aidha, nampongeza Waziri Mkuu, Mheshimiwa **Mizengo Kayanza Peter Pinda (Mb.)** pamoja na Mawaziri wote waliotangulia katika kuwasilisha hotuba zao za bajeti ambao ni: Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais, Mahusiano na Uratibu, Mheshimiwa **Stephen Masatu Wassira, (Mb.)**; na Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais, Menejimenti ya Utumishi wa Umma, Mheshimiwa **Celina Ompeshi Kombani (Mb.)**. Hotuba zao zimefafanua kwa kina mwelekeo wa sera, mipango, mikakati, malengo na kazi za Serikali kwa mwaka wa fedha 2012/13.

6. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa namna ya kipekee, napenda kuishukuru Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Katiba, Sheria na Utawala, chini ya Mwenyekiti wake Mheshimiwa **Pindi Hazara Chana (Mb.),** Mbunge Viti Maalum - Mkoa wa Iringa, pamoja na Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Ardhi, Maliasili na Mazingira chini ya Mwenyekiti wake Mheshimiwa **James Daudi Lembeli (Mb.),** Mbunge wa Kahama, kwa ushirikiano, maoni na ushauri uliojaa hekima walioutoa katika kupitia na kuchambua taarifa

mbalimbali za utekelezaji wa bajeti ya Ofisi na makadirio ya mapato na matumizi kwa mwaka wa fedha 2012/13. Ninapenda kulihakikishia Bunge lako tukufu kuwa, Ofisi imezingatia ushauri na mapendekezo yaliyotolewa na Kamati hizo.

7. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa dhati kabisa, nawashukuru Mheshimiwa **Pauline Philipo Gekul (Mb.)** na Mheshimiwa **Susan Anselm Jerome Lyimo (Mb.),** waliokuwa wasemaji Wakuu wa Kambi ya Upinzani, kuhusu Muungano na Mazingira, kwa ushirikiano na michango yao. Aidha, natumia nafasi hii kuwapongeza Mheshimiwa **Tundu Mughwai Antiphas Lissu (Mb.)** na Mheshimiwa **Mchungaji Peter Simon Msigwa (Mb.),** kwa kuteuliwa kuwa Wasemaji Wakuu wa Kambi ya Upinzani kuhusu Masuala ya Muungano na Mazingira. Tunaahidi kuwapa ushirikiano katika kutekeleza majukumu yao.

II. MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA MPANGO NA BAJETI KWA MWAKA 2011/12 NA MALENGO YA MWAKA 2012/13

8. ***Mheshimiwa Spika,*** Ofisi ya Makamu wa Rais, katika mwaka wa fedha 2011/12 imeendelea kutekeleza majukumu iliyokabidhiwa ya kuratibu masuala ya Muungano na yasiyo ya Muungano, pamoja na usimamizi wa Mazingira hapa nchini. Ofisi imetekeleza majukumu hayo

kwa kuzingatia Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya Mwaka 1977; Dira ya Taifa ya Maendeleo ya mwaka 2025; Mpango wa Taifa wa Maendeleo wa Miaka Mitano wa mwaka 2011/12 hadi 2015/16; Mkakati wa Kukuza Uchumi na Kupunguza Umaskini Tanzania (MKUKUTA II); Ilani ya Uchaguzi ya Chama Cha Mapinduzi (CCM) ya Mwaka 2010 hadi 2015; Malengo ya Maendeleo ya Milenia; Sera ya Taifa ya Mazingira ya mwaka 1997; na Sheria ya Usimamizi wa Mazingira Sura ya 191.

9. ***Mheshimiwa Spika,*** baada ya kutoa maelezo hayo ya awali, naomba sasa niwasilishe taarifa ya utekelezaji kwa kipindi hicho na malengo ya mwaka 2012/13 katika Masuala ya Muungano na pia katika Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira hapa nchini.

A. MASUALA YA MUUNGANO

UTEKELEZAJI WA MAELEKEZO YA ILANI YA UCHAGUZI YA CCM YA MWAKA 2010 HADI 2015

10. ***Mheshimiwa Spika,*** Ibara **183** ya Ilani hiyo inaelekeza kuwa, ili kuimarisha Muungano Serikali itajenga mazingira endelevu na kuimarisha fursa za kiuchumi miongoni mwa wananchi wa kila upande, ili waone na kuamini kwamba Muungano wa Tanganyika na Zanzibar

sio tu ni ngao madhubuti ya Umoja, Amani na Mshikamano wao, bali pia ni daraja lisilotetereka la kuwafikisha katika azma yao ya kuondokana na umaskini na kuharakisha maendeleo yao na ya Taifa kwa jumla. Aidha, katika Ibara ya **184** Serikali inaelekezwa kutekeleza mambo yafuatayo:-

(a) Kukamilisha ujenzi wa majengo na Taasisi za Muungano ambazo zimeanzishwa Tanzania Zanzibar;
(b) Kuimarisha utendaji wa Kamati ya Pamoja ya kutatua changamoto za Muungano kwa kuandaa utaratibu madhubuti wa vikao vya Kamati na utekelezaji wa haraka wa maamuzi yanayofikiwa;
(c) Kuboresha uchangiaji na mgawanyo wa mapato ya Muungano;
(d) Kuzifanyia mapitio na uboreshaji Sheria na Kanuni za fedha zinazotawala ukusanyaji wa mapato chini ya Mamlaka ya Mapato Tanzania - *TRA* na Bodi ya Mapato Zanzibar - *ZRB* upande wa Tanzania Zanzibar kwa lengo la kukuza ufanisi katika ukusanyaji wa mapato hayo;
(e) Kuboresha Sheria, Kanuni na taratibu za ajira ya watumishi katika Taasisi za Muungano ili utumishi huo uwe na sura muafaka ya Muungano;
(f) Kuimarisha utaratibu wa kuandaa na kutekeleza mikakati na mbinu za pamoja

zenye lengo la kuinua uchumi wa pande zote mbili za Muungano; na

(g) Kuendeleza miradi ya pamoja ya kiuchumi, miundombinu na ya kijamii iliyoanzishwa ikiwemo ya *Tanzania Social Action Fund - TASAF* na *Marine and Coastal Environment Management Project - MACEMP*.

11. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2011/12, Ofisi imeendelea kutekeleza Ilani ya Uchaguzi ya CCM ya mwaka 2010 - 2015 katika masuala ya Muungano kama ifuatavyo:-

"Kukamilisha ujenzi wa majengo na Taasisi za Muungano ambazo zimeanzishwa Tanzania Zanzibar"

12. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi hiki, Ofisi imehamasisha Wizara, Idara na Taasisi za Muungano kujenga au kufungua Ofisi zao Tanzania Zanzibar. Ofisi ya Makamu wa Rais imekamilisha ujenzi wa Ofisi na Makazi ya Makamu wa Rais Tunguu - Zanzibar. Aidha, Tume ya Sayansi na Teknolojia - *COSTECH* na Tume ya Nguvu za Atomiki - *TAEC* zimehamishia Ofisi zao kwa muda katika Jengo hilo. Vile vile, ujenzi wa Ofisi ya Makao Makuu ya Mamlaka ya Uvuvi katika Ukanda wa Bahari Kuu Zanzibar umekamilika na ujenzi wa Ofisi ya Taasisi ya Sayansi za Bahari iliyopo Buyu unaendelea.

Taasisi ya kusimamia biashara za nje Tanzania, (TanTrade) imefungua Ofisi ya muda Zanzibar. Aidha, ujenzi wa Ofisi za uhamiaji makao makuu Zanzibar uko katika hatua za mwisho za ukamilishaji.

“Kuimarisha utendaji wa Kamati ya Pamoja ya kutatua changamoto za Muungano kwa kuandaa utaratibu madhubuti wa vikao vya Kamati na utekelezaji wa haraka wa maamuzi yanayofikiwa”

13. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kuimarisha utendaji wa Kamati ya Pamoja ya SMT na SMZ ya kutatua changamoto za Muungano, Ofisi imeandaa utaratibu wa kufanya vikao vya sekta. Lengo la vikao hivyo ni kuharakisha utekelezaji wa maamuzi ya Kamati hiyo. Kwa kipindi cha mwaka 2011/12, Ofisi imeratibu vikao **7** kwa sekta zenye hoja, Pamoja na vikao viwili (**2**) vya Sekretariati ya kamati hiyo. Hoja hizo zinahusu Masuala ya Fedha, Nishati ya Umeme, Usajili wa vyombo vya moto na Mfuko wa Maendeleo ya Jimbo. Katika kipindi hicho, kikao cha Kamati ya Pamoja ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano ya Tanzania - SMT na Serikali ya Mapinduzi Zanzibar - SMZ kilifanyika tarehe 28 Januari, 2012, Dar es Salaam. Hoja ya Mfuko wa Maendeleo ya Jimbo na hoja ya ongezeko kubwa la ankara za umeme kutoka Shirika la Umeme Tanzania - *TANESCO* kwenda Shirika la Umeme

Zanzibar – *ZECO* zimepatiwa ufumbuzi na kuondolewa kwenye orodha ya hoja.

“Kuboresha Uchangiaji na Mgawanyo wa Mapato ya Muungano”

14. ***Mheshimiwa Spika,*** Ofisi imeratibu kikao cha Mawaziri wanaoshughulikia masuala ya fedha wa SMT na SMZ kilichofanyika tarehe 6 Oktoba, 2011. Kikao hicho kilijadili utekelezaji wa mapendekezo ya Tume ya Pamoja ya Fedha ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kuhusu mgawanyo wa mapato na kuchangia gharama za Muungano kwa Serikali zetu mbili. Kwa sasa, Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania iko kwenye hatua za mwisho za kutoa maamuzi kuhusu mapendekezo ya Tume ya Pamoja ya Fedha.

“Kuzifanyia mapitio na uboreshaji Sheria na Kanuni za fedha zinazotawala ukusanyaji wa mapato chini ya TRA na ZRB upande wa Tanzania Zanzibar kwa lengo la kukuza ufanisi katika ukusanyaji wa mapato hayo”

15. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali zetu mbili zimekubaliana kuwa, yafanyike marekebisho ya sheria za Kodi ya Mapato ya Ajira – (*Pay As You Earn* – PAYE) na Kodi ya Mapato inayozuiwa (*Withholding Tax*) ili kodi hiyo itumike pale inapokusanywa. Mswada wa marekebisho ya sheria hizo uwasilishwe kwenye Mkutano wa

Nane wa Bunge. Aidha, imekubaliwa kuwa, marekebisho ya Sheria za usajili wa vyombo vya moto yafanywe katika vikao vya Bunge na Baraza la wawakilishi kwa mwaka wa fedha 2012/13.

“Kuboresha Sheria, Kanuni na Taratibu za Ajira ya Watumishi katika Taasisi za Muungano ili utumishi huo uwe na sura muafaka ya ki-Muungano”

16. ***Mheshimiwa Spika,*** Ofisi kwa kushirikiana na Ofisi ya Rais, Menejimenti ya Utumishi wa Umma imeratibu vikao vya Kamati ya kuboresha Sheria na Sera za utumishi katika Taasisi za Muungano. Kutokana na mabadiliko yaliyotokea baada ya uchaguzi mkuu wa mwaka 2010 na kusababisha baadhi ya Wizara na wajumbe wa kamati iliyoundwa kubadilishwa au kuhamishwa, Kamati ya mawaziri imeunda kamati nyingine ambayo imeelekezwa kukamilisha kazi ya kuainisha maeneo husika.

“Kuimarisha utaratibu wa kuandaa na kutekeleza mikakati na mbinu za pamoja zenye lengo la kuinua uchumi wa pande zote mbili za Muungano”

17. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kuinua uchumi wa pande zote mbili za Muungano SMT na SMZ zimekubaliana kwa pamoja kutekeleza masuala ya Mkakati wa Kukuza Uchumi na

Kuondoa Umaskini Tanzania - MKUKUTA na Mkakati wa Kuondoa Umaskini Zanzibar - MKUZA na kupeana taarifa kuanzia hatua za awali, kushiriki kikamilifu katika majadiliano na washirika wa maendeleo na kuainisha maeneo ya vipaumbele. Rasimu ya mwongozo wa ushirikishwaji wa Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar katika masuala yote ya Kimataifa imeandaliwa. Miongoni mwa mambo yaliyozingatiwa katika mwongozo ni suala la utafutaji wa fedha za misaada au mikopo kutoka nje ya nchi. Mwongozo wa vikao vya ushirikiano baina ya Wizara, Idara na Taasisi zisizo za SMT na SMZ umeandaliwa ili kuimarisha masuala ya sera, utaalam na wataalam kwa pande mbili za Muungano. Aidha, Ofisi imeratibu gawio la asilimia **4.5** la misaada ya kibajeti kwenda Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar.

"Kufuatilia utekelezaji wa miradi ya pamoja ya kiuchumi, miundombinu na ya kijamii iliyokwishaanzishwa ikiwemo ya *Tanzania Social Action Fund (TASAF) na Marine and Coastal Environment Management Project (MACEMP)*"

18. ***Mheshimiwa Spika,*** Ofisi imefanya ufuatiliaji wa utekelezaji wa miradi ya kiuchumi na kijamii kupitia ziara zilizofanywa tarehe 21 hadi 24 Februari 2012 na tarehe 12 hadi 16 Machi, 2012 Tanzania Zanzibar. Miradi hiyo

inafadhiliwa na *Tanzania Social Action Fund* – TASAF, *Marine and Coastal Environment Management Programme* - MACEMP, *Agricultural Sector Development Programme* – ASDP na Mfuko wa Maendeleo ya Jimbo. Miradi yote iliyotembelewa imeonyesha kutekelezwa vizuri na kuwafaidisha wananchi kwa kiwango kikubwa.

UTEKELEZAJI WA MPANGO NA BAJETI KWA MWAKA 2011/12 NA MALENGO YA MWAKA 2012/13

19. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2011/12, Ofisi iliendelea kutekeleza majukumu yake ya msingi ya kufuatilia utekelezaji wa kila siku wa mambo ya Muungano na yasiyo ya Muungano ili kudumisha Muungano na ushirikiano wa Serikali zote mbili. Kwa mwaka wa fedha 2011/12, Ofisi ilipanga na kutekeleza yafuatayo:-

Kuondoa Vikwazo katika Utekelezaji wa Masuala ya Muungano

20. ***Mheshimiwa Spika,*** kikao cha Kamati ya Pamoja ya SMT na SMZ kilifanyika tarehe 28 Januari, 2012, Dar es Salaam kwa madhumuni ya kujadili na kutafuta ufumbuzi wa changamoto katika utekelezaji wa masuala ya

Muungano. Kikao hiki kilitanguliwa na vikao viwili (**2**) vya Sekretarieti ya Kamati ya Pamoja SMT na SMZ vilivyofanyika tarehe 20 Desemba, 2011 na 17 Januari, 2012. Hoja **13** zilijadiliwa katika kikao hicho na kati ya hizo, hoja mbili (**2**) zilipatiwa ufumbuzi na zilizobaki ziko katika hatua mbalimbali za kushughulikiwa. Hoja zilizopatiwa ufumbuzi ni:-

Ongezeko la gharama za umeme kutoka TANESCO kwenda ZECO'

21. ***Mheshimiwa Spika,*** kulikuwa na hoja kutoka SMZ kwamba Mamlaka ya Udhibiti wa Huduma za Nishati na Maji – *EWURA* ilipandisha bei za umeme kwa wateja wa Shirika la Umeme Tanzania - *TANESCO* likiwemo Shirika la Umeme Zanzibar - *ZECO* mwezi Januari, 2008. Upandishwaji huo ulikuwa na ongezeko la wastani wa asilimia **21.7** kwa wateja waliopo Tanzania Bara na kwa upande wa Zanzibar bei ya umeme ilipandishwa kwa asilimia **168.** Baada ya majadiliano katika Kikao cha Mawaziri wa Sekta ya Nishati kilichofanyika tarehe 27 Januari, 2012 hoja hii ilipatiwa ufumbuzi kwa kushusha gharama za umeme kwenda *ZECO*. Hivyo, hoja hii imeondolewa kwenye orodha ya changamoto za Muungano.

Mfuko wa Maendeleo ya Jimbo wa SMT

22. ***Mheshimiwa Spika,*** kulikuwa na hoja kwamba Mfuko wa Maendeleo ya Jimbo umuhusishe mjumbe wa Baraza la Wawakilishi kama mjumbe wa kudumu katika Kamati ya Mfuko huo ili kuweza kujua matumizi ya fedha za mipango ya maendeleo ya Jimbo. Wawakilishi wa viti maalum kutoka katika Baraza la Wawakilishi pia washirikishwe katika kupanga matumizi ya fedha za Mfuko wa Jimbo. Hoja hii ilijadiliwa katika ngazi za wataalamu kwa kupitia Sheria ya Mfuko wa Maendeleo ya Jimbo ya SMT kwa lengo la kuangalia uwezekano wa kurekebisha sheria hiyo. Hata hivyo, hoja hii imeondolewa katika Orodha ya changamoto za Muungano baada ya SMZ kuanzisha sheria yake ya Mfuko wa Maendeleo ya Jimbo.

23. ***Mheshimiwa Spika,*** hoja nyingine ambazo ziko katika hatua za kutafutiwa ufumbuzi ni pamoja na:- Ushiriki wa Zanzibar katika Taasisi za Nje; Utafutaji na Uchimbaji wa Mafuta na Gesi Asili; Ajira kwa Watumishi wa Zanzibar katika Taasisi za Muungano; Hisa za SMZ zilizokuwa katika Bodi ya Sarafu ya Afrika Mashariki; marekebisho ya Sheria ya usajili wa vyombo vya moto, Kodi ya mapato inayozuiwa na Kodi ya Mapato ya Ajira-*PAYE*; na Malalamiko ya Wafanyabiashara wa Zanzibar kutozwa kodi mara mbili.

Kutoa Elimu kwa Umma

24. ***Mheshimiwa Spika,*** Ofisi imetoa elimu kwa Umma kuhusu masuala ya Muungano kwa kutekeleza yafuatayo:-

(a) Ofisi iliandaa na kusambaza nakala **8,000** za Jarida la Muungano Wetu; nakala **9,000** za vipeperushi; nakala **2,000** za kitabu cha miaka 50 ya Uhuru; na nakala **460** za kitabu cha Historia ya Muungano katika picha.

(b) Ofisi ilishiriki na kutoa elimu kwa Umma katika maonesho ya Nane Nane yaliyofanyika Mjini Dodoma tarehe 1 hadi 8 Agosti, 2011 na maadhimisho ya miaka 50 ya Uhuru wa Tanzania Bara yaliyofanyika katika viwanja vya Mwl. J.K Nyerere Dar es Salaam tarehe 1 hadi 12 Desemba, 2011 na Maadhimisho ya Siku ya Mazingira Duniani yaliyofanyika Mkoani Kilimanjaro mapema mwezi Juni 2012; na

(c) Elimu ya Muungano ilitolewa kwa umma kupitia vipindi vya Redio na Televisheni vilivyorushwa hewani kupitia TBC1, ITV, Radio Free Africa na Redio Clouds FM pamoja na taarifa maalum ya miaka 48 ya Muungano iliyochapishwa katika magazeti.

Kuratibu masuala ya kiuchumi, kijamii na kisheria

25. ***Mheshimiwa Spika,*** Waziri wa Nchi, Ofisi ya Makamu wa Rais - Muungano alifanya

ziara kwenye Taasisi zilizopo Dar es Salaam tarehe 18 hadi 20 Oktoba, 2011, tarehe 21 hadi 24 Februari, 2012, na tarehe 12 - 16 Machi, 2012 alitembelea taasisi na Miradi iliyoko Zanzibar. Taasisi zilizotembelewa ni Mamlaka ya Mapato Tanzania - *TRA*, Tume ya Pamoja ya Fedha - *JFC*, Mamlaka ya Bandari Tanzania - *TPA*, Shirika la Maendeleo ya Petroli - *TPDC*, Mamlaka ya Uvuvi wa Bahari Kuu, Idara ya Uhamiaji Zanzibar na Taasisi ya Sayansi za Bahari. Lengo la ziara hizo lilikuwa ni kufanya ufuatiliaji katika Taasisi za Muungano na kuangalia utekelezaji wa shughuli za Muungano kwa pande zote mbili.

26. ***Mheshimiwa Spika,*** Ofisi imefanya ufuatiliaji wa utekelezaji wa miradi ya kiuchumi na kijamii Zanzibar inayotekelezwa chini ya ufadhili wa miradi ambayo fedha zake zinapatikana kupitia SMT. Miradi hiyo ni TASAF, MACEMP, ASDP, ASSP na ASSPL. Miradi hii imefanikiwa kuleta maendeleo kwa wananchi kwa kuondoa kero za huduma za jamii mfano; ujenzi wa shule, visima vya maji, ujenzi wa mabwawa ya kufugia samaki na uzalishaji wa chumvi, zahanati,ufugaji wa nyuki na kilimo cha umwagiliaji. Aidha, miradi hii imewaongezea wananchi kipato; kuwajengea uwezo wa kusimamia, kutekeleza na kuendeleza miradi yao; elimu ya msingi ya ujasiriamali, elimu ya kuweka na kuwekeza, imetoa ajira za

muda kwa wananchi na kuongeza ari ya kujitolea kwa wananchi katika kutekeleza miradi ya maendeleo.

27. ***Mheshimiwa Spika,*** Ofisi imeendelea kuratibu gawio la asilimia **4.5** la misaada ya wahisani na mikopo ya kibajeti. Hadi kufikia tarehe 15 Juni, 2012 SMZ imepokea shilingi **32,466,000,000/=** badala ya shilingi **30,423,054,500/=** zilizoidhinishwa na Bunge mwaka 2011/12 sawa na asilimia **106**. Ongezeko hili limetokana na kuongezeka kwa misaada na mikopo ya kibajeti. Fedha hizi za gawio kwa SMZ hutumika kwa kuzingatia vipaumbele vya Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar kwa mwaka husika.

28. ***Mheshimiwa Spika,*** Ofisi pia imeratibu upelekaji wa fedha za Mfuko wa Maendeleo ya Jimbo kwa upande wa Zanzibar. Hadi mwezi Aprili, 2012 Ofisi ilipokea shilingi **1,243,923,360/=** kwa ajili ya Mikoa ya Unguja na Pemba. Fedha hizo zimepelekwa Ofisi ya Rais, Fedha, Uchumi na Mipango ya Maendeleo ya SMZ kwa ajili ya majimbo husika. Aidha, Ofisi ilitembelea baadhi ya Majimbo na kujionea jinsi fedha za maendeleo ya jimbo kwa upande wa Zanzibar zilivyonufaisha wananchi wa majimbo hayo. Baadhi ya miradi iliyotembelewa ni pamoja na ujenzi wa vyumba vya madarasa ya skuli ya msingi ya Simai – Wingwi na skuli ya

sekondari ya Mtambile; usambazaji wa umeme katika eneo la Michenzani katika Jimbo la Mkanyageni na uimarishaji wa jengo la chinjio Wete; ununuzi wa vifaa vya ufundi katika shule ya ufundi ya Jeshi la Kujenga Uchumi (JKU); Uchimbaji na ujenzi wa kisima cha maji Mtoni Mazrui; na Mradi wa Barabara ya Chukwani yenye urefu wa takribani kilomita tatu (**3**) .

Ushirikiano katika masuala yasiyo ya Muungano

29. ***Mheshimiwa Spika,*** Ofisi imeratibu ushirikiano wa Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar kwa masuala yasiyo ya Muungano. Ushirikiano huu ni katika maeneo ya kubadilishana uzoefu, Sera, Sheria, utaalamu na wataalamu kati ya Serikali mbili; kuimarisha ushirikiano wa kiutendaji na ziara za kikazi za mara kwa mara kati ya sekta zinazofanya shughuli zinazoshabihiana pamoja na kujadili kuhusu changamoto zinazojitokeza katika utekelezaji wa masuala ya Muungano.

30. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2011/12, mwongozo wa vikao vya ushirikiano kati ya Wizara, Idara na Taasisi zisizo za Muungano za SMT na SMZ uliandaliwa, kuchapishwa na kusambazwa kwa Wizara na Sekta zote za SMT na SMZ. Mwongozo huu

unaziwezesha Taasisi husika kuratibu kikamilifu vikao vya ushirikiano katika ngazi za Mawaziri, Makatibu Wakuu na Wataalam ili kuhakikisha utekelezaji wa mikakati na mipango iliyokusudiwa inafanikiwa. Aidha, kwa mwaka wa fedha 2011/12, Ofisi imeratibu vikao **10** vya kisekta.

31. ***Mheshimiwa Spika,*** Sekta za Maji za pande mbili za Muungano zilikutana tarehe 28 Februari, 2012. Lengo la kikao hicho lilikuwa ni kujadili na kuridhia mapendekezo ya Mpango Kazi wa Ushirikiano wa Sekta ya Maji kati ya SMT na SMZ uliohusisha maeneo **9** ambayo ni Ukusanyaji, utunzaji na usambazaji wa taarifa kwa kutumia Mfumo Pepe (*MIS*); Mfumo wa kusimamia ubora wa maji; Uboreshaji wa huduma za maji mijini na vijijini; Kufanya tafiti mbalimbali za vyanzo vya maji pamoja na Teknolojia zinazotumika katika Sekta ya Maji; Mfumo wa kukusanya, kuhifadhi na kusambaza takwimu za rasilimali za maji; Uvunaji wa maji ya mvua; Kubadilishana taarifa mbalimbali za Sekta ya Maji (Sera, Mikakati, Sheria, Mapitio ya Sekta n.k); na Ufuatiliaji na Tathmini.

32. ***Mheshimiwa Spika,*** Taasisi ya Kuzuia na Kupambana Rushwa (TAKUKURU) chini ya Ofisi ya Rais (SMT) na Wizara ya Nchi, Ofisi ya Rais, Utumishi na Utawala Bora (SMZ) zilikutana tarehe 15 Oktoba, 2011, tarehe 3

Novemba, 2011 na tarehe 19 Novemba 2011. Vikao hivyo vilijadili maeneo ya ushirikiano ikiwemo kuanzisha ushirikiano kati ya TAKUKURU na Taasisi ya Kuzuia na Kupambana na Rushwa inayotarajia kuanzishwa Zanzibar. Mapendekezo ya maeneo ya ushirikiano ni pamoja na; uandaaji na uwasilishaji taarifa katika ngazi za Kikanda na Kimataifa; Uchunguzi na ukusanyaji wa ushahidi kuhusu makosa ya rushwa ndani na nje ya Nchi; Ushirikiano wa kitaasisi kwa ngazi zote za mafunzo, Utafutaji wa rasilimali fedha kwa ajili ya miradi, vikao vya pamoja; na Ushirikiano katika kuandaa mikakati ya kupambana na rushwa.

33. ***Mheshimiwa Spika,*** Ofisi ya Makamu wa Rais – Mazingira (SMT) na Ofisi ya Makamu wa Kwanza wa Rais – Idara ya Mazingira (SMZ) zilikutana tarehe 29 Septemba, 2011. Kikao kilikuwa ni cha Mawaziri, Makatibu Wakuu na Wataalamu wenye dhamana ya masuala ya Mazingira SMT na SMZ. Lengo lilikuwa ni kufahamiana, kubadilishana uzoefu pamoja na kuainisha maeneo ya ushirikiano katika sekta ya Mazingira.

34. ***Mheshimiwa Spika,*** Ofisi ya Makamu wa Rais (SMT) na Ofisi ya Makamu wa Pili wa Rais (SMZ) zenye dhamana ya kuratibu masuala ya Muungano na yasiyo ya Muungano zilikutana

mara mbili (**2**) tarehe 23 na 30 Novemba, 2011. Lengo la vikao hivyo lilikuwa ni kujadili namna ya kuboresha uratibu wa masuala ya Muungano.

35. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara ya Uchukuzi (SMT) na Wizara ya Miundombinu na Mawasiliano (SMZ) zilikutana 24 na 25 Oktoba, 2011. Lengo la kikao hicho lilikuwa ni kujadiliana kuhusu huduma na usalama wa usafiri kwa njia ya maji ikiwemo kufanyia mapitio sheria mbili zinazosimamia usafiri majini nchini *Merchant Shipping Act* ya mwaka 2003 kwa upande wa SMT na *Maritime Transport Act* ya 2006 kwa upande wa SMZ; Mamlaka ya Udhibiti Usafiri wa Nchi Kavu na Majini - *SUMATRA* na Mamlaka ya Usafiri Majini Zanzibar zishirikiane katika uteuzi wa kampuni/Wakala ambazo wamezikasimisha mamlaka ya kutekeleza shughuli zao; kuongeza utoaji wa elimu kwa umma kuhusu usalama wa usafiri majini, anga na nchi kavu; pamoja na kuharakishwa kwa mchakato wa utungwaji wa sheria za shughuli za utafutaji na uokoaji majini.

36. ***Mheshimiwa Spika,*** Ofisi ya Waziri Mkuu - TAMISEMI na Ofisi ya Rais na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi (SMZ) zilikutana tarehe 19 na 20 Desemba, 2011. Lengo la kikao hicho ilikuwa ni kubadilishana

uzoefu kuhusu: Chaguzi za Serikali za Mitaa SMT na SMZ, mafanikio na changamoto zake; Uendeshaji wa shule za msingi na sekondari Tanzania Bara na Zanzibar, mafanikio na changamoto zake pamoja na masuala ya usafi kwa Majiji na Manispaa. Aidha, Wizara ya Nishati na Madini (SMT) na Wizara ya Ardhi, Makaazi, Maji na Nishati (SMZ) zilikutana tarehe 27 Januari, 2012. Lengo la kikao hicho ilikuwa ni kujadili deni la *ZECO* kwa *TANESCO* na ongezeko la bei ya umeme kwa *ZECO* kutoka *TANESCO*. Vikao hivi vya kisekta vimeongeza ushirikiano kati ya SMT na SMZ hivyo kuimarisha Muungano. Hivyo natoa wito kwa Sekta zote na taasisi kuendelea kukutana na kujadili masuala muhimu kwa uhai wa Muungano wetu.

Changamoto

37. ***Mheshimiwa Spika,*** pamoja na mafanikio yaliyopatikana zipo changamoto zilizojitokeza katika utekelezaji wa masuala ya Muungano. Changamoto hizo ni pamoja na uelewa mdogo wa masuala ya Muungano na utekelezaji wake hasa katika kipindi hiki cha mchakato wa uundwaji wa Katiba Mpya. Aidha, mfumo tofauti wa Sheria kwa pande mbili za Muungano, hukwamisha utekelezaji wa baadhi ya maamuzi yanayofikiwa katika kutatua changamoto za Muungano mfano katika

masuala ya usajili wa magari. Hata hivyo, Serikali zetu zinashirikiana ili kuoanisha Sheria zinazokwamisha utekelezaji.

Malengo ya Mwaka 2012/13

38. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa mwaka 2012/13 Ofisi itatekeleza yafuatayo:-

(a) Kuratibu vikao vya Kamati ya Pamoja ya SMT na SMZ ya kushughulikia masuala ya Muungano;
(b) Kuratibu masuala ya kiuchumi, kijamii na kisheria na mambo yanayohusiana na Katiba katika Muungano kwa faida ya pande mbili za Muungano;
(c) Kutoa elimu kwa umma kupitia redio na runinga, Jarida, makala za magazeti, vipeperushi na kushiriki katika maonesho ya kitaifa; na
(d) Kuratibu masuala yasiyo ya Muungano kwa kuhakikisha kwamba Sekta, Wizara na Asasi zisizo za Muungano zinakutana angalau mara tatu kwa mwaka.

B. **HIFADHI YA MAZINGIRA**

UTEKELEZAJI WA MAELEKEZO YA ILANI YA UCHAGUZI YA CCM YA MWAKA 2010 HADI 2015

39. ***Mheshimiwa Spika,*** katika masuala ya Hifadhi ya Mazingira, Ilani ya Uchaguzi ya CCM

ya mwaka 2010, Ibara **193** (uk**.92-93**) inaelekeza kuwa, Chama kitahakikisha kuwa kazi iliyoanzwa ya Hifadhi ya Mazingira inakuwa endelevu. Aidha, katika Ibara hiyo Serikali inaelekezwa kutekeleza mambo yafuatayo:-

(a) Kuimarisha zoezi la kitaifa la kupanda miti hususan miti ya asili kila mwaka katika maeneo yaliyotengwa kwa ajili hiyo. Viongozi wa Vitongoji, Mitaa, Vijiji na Kata watakiwe kuikagua mara kwa mara miti iliyopandwa ili kuhakikisha inakua. Aidha, miti ipandwe katika maeneo ya shule, barabara, zahanati za vijiji, Vituo vya Afya na makazi ya watu. Wakuu wa maeneo hayo wahakikishe lengo la kupanda miti linafanikiwa;

(b) Serikali za Vijiji na Halmashauri za Wilaya na Manispaa zitunge sheria ndogo za Hifadhi ya Misitu;

(c) Kusimamia utekelezaji wa sheria ya hifadhi ya mazingira katika vyanzo vya maji na kusimamia utekelezaji wa mkakati wa usafi katika fukwe;

(d) Serikali ichukue hatua ya kuandaa sera na kutunga sheria itakayosimamia matumizi ya nishati mbadala ili kupunguza uharibifu wa mazingira;

(e) Kupunguza gharama ya vifaa vya nishati mbadala ili wananchi wanaojenga nyumba za kisasa vijijini watumie nishati hiyo badala ya kuni na mkaa;

(f) Kuhimiza na kuhamasisha ufugaji wa kisasa vijijini ili uwe kichocheo cha hifadhi ya mazingira;
(g) Serikali iimarishe usimamizi wa viwanda na biashara ili kutochafua mazingira;
(h) Kutekeleza mradi wa vijiji vya mfano vya hifadhi ya mazingira (*eco-villages*);
(i) Vipeperushi vyenye mafunzo rahisi ya hifadhi ya mazingira viandaliwe, vichapishwe kwa wingi na vitumike kwenye mafunzo ya elimu yenye manufaa nchini kote; na
(j) Kufanya tathmini ya athari za mazingira katika miradi ya ujenzi.

40. ***Mheshimiwa Spika,*** Ofisi imeendelea kutekeleza maelekezo ya Ilani ya Uchaguzi ya CCM ya mwaka 2010 kama ifuatavyo:-

“Kuimarisha zoezi la kitaifa la kupanda miti na miti ya asili kila mwaka katika maeneo yaliyotengwa kwa ajili hiyo. Viongozi wa Vitongoji, Mitaa, Vijiji na Kata watakiwe kuikagua mara kwa mara miti iliyopandwa ili kuhakikisha inakua. Aidha, miti ipandwe katika maeneo ya shule, barabara, zahanati za vijiji, Vituo vya Afya na makazi ya watu. Wakuu wa maeneo hayo wahakikishe lengo la kupanda miti linafanikiwa”.

41. ***Mheshimiwa Spika,*** Ofisi ina jukumu la kuratibu na kufuatilia utekelezaji wa Kampeni ya Upandaji Miti ikiwa ni utekelezaji wa Mkakati wa Kuhifadhi Mazingira ya Ardhi na Vyanzo vya Maji. Katika mwaka huu wa fedha, ofisi imeendelea kutekeleza jukumu hilo na kwa mujibu wa taarifa ya kipindi cha mwaka wa fedha 2010/11, jumla ya miti **180,793,223** ilipandwa nchini kote na kati hiyo miti **141,470,900** ilipona, sawa na asilimia **78.2** ya miti iliyopandwa**.** Wilaya **33** zimevuka lengo la kupanda miti **1,500,000** lililoainishwa kwenye Mkakati wa Kuhifadhi Mazingira ya Ardhi na Vyanzo vya Maji (**Rejea Kiambatisho Na. I**). Kwa kipindi cha mwaka 2011/12 zoezi la upandaji miti bado linaendelea. Kwa mwaka 2012/13, ofisi itaendelea kuratibu na kufuatilia utekelezaji wa kampeni hii.

"Serikali za Vijiji na Halmashauri za Wilaya na Manispaa zitunge sheria ndogo za Hifadhi ya Misitu"

42. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha Mwaka 2011/12 Ofisi imeendelea na utekelezaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira kwa kushirikisha Halmashauri za Wilaya na Manispaa. Aidha, katika kufanya hivyo Ofisi imehimiza Wilaya na Manispaa kutunga Sheria ndogo za kuhifadhi vyanzo vya maji, misitu, tathimini ya mazingira na usafi wa mazingira.

Baadhi ya Halmashauri tayari zimeandaa sheria ndogo ndogo na zimeanza kutumika kwa mfano; Manispaa ya Moshi, Jiji la Mwanza, na Halmashauri ya Wilaya ya Njombe. Aidha, baadhi ya Vijiji vimeweka Sheria ndogo za hifadhi ya Mazingira.

"Kusimamia utekelezaji wa sheria ya hifadhi ya mazingira katika vyanzo vya maji na kusimamia utekelezaji wa Mkakati wa usafi katika fukwe"

43. ***Mheshimiwa Spika,*** katika utekelezaji wa Sheria ya Hifadhi ya Mazingira kwenye vyanzo vya maji, kila wilaya inawajibika kutoa taarifa kuhusu hali ya hifadhi ya vyanzo vya maji. Kwa kutumia sheria hii Wilaya zimeanza kuainisha vyanzo vya maji. Kwa kutumia sheria hii, Wilaya zimeanza kuanisha vyanzo vya maji na kutumia sheria ndogo za kuhifadhi vyanzo hivyo, kwa mfano: Wilaya za Kondoa, Babati, Singida Vijijini, Iramba, Bahi, Mbeya Vijijini na Wilaya ya Mpanda. Aidha, katika kusimamia utekelezaji wa Mkakati wa usafi katika fukwe, Ofisi kupitia Baraza la Taifa la Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira iliendelea kutekeleza Mkakati wa Usimamizi Kamilifu wa Mazingira ya Pwani kwa Kupitia Miradi mitano (**5**) ambayo ni *Marine and Coastal Environment Management Project* (MACEMP); Tanzania Coastal Management Partneship (TCMP-PWANI);

Western Indian Ocean Marine Highway Development; na *Coastal and Marine Contamination Prevention Project* (*WIOMHP).* Mingine ni: *Regional Programme for the Sustainable Management of the Coastal Zones of the Indian Ocean Countires - ReCoMaP* pamoja na *Agulhans and Somali Current Large Marine Ecosystems - ASCLME.* Miongoni mwa shughuli zilizofanywa na miradi hii ni pamoja na kuhakikisha usafi na kuhifadhi mazingira ya bahari na fukwe.

“Serikali ichukue hatua ya kuandaa sera na kutunga sheria itakayosimamia matumizi ya nishati mbadala ili kupunguza uharibifu wa mazingira”

44. ***Mheshimiwa Spika,*** Ofisi kupitia Programu ya Utekelezaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira umeiwezesha Wizara ya Nishati na Madini kuandaa Mpango wa Mazingira wa sekta ya madini na nishati. Mpango huu pamoja na mambo mengine, unaweka misingi ya kuongeza na kuboresha matumizi ya nishati mbadala ili kupunguza uharibifu wa mazingira. Aidha, Serikali kupitia Wizara ya Nishati na Madini iko katika hatua za kuandaa Sera ya Nishati mbadala.

“Kupunguza gharama ya vifaa vya nishati mbadala ili wananchi wanaojenga nyumba za kisasa vijijini watumie nishati hiyo badala ya kuni na mkaa wa miti”

45. ***Mheshimiwa Spika,*** katika bajeti ya mwaka 2012/13 Serikali imeondoa Kodi ya Ongezeko la Thamani katika vifaa vya gesi. Hatua hii ya Serikali itachangia kupambana na uharibifu wa mazingira utokanao na matumizi ya kuni na mkaa hapa nchini.

“Serikali iimarishe usimamizi wa viwanda na biashara ili kutochafua mazingira”

46. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha mwaka 2011/12, Ofisi kwa kupitia Baraza la Taifa la Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira liliimarisha usimamizi wa viwanda, biashara na migodi ili shughuli hizo zisichafue mazingira. Baraza lilifanya ukaguzi wa viwanda, migodi, sehemu za biashara na uzalishaji ili kuhakikisha kuwa taratibu na kanuni za hifadhi ya mazingira zinafuatwa. Aidha, viwanda na taasisi **30** na migodi **13** ilikaguliwa na kupewa amri ya kuboresha mifumo ili kuzingatia hifadhi ya mazingira.

47. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha 2012/13, Ofisi itaimarisha utekelezwaji wa mambo yafuatayo: Ukaguzi wa mara kwa mara

wa viwanda na biashara, ili kuhakikisha kuwa vinatekeleza matakwa yaliyoainishwa kwenye Hati za Tathmini ya Athari kwa Mazingira (TAM) na mipango yao ya hifadhi ya mazingira na uperembaji (*Environmental Management and Monitoring Plans*); Kusimamia na kukagua viwanda na biashara ili kuhakikisha utekelezaji wa katazo la Matumizi ya Mifuko ya Plastiki; Kuendelea kutoa mafunzo kwa wataalamu wa Mikoa na Maafisa Mazingira wa Halmashari za Wilaya ili waweze kusimamia Sheria ya Mazingira; Kuendelea kutoa ushauri wa kitaalamu kwa wenye viwanda na makampuni kuhusiana na namna salama ya kutupa au kuharibu taka hatarishi zenye kemikali mbalimbali zikiwemo vimiminika toka viwandani (*industrial effluents*), dawa za binadamu zilizoisha muda wake wa matumizi na viuatilifu chakavu (*obsolete pesticides*).

“Kutekeleza mradi wa vijiji vya mfano vya hifadhi ya mazingira (eco-villages)”

48. ***Mheshimiwa Spika,*** mwaka jana nililitaarifu Bunge lako Tukufu kuwa Jumuiya ya Ulaya ilitoa msaada wa kiasi cha EURO **2,205,816** kwa ajili ya miradi ya kuongeza uwezo wa jamii wa kupunguza na kuhimili athari zitokanazo na mabadiliko ya tabianchi kwa kuanzisha vijiji vya mfano katika kanda mbalimbali vinavyojulikana kama *Eco villages*.

Miradi hii inatekelezwa katika mkoa wa Dodoma katika kijiji cha Chololo; mkoa wa Morogoro katika Tarafa ya Mgeta na Matombo katika vijiji vya Matalawe, Londo, Luale, Tawa, Konde, Milawilila na Kibungo Juu; na Pemba katika Sheha za Uwandani (Kitongoji "A" na "B"), Pujimi, Fundo, Uvinje na Kokoto. Mradi unaotekelezwa katika kijiji cha Chololo ulizinduliwa Septemba, 2011 na mradi unaotekelezwa Pemba ulizinduliwa Oktoba, 2011. Mradi unaotekelezwa katika vijiji vya tarafa ya Mgeta ulizinduliwa mwezi Novemba, 2011.

49. ***Mheshimiwa Spika,*** baada ya kuzinduliwa kwa miradi hii, watekelezaji wa miradi walianza kufanya shughuli za uhamasishaji, mafunzo na kujenga uelewa wa watendaji katika ngazi mbalimbali za serikali za mitaa, viongozi wa serikali za vijiji, na wanavijiji ambamo miradi hiyo inatekelezwa, hususan, kuhusu malengo ya miradi, faida zake na ushiriki wao katika utekelezaji wake. Aidha, takwimu za awali kuhusu maeneo ya miradi zilichukuliwa na maeneo ya kutekeleza miradi hiyo kuainishwa.

50. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa upande wa sekta ya Kilimo, hadi kufikia mwezi Mei 2012, wananchi **400** wa kijiji cha Chololo walipatiwa mafunzo kuhusu jinsi ya kuhimili mabadiliko ya

tabianchi kwa kutumia mbinu bora za uzalishaji wa mazao ya kilimo, ikiwa ni pamoja na maandalizi ya eneo la kilimo; nafasi kati ya mmea mmoja hadi mwingine; kilimo mseto; hifadhi ya maji ya ardhini; na uzalishaji wa mbegu. Aidha, wakulima **80** walipatiwa mafunzo ya matumizi ya plau za kukokotwa na ng'ombe na wengine **532** walipatiwa mbegu za mtama, uwele, karanga, alizeti na mbaazi zinazostahimili ukame, kukomaa mapema na kutoa mazao mengi.

51. ***Mheshimiwa Spika,*** katika eneo la ufugaji, jumla ya wakulima **118** walipatiwa mafunzo kuhusu ufugaji bora wa ngombe, mbuzi na kuku, kati ya hao, Wakulima wanawake walikuwa **54** na wanaume walikuwa **64**. Aidha, madume **30** ya ng'ombe aina ya Mpwapwa; madume **60** ya mbuzi wa maziwa na nyama aina ya *Blended*; na majogoo bora **123** yalisambazwa kwa wakulima kwa lengo la kuongeza ubora wa mifugo katika kijiji cha Chololo. Wakulima waliopatiwa mifugo bora walipewa pia dawa za kupambana na kupe na dawa nyingine muhimu za mifugo. Aidha, mradi ulitenga ekari **10** na kupanda malisho, hususan nyasi aina ya *Cenchrus ciliaris*; mikunde (*Clitoria ternatea*); na miti aina ya *Leucaena pallida*.

52. ***Mheshimiwa Spika,*** mradi huu ulitoa mafunzo kwa viongozi na wanakijiji **133** wa

Chololo kuhusu hifadhi ya misitu, upandaji wa miti, na utunzaji wa vitalu vya miti. Aidha, mradi ulifanya ukarabati wa kisima cha kijiji na miundombinu ya usambazaji wa maji kijijini; kujenga miundombinu ya kukusanya maji ya mvua ambapo matanki matatu **(3)** yenye uwezo wa kuhifadhi lita **60,000** yalijengwa katika shule ya msingi Chololo. Miche **3000** pia ilipandwa katika eneo la eka tatu **(3)** kwa ajili ya hifadhi ya msitu wa kijiji, na vitalu viwili vya miche ya miti vilianzishwa katika eneo la shule na eneo kandokando ya kisima cha maji.

53. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa upande wa sekta ya maji katika kijiji cha Chololo shughuli za utambuzi wa maji ya ardhini na jinsi kina chake kilivyokuwa kinabadilika katika miaka ya hivi karibuni zilifanywa na mradi huu. Aidha, ukarabati wa kisima kirefu na miundombinu ya usambazaji wa maji; ujenzi wa miundombinu ya kukusanya maji ya mvua kwenye paa la shule ya msingi; na ujenzi wa bwawa dogo kwa ajili ya kukusanya na kuhifadhi maji ya mvua ulifanyika.

54. ***Mheshimiwa Spika,*** shughuli nyingine zinazoendelea kufanyika ni pamoja na kutoa mafunzo kuhusu nishati mbadala, hususan kuhusu faida za matumizi ya majiko banifu na namna ya kutengeneza majiko hayo katika maeneo yao. Aidha, shughuli za ujenzi wa

mitambo midogo ya uzalishaji wa gesi itokanayo na kinyesi cha mifugo kwa ajili ya kupikia unaendelea katika kijiji cha chololo.

55. ***Mheshimiwa Spika,*** taarifa za maendeleo katika utekelezaji wa Mradi huu zinatolewa katika vyombo mbalimbali vya habari ikiwemo televisheni ya Taifa (TBC), redio na magazeti. Aidha, baadhi ya taarifa za mradi zinapatikana kwa njia ya vijarida, picha, video na kwenye tovuti ifuatayo:-
www.chololoecovillage.wordpress.com
na ukurasa wa Facebook:-
www.facebook.com/pages/Chololo ecovillage/254704077908782

"Vipeperushi vyenye mafunzo rahisi ya hifadhi ya mazingira viandaliwe, vichapishwe kwa wingi na vitumike kwenye mafunzo ya elimu yenye manufaa nchini kote"

56. ***Mheshimiwa Spika,*** elimu ya hifadhi ya mazingira imeendelea kutolewa kwa umma kupitia njia mbalimbali kama vile Maadhimisho na Maonesho ya Siku ya Mazingira Afrika, Siku ya Mazingira Duniani, Siku ya Wakulima Nanenane na Siku ya Ozoni Duniani. Aidha, elimu ilitolewa pia kwa kutumia njia zifuatazo: vipeperushi nakala **15,000**, mabango **100** na vitini nakala **15,000**; magari ya matangazo, televisheni, redio na makala **20** kwenye

magazeti; na maonesho ya matumizi ya majiko banifu. Aidha, Baraza la Taifa la Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira katika mwaka wa fedha 2011/12, liliandaa, kuchapisha na kusambaza kwa wadau vipeperushi **20,000** vyenye mafunzo rahisi ya hifadhi ya mazingira; na Jarida la Baraza la mwezi Januari – Juni, 2012 nakala **2000.**

57. ***Mheshimiwa Spika,*** suala la kutoa elimu ya mabadiliko ya tabianchi limekuwa ni ajenda ya kudumu ya Ofisi ya Makamu wa Rais. Miradi yote ya mabadiliko ya tabianchi inayotekelezwa inawajibika kuwa na eneo la elimu ya mabadiliko ya tabianchi. Hii ni pamoja na miradi ya MKUHUMI, miradi inayofadhiliwa na Mfuko wa Mazingira Duniani (*GEF*), na miradi inayofadhiliwa na mfuko wa Dunia wa Kuhimili mabadiliko ya tabianchi.

58. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha mwaka wa fedha 2011/12 Ofisi ilitoa elimu kuhusu mabadiliko ya tabianchi kwa wadau mbalimbali kama ifuatavyo:-

(a) Elimu ya mazingira kwa ujumla ikiwemo suala la mabadiliko ya tabianchi ilitolewa katika maadhimisho ya Siku ya Kitaifa ya Wakulima (Nanenane); Wiki ya Utumishi wa Umma; na Miaka Hamsini ya Uhuru;
(b) Kwa kushirikiana na Kituo cha habari cha Umoja wa Mataifa (*United Nations*

Information Centre), Ofisi ilitoa mafunzo kwa wahariri wa vyombo mbalimbali vya habari nchini kwa lengo la kukuza weledi kwa watendaji hao;

(c) Ofisi ilitoa mafunzo kwa wanadiplomasia pamoja na watendaji wakuu **50.** Mafunzo hayo yalifanyika katika ukumbi wa chuo cha Kumbukumbu ya Mwalimu Nyerere na yalihusu athari na changamoto za mabadiliko ya tabianchi Tanzania pamoja na juhudi zinazochukuliwa kitaifa na kimataifa katika kukabiliana na tatizo hilo;

(d) Mafunzo kuhusu miradi ya upunguzaji gesi joto (*Clean Development Mechanism - CDM*) yalitolewa kwa wizara na idara za serikali pamoja na sekta binafsi. Mafunzo haya yalilenga kujenga uelewa kuhusu hatua muhimu za kupitia kabla mradi haujasajiliwa na miradi inayoweza kutambulika na kusajiliwa kama miradi ya kupunguza gesi joto;

(e) Mafunzo kuhusu mabadiliko ya tabianchi yalitolewa kwa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Ardhi, Maliasili na Mazingira. Mafunzo hayo yalitolewa katika Ofisi ya Makamu wa Rais na mjini Bagamoyo. Pia, Ofisi ilitoa mafunzo ya aina hii kwa Baraza la Wawakilishi Zanzibar;

(f) Mafunzo kuhusu hifadhi ya mlima Kilimanjaro ambao barafu yake ipo hatarini kutoweka kutokana na athari za mabadiliko

ya tabianchi yalitolewa kwa vikundi **11** vya mazingira vinavyozunguka mlima huo kupitia programu ya *COMPACT* na Mradi wa Maendeleo Endelevu ya Ardhi mkoani Kilimanjaro; na

(g) Mafunzo kuhusu mabadiliko ya tabianchi na usalama yalitolewa kwa watumishi wa Jeshi la Wananchi wa Tanzania Makao makuu

59. ***Mheshimiwa Spika,*** ili kuhakikisha suala la mabadiliko ya tabianchi linasimamiwa vema, na pia kuhakikisha utoaji elimu na uhamasishaji kuhusu mabadiliko ya tabianchi unakuwa endelevu. Ofisi ipo katika hatua za mwisho za ukamilishaji wa Mkakati wa Kitaifa wa Mabadiliko ya Tabianchi (*National Climate Strategy*) na baadae Mkakati wa Kitaifa wa Mawasiliano kuhusu mabadiliko ya tabianchi (*National Climate Change Communication Strategy*).

60. ***Mheshimiwa Spika,*** mikakati hii imeandaliwa kwa lengo la kuwa na mkakati jumuishi wa Mabadiliko ya tabianchi na kukuza uelewa wa masuala ya mabadiliko ya tabianchi katika ngazi zote nchini. Aidha, ina nia ya kuhakikisha kuwa taarifa zinazohusu mabadiliko ya tabianchi zinakuwa sahihi na zinaifikia jamii na pia zinasaidia katika kutekeleza shughuli za kuhimili mabadiliko ya

tabianchi na hata zile za upunguzaji wa gesi joto. Hata hivyo, shughuli za upunguzaji gesi joto kwa nchi masikini kama Tanzania zinaangaliwa katika muktadha wa kujiletea maendeleo endelevu na pia kupunguza umasikini. Aidha, rasimu ya Makakati wa Taifa wa MKUHUMI imeandaliwa na inabainisha utoaji wa elimu sahihi kwa umma kama sehemu mojawapo ya utekelezaji wa Mkakati huo.

"Kufanya tathmini ya athari za kimazingira katika miradi ya ujenzi".

61. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2011/12 Baraza la Taifa la Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira, limeendelea kusimamia na kuhakikisha kwamba miradi ya ujenzi inafanyiwa Tathmini ya Athari kwa Mazingira (TAM) kwa mujibu wa Sheria ya Mazingira (Sura ya 191). Katika kipindi hicho, miradi **31** ya ujenzi na uendelezaji kwenye vivutio vya utalii ilifanyiwa TAM na kupata Hati za TAM (*EIA Certificates*).

UTEKELEZAJI WA MPANGO NA BAJETI KWA MWAKA 2011/12 NA MALENGO YA MWAKA 2012/13

Utekelezaji wa Programu ya Sheria ya Usimamizi wa Mazingira

62. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha mwaka 2011/12, Ofisi iliendelea kuratibu

utekelezaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira na Programu yake (*Environmental Management Act - Implementation Support Programme-EMA-ISP*). Katika kipindi hiki Ofisi iliandaa kwa lugha nyepesi (*Popular version*) Kanuni tano za Sheria ya Usimamizi wa Mazingira ili ziweze kueleweka kwa wananchi wengi zaidi. Kanuni hizi ni: Kanuni za Wakaguzi wa Mazingira *(Environmental Inspectors Regulations)*; Kanuni za Udhibiti na Usimamizi wa Taka zenye Sumu (*Hazardous Waste Control and Management Regulations*); Kanuni za Ada na Tozo za Mazingira (*Environmental Management Act - Fees and Charges Regulations)*; Kanuni za Mazingira za Viwango vya Kelele na Mitetemo (*Noise and Vibration Regulations);* na Kanuni za Usimamizi wa Taka Ngumu (*Regulations on the Solid Waste Management*). Aidha, watumishi saba (**7**) wamejengewa uwezo kuhusu uongozi katika usimamizi wa Mazingira na mbinu zinazotumika katika majadiliano ya Kimataifa ya mazingira.

63. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha mwaka wa fedha 2011/12 Ofisi imekamilisha tafsiri ya Kanuni **8** za Sheria ya Usimamizi wa Mazingira katika lugha ya Kiswahili. Kanuni hizi ni: Kanuni za Wakaguzi wa Mazingira *(Environmental Inspectors Regulations)*; Kanuni za Udhibiti na Usimamizi wa Taka zenye Sumu (*Hazardous Waste Control and Management*

Regulations); Kanuni za Ada na Tozo za Mazingira (*Environmental Management Act -Fees and Charges Regulations);* Kanuni za Viwango vya Kelele na Mitetemo (*Noise and Vibration Standards Regulations)*; Kanuni za Usimamizi wa Taka Ngumu (*Solid Waste Management*); Kanuni za Kemikali Zinazomong'onyoa Tabaka la Hewa ya Ozoni *(Environmental Management: Control of Importation, Exportation and Consumption of Ozone Depleting Substances);* Kanuni za Tathmini ya Kimkakati ya Mazingira *(Regulations on Strategic Environmental Assessment)*; na Kanuni za Matumizi Salama ya Bioteknolojia ya Kisasa *(Biosafety Regulations for Handling, Use, Import or Export of Genetically Modified Organisms and Products)*. Tafsiri ya Kanuni hizi itatoa fursa kwa wananchi wengi kuzielewa na kuzitumia katika usimamizi na utekelezaji wa Sheria hii. Vile vile, Ofisi ilizindua Kamati ya Ushauri ya Mazingira *(National Environmental Advisory Committee-NEAC*). Kamati hii itakuwa chombo muhimu cha kutoa ushauri katika maamuzi muhimu yanayohusu mazingira. Ofisi pia, imeanza kuandaa Ripoti ya Pili ya Hali ya Mazingira Nchini. Ripoti hii huandaliwa kila baada ya miaka miwili kwa mujibu wa Sheria ya Mazingira ili kutoa takwimu muhimu kwa ajili ya kufanya maamuzi yanayohusu usimamizi wa mazingira.

64. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi hiki kanuni nne (**4**) za Sheria ya Usimamizi wa Mazingira ziko katika hatua mbalimbali za maandalizi. Kanuni hizi zinahusu:- Kusimamia na Kuhifadhi Bioanuai katika Maeneo Asilia na Yasiyoasili (*Environmental Management Regulations on Conservation of Biological Diversity In-Situ and Ex-Situ);* Kanuni za Kusimamia Viwango vya Ubora wa Mionzi *(Environmental Management Regulation on Radiation Quality Standards);* Kanuni za Kusimamia Viwango vya Harufu *(Environmental Management Regulations on Noxious Smell Emission Quality)*; na Kanuni za Kudhibiti Upatikanaji wa Vinasaba kutoka kwenye Maliasili (*Environmental Management Regulations on Control of Access to Genetic Resources*). Aidha, miongozo minne (**4**) ya Sheria ya Mazingira inaandaliwa. Miongozo hii inahusu Uhuishaji wa Uzalishaji na Matumizi Endelevu katika Sera na Mipango ya Serikali na Makampuni binafsi (*Mainstreaming Sustainable Consumption and Production - SCP) into Government and Company Policies and Plans)*; Kulinda Ukanda wa Ozoni *(Protection of the Ozone Layer and the Stratosphere);* Usafirishaji na Utupaji wa Taka za Sumu *(Handling and Disposal of Hazardous Waste);* na Usimamizi wa Taka za Vimiminika *(Management of Liquid Waste*). Kanuni na miongozo hii inatarajiwa kukamilishwa katika mwaka huu wa fedha.

65. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha mwaka 2012/13, Ofisi itaendelea kuratibu utekelezaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira na Programu yake kwa kuendelea kuandaa na kukamilisha Kanuni na Miongozo ya Sheria ya Usimamizi wa Mazingira; kuanzisha Baraza la Rufaa za Mazingira; kuandaa kwa lugha nyepesi tafsiri za kanuni na miongozo; kuandaa na kurusha vipindi vya televisheni na radio kuhusu Sheria na Sera ya Mazingira; kuandaa vipeperushi, vitini na warsha za kuelimisha umma kuhusu Sera na Sheria; kutekeleza mkakati wa mawasiliano ya programu na mafunzo kwa watumishi; na kujenga uwezo wa watumishi kusimamia Sheria ya Usimamizi wa Mazingira.

Kampeni ya Upandaji Miti na Tuzo ya Rais ya Kuhifadhi Vyanzo Vya Maji, Kupanda na Kutunza Miti.

66. ***Mheshimiwa Spika,*** mwaka 2010/2011 nililiarifu Bunge lako Tukufu kuwa Ofisi yangu inaratibu Tuzo ya Rais ya Kuhifadhi Vyanzo vya Maji, Kupanda na Kutunza Miti. Tuzo hii ilitolewa kwa mara ya kwanza mwaka 2010 katika kilele cha maadhimisho ya Siku ya Mazingira Duniani yaliyofanyika tarehe 5 Juni 2010 wilayani Bahi mkoani Dodoma na itakuwa ikitolewa kila baada ya miaka miwili. Katika kipindi cha 2011/12 Ofisi iliendelea

kuhamasisha na kuelimisha jamii, taasisi na watendaji katika ngazi za wilaya na mikoa kuhusu kushiriki katika mashindano ya Tuzo ya Rais ya Kuhifadhi Vyanzo vya Maji, Kupanda na Kutunza Miti.

67. ***Mheshimiwa Spika,*** Tuzo hiyo imetolewa kwa mara ya pili na Mheshimiwa Rais, katika kilele cha maadhimisho ya Siku ya Mazingira Duniani tarehe 5 Juni, 2012 katika Manispaa ya Moshi, Mkoani Kilimanjaro ambapo Mikoa **19** ilishiriki ambayo ni; Arusha, Dodoma, Iringa, Kagera, Katavi, Kigoma, Kilimanjaro, Lindi, Mara, Mbeya, Manyara, Morogoro, Mwanza, Pwani, Rukwa, Shinyanga, Singida, Tabora, na Tanga.

68. ***Mheshimiwa Spika,*** Washindi wa mwaka huu walitoka katika makundi **9** ya ushindani. Washindi kitaifa wa Tuzo hii walikuwa kama ifuatavyo:

i. Kundi la kaya ni Bwana **Sombi J. Sombi** wa kijiji cha Mtiti, Kata ya Mughawo, Tarafa ya Ilongero, Wilaya ya Singida Vijijini, Mkoa wa Singida aliyepata Cheti na Fedha shilingi **2,000,000/=;**
ii. Kundi la kijiji ni **Kijiji cha Mwese** Wilaya ya Mpanda mkoa wa Katavi kilichopata Cheti, Kombe, na fedha shilingi **3,000,000/=;**

iii. Kundi la Kata ni **Bomalang'ombe** Wilaya ya Kilolo Mkoa wa Iringa ambayo imepata Cheti, Kombe, na Fedha shilingi **3,000,000/=**;

iv. Kundi la Shule za Msingi ni Shule ya **Msingi Bupigi** iliyoko Wilaya Kishapu Mkoa wa Shinyanga ambayo imepata Cheti, Kombe na fedha shilingi **3,000,000/=**;

v. Kundi la shule za Sekondari ni **Shule ya Sekondari Qameyu** Tarafa ya Bashnet, wilaya ya Babati Mkoa wa Manyara ambayo imepata Cheti, Kombe, na Fedha shilingi **3,000,000/=**;

vi. Kundi la Vyuo vya Mafunzo na Utafiti ni **Chuo Kikuu cha Kilimo cha Sokoine** Wilaya ya Morogoro Mjini, Mkoa wa Morogoro ambacho kimepata Cheti, Kombe, fedha shilingi **3,000,000/=**;

vii. Kundi la Asasi za Kijamii za uhamasishaji ni ***Tanzania Environment Action Conservation Association (TEACA)*** iliyopo Mkoa wa Kilimanjaro ambayo imepata Cheti, Kombe, na fedha shilingi **5,000,000/=**;

viii. Kundi la taasisi za uwezeshaji ni Kampuni ya **Wiliamson Diamonds** iliyopo Wilaya ya Kishapu Mkoa wa Shinyanga ambayo imepata Cheti na Kombe;

ix. Kundi la Wilaya ni **Wilaya ya Kilolo,** Mkoa wa Iringa ambayo imepata Cheti, kombe na fedha shilingi **5,000,000/=**;

69. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mashindano ya Tuzo hii, Shule ya Sekondari ya Qameyu iliyopo Tarafa ya Bashnet, Wilaya ya Babati Mkoa wa Manyara imeonesha ubunifu katika uvunaji wa maji, ili kupambana na changamoto ya ukosefu wa maji Shule imebuni na kutumia teknolojia ya kuvuna maji ya ukungu na hivyo kuwa mshindi wa jumla katika ngazi ya kitaifa na imejipatia zawadi ya Cheti, Ngao na fedha taslimu shilingi **10,000,000.**

70. ***Mheshimiwa Spika,*** napenda kutumia fursa hii kuwapongeza wananchi wote waliojitokeza kushiriki katika mashindano haya. Kwa wale ambao hawakufanikiwa kushinda Tuzo mwaka huu, waendelee kuongeza juhudi ili kujitokeza tena mwaka 2014 mashindano haya yatakapofanyika tena.

71. ***Mheshimiwa Spika***, katika kipindi cha mwaka wa fedha 2012/13 Ofisi itaendelea kuhamasisha na kuelimisha jamii, taasisi na watendaji katika ngazi ya Wilaya na Mkoa kuhusu umuhimu wa kushiriki katika mashindano haya. Ni matarajio yangu kuwa mikoa yote itashiriki katika mashindano haya yatakayofanyika tena mwaka 2014.

Hifadhi ya Mazingira ya Bonde la Ziwa Tanganyika

72. ***Mheshimiwa Spika***, Ofisi iliendelea kuratibu utekelezaji wa Programu endelevu ya Hifadhi ya Mazingira ya Bonde la Ziwa Tanganyika inayohusisha nchi za: Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo, Burundi, Tanzania na Zambia. Programu hii inafadhiliwa na Benki ya Maendeleo ya Afrika (AfDB), Mfuko wa Mazingira Duniani (GEF), na '*NORDIC Fund*'. Miradi mitatu inatekelezwa chini ya Programu hii, ambayo ni Mradi wa Usimamizi wa Bonde *(Catchment Management)*, Mradi wa Usimamizi wa Majitaka katika Manispaa ya Kigoma/Ujiji, na Mradi wa Uendelezaji wa Uvuvi na hifadhi ya Mazingira.

73. ***Mheshimiwa Spika***, katika kipindi cha mwaka 2011/12, shughuli zilizotekelezwa ni uandaaji wa Mkakati shirikishi wa Usimamizi wa taka wa Manispaa ya Kigoma. Maandalizi ya Mkakati huu yalishirikisha wananchi **150** kutoka mitaa **68** ya Manispaa ya Kigoma/Ujiji. Vile vile, mradi umekamilisha maandalizi ya mipango ya matumizi bora ya ardhi kwa vijiji sita vya mfano na vimeidhinishwa katika ngazi ya kijiji na Wilaya. Hivi sasa mipango hiyo iko katika hatua za mwisho za kuidhinishwa katika ngazi ya taifa. Aidha, semina moja kuhusu uanzishwaji vikundi vya ujasiriamali na utunzaji

wa kumbukumbu za hesabu za biashara ziliendeshwa kwa wanavikundi **24** kutoka vijiji **6** vya mfano. Aidha, elimu ya ufugaji nyuki ilitolewa kwa vikundi vya wafugaji nyuki na kuchakata mazao yatokanayo na nyuki katika kijiji cha Kisumba ambapo jumla ya washiriki **17** walifaidika na mafunzo haya. Aidha, mradi umetoa mizinga ya kisasa **10** ya nyuki kwa kikundi cha Amani cha ufugaji nyuki toka kijiji cha Kagongo wilaya ya Kigoma. Mradi pia umetoa elimu kwa kaya **8,504** katika eneo lote la mradi kuhusu kilimo endelevu na ufugaji bora kwa lengo kuhamasisha kilimo kinachozingatia hifadhi ya mazingira katika bonde la Ziwa Tanganyika.

74. ***Mheshimiwa Spika***, Mradi pia umeendelea kuimarisha miundombinu katika maeneo ya bonde la Ziwa Tanganyika. Miundombinu hiyo ni ukamilishaji wa ujenzi vyumba viwili vya madarasa katika kijiji cha Isengule wilaya ya Mpanda, Ujenzi wa kisima kirefu kina cha mita **60** kwa ajili ya wachakata mafuta ya mawese katika kijiji cha Ilagala na ujenzi wa vyoo katika vijiji vya Kagunga, Mwamgongo, Karago na Muyobozi katika Halmashauri ya wilaya ya Kigoma; Ujenzi wa hosteli ya wasichana na nyumba moja ya mwalimu na visima vitatu vya maji katika kijiji cha Kirando wilaya ya Nkasi. Katika kipindi hicho sensa ya uvuvi ilifanyika katika eneo lote

la mwambao wa Ziwa Tanganyika kwa lengo la kupata takwimu za aina ya vyombo vya uvuvi, Nyavu zinazotumika na idadi ya wavuvi waliopo kwa lengo la kutambua kiwango cha uvuvi kilichopo.

75. ***Mheshimiwa Spika***, katika kipindi cha mwaka 2012/13, Ofisi itaendelea kuratibu utekelezaji wa Programu ya Usimamizi wa Ziwa Tanganyika. Shughuli zifuatazo zitatekelezwa: Kuimarisha hifadhi ya mazingira katika shughuli za uvuvi katika Ziwa Tanganyika; Kuendelea kujenga vyumba vya madarasa, zahanati, visima vya maji, hosteli, na vyoo katika wilaya za Sumbawanga, Nkasi, Mpanda, Kigoma na Kasulu chini ya miradi midogo (*Community Infrastructure*) na ujenzi wa soko la kisasa la samaki na Chumba cha kuhifadhia samaki wabichi katika mwalo wa Kibirizi, kukamilisha ujenzi wa kilomita **102** za barabara kwa kiwango cha changalawe katika mikoa husika; kukamilisha ujenzi wa mialo minne ya kisasa katika wilaya za Mpanda, Nkasi na Kigoma; ununuzi wa boti nne za doria na kununua vifaa kwenye vituo vya doria na kukamilisha ukarabati wa ofisi za TAFIRI na Uvuvi Kigoma; Ujenzi wa ofisi ya doria Buhingu katika wilaya ya Kigoma; Ununuzi wa gari mbili na pikipiki nne kwa ajili ya ufuatiliaji wa utekelezaji wa mradi; na kuendelea kuhamasisha na kuelimisha wananchi wa mikoa

ya Kigoma, Katavi, na Rukwa kuhusu hifadhi na utunzaji wa mazingira pamoja na Kuimarisha hifadhi katika lindimaji (*catchment*) ya bonde la Ziwa Tanganyika.

Hifadhi ya Mazingira ya Bonde la Ziwa Nyasa

76. ***Mheshimiwa Spika***, mwaka jana nililiarifu Bunge lako Tukufu kuhusu nia ya kuanzisha programu endelevu ya kuhifadhi mazingira ya Bonde la Ziwa Nyasa itakayohusisha nchi za Tanzania, Malawi na Msumbiji chini ya ufadhili wa Benki ya Dunia. Katika kipindi cha mwaka 2011/12, Ofisi ilendelea kufanya uhamasishaji wa wadau katika wilaya zinazopakana na Ziwa Nyasa ambazo ni Mbinga, Ludewa, Makete, Njombe na Kyela ili kujenga uelewa wa wananchi na wadau mbalimbali kuhusu umuhimu wa Tanzania kushiriki kikamilifu katika programu hii. Aidha, mawasiliano ya kikanda yaliendelea kufanyika kati ya nchi yetu na nchi jirani za Malawi na Msumbiji kuhusu uanzishwaji wa programu hii. Ofisi ya Makamu wa Rais kwa kushirikiana na wadau wengine kupitia kikao cha wadau imebainisha kuwa moja ya maeneo ya kipaumbele kwa ajili ya ufadhili katika awamu ya tano ya mfuko wa Mazingira Duniani ni hifadhi endelevu ya Ziwa Nyasa.

77. ***Mheshimiwa Spika***, katika kipindi cha mwaka wa fedha 2012/13, Ofisi itaendelea kufuatilia upatikanaji wa fedha zilizotengwa katika Mfuko wa Mazingira wa Dunia – (Global Environmental Facility) kwa ajili ya mradi huo ambazo ni dola za Marekani **1,500,000/=**. Aidha, Ofisi itaendelea kuwasiliana na nchi washiriki pamoja na Benki ya Dunia kuhusu ukamilishwaji wa maandalizi ya programu ya pamoja ya kuhifadhi bonde la Ziwa Nyasa.

Programu ya Ushirikishwaji wa Wananchi katika Usimamizi na Hifadhi ya Mazingira

78. ***Mheshimiwa Spika***, katika kipindi hiki Ofisi imeendelea kuratibu Programu ya Ushirikishwaji wa Wananchi katika Usimamizi na Uhifadhi wa Mazingira inayotekelezwa na Mashirika yasiyokuwa ya Kiserikali chini ya ufadhili wa Shirika la Kimataifa la Maendeleo la Marekani (USAID). Mashirika hayo ni pamoja na *World Wide Fund for Nature (WWF); Jane Goodall Institute (JGI); University of Rhodes Island & Tanzania Coastal Management Partnership (URI/TCMP); University of Florida - Integrated Water Sanitation and Hygiene (iWASH), United States Department of Interior – International Technical Assistance Programme (DOI – ITAP),* na *African Wildlife Foundation (AWF)*.

79. ***Mheshimiwa Spika***, katika kipindi hiki Programu hii, kwa kupitia taasisi ya *Jane Goodall Institute* imeendelea kutekeleza Mradi wa kusaidia Jamii kuhifadhi Mazingira, hususan katika maeneo ya Mfumo-ikolojia wa Gombe na Masito katika wilaya za Kigoma na Mpanda. Programu hii inayohusisha vijiji **49** katika mkoa wa Kigoma na wilaya ya Mpanda ina lengo la kuhudumia jamii ya watu wapatao **300,000**. Katika kipindi hiki shughuli zifuatazo zilifanyika:- mipango ya matumizi bora ya ardhi katika vijiji **27** iliandaliwa; mafunzo ya wiki mbili **(2)** yalitolewa kwa wahamasishaji **103** kuhusu matumizi ya majiko banifu; kampeni za kuzuia moto ziliendeshwa katika vijiji vitano **(5)** ambapo watu **4,450** walishiriki; mafunzo kuhusu hifadhi ya maliasili vijijini yalitolewa kwa walinzi (*village game scouts*) **16** katika Chuo cha Wanyamapori Pansiasi Mwanza; mafunzo ya kilimo endelevu yalitolewa kwa wakulima **177** ambapo wakulima **54** katika vijiji nane **(8)** waliwezeshwa kuanzisha kilimo mseto na wengine **80** walipata mafunzo kuhusu utunzaji bora wa nyuki. Aidha, Mradi ulisambaza mizinga bora kwa vikundi vya kijamii **17** na majiko banifu kwenye kaya **170** katika vijiji **6** vya wilaya ya Mpanda.

80. ***Mheshimiwa Spika***, *African Wildlife Foundation* - AWF ni Shirika ambalo linatekeleza shughuli zake katika maeneo ya Tarangire, Ziwa

Manyara, Kilimanjaro Magharibi, Ziwa Natron, Kondoa, Monduli, Kiteto, Babati, Mbulu, Karatu, Longido na Simanjiro. Lengo lake ni kuhakikisha kuna utunzaji endelevu wa bioanuai katika maeneo muhimu ya mazingira kama vile Jumuia za Hifadhi za Wanyamapori kwa kushirikiana na wakulima wadogowadogo na wafugaji ili kuinua vipato vyao. Katika kipindi hiki, shughuli zifuatazo zilifanyika: kutoa elimu kwa jamii kuhusu VVU na UKIMWI; kutoa mafunzo ya ujasiriamali na hifadhi ya mazingira kwa wadau wa mradi hususan katika Maeneo ya Hifadhi za Wanyamapori (WMAs); na kutoa huduma ya maji safi na salama kwa matumizi ya binadamu na viumbe wengine katika maeneo yanayozunguka mradi.

81. ***Mheshimiwa Spika,*** mafunzo ya kitaalamu kuhusu namna ya kutekeleza programu, mipango na miradi ya usimamizi wa mazingira yametolewa na *United States Department of Interior – International Technical Assistance Programme* - DOI - ITAP) ikishirikiana na mashirika mengine yanayofadhiliwa na Serikali ya Marekani. Katika kipindi hiki programu hii ilitoa mafunzo kwa viongozi na walinzi-jamii (*village game scouts*) katika jumuiya za hifadhi za wanyamapori za Burunge, Ikona, Pawaga-Idodi na Enduimet kuhusu ulinzi na usimamizi wa rasilimali, ujasiriamali, na uandaaji wa mabango ya kuelekeza wageni

ndani ya maeneo ya Jumuiya za hifadhi ya wanyamapori na vipeperushi vya kutangaza Jumuiya hizo.

82. ***Mheshimiwa Spika,*** programu ya *Tanzania Integrated Water, Sanitation and Hygiene* (iWASH) inaendesha shughuli za kusaidia jamii kupata huduma za maji safi na salama na kuboresha usafi binafsi na usafi wa mazingira ulio endelevu na kuanzisha mipango shirikishi ya kuhifadhi rasilimali za maji, hususan katika jamii zinazoishi katika bonde la Wami/Ruvu. Katika kipindi cha mwaka 2011/12 programu hii ilitoa mafunzo kwa mafundi mchundo watano (**5**) kuhusu namna ya kutengeneza pampu za maji, na timu **10** za uchimbaji visima kuhusu namna ya kutengeneza visima vifupi. Maeneo **60** ya kutolea huduma ya maji yalitengenezwa ambapo takriban watu **16,500** wanapata huduma ya maji safi na salama kutoka katika vituo hivyo. Aidha, programu hii ilitoa msaada wa pampu tano **(5)** za maji za kutumia kamba na mitambo midogo **500** ya kuchujia maji ya kunywa ijulikanayo kama *Tulip Filters*. Mradi pia ulisaidia kujenga vyoo bora katika shule **10** za msingi vyenye uwezo wa kuhudumia wanafunzi **5,500**. Pia, wanafunzi wanne (**4**) walipata ufadhili wa masomo katika Chuo Kikuu cha Dar-es-Salaam chini ya programu hii.

83. ***Mheshimiwa Spika,*** Chuo Kikuu cha *Rhodes Island* na *Tanzania Coastal Management Partnership* (*URI/TCMP*) wanaendesha shughuli zinazolenga katika hifadhi ya rasilimali muhimu za misitu ya pwani, wanyamapori na viumbe wa majini; hifadhi ya mifumo-ikolojia muhimu ya pwani na viumbe walio katika hatari ya kutoweka mfano, kasa; pamoja na kuboresha afya na hali ya maisha ya watu wanaoishi katika mazingira ya pwani. Shughuli hizi zinatekelezwa katika wilaya za Pangani na Bagamoyo (Tanzania Bara) na maeneo ya Fumba na Rasi ya Menai (Zanzibar). Katika kipindi hiki vikundi vya hifadhi ya mazingira vimeanzishwa na kupatiwa mafunzo kuhusu utunzaji wa miche ya miti, hifadhi ya mazingira ya pwani na viumbe baharini hususan kasa, ujasiriamali, utunzaji wa kumbukumbu muhimu, uzazi wa mpango, virusi vya UKIMWI na UKIMWI, kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi na uendeshaji wa SACCOs.

84. ***Mheshimiwa Spika,*** Shirika la *World Wide Fund for Nature* (WWF) limeendelea kutekeleza majukumu yake ambayo ni pamoja na:- kujenga uwezo wa kitaasisi wa kutekeleza sera zinazohusu usimamizi wa mazingira na maliasili kwa njia ya mafunzo, ukuzaji wa uelewa na weledi. Shirika pia limeendelea kusaidia utekelezaji wa Usimamizi Shirikishi wa Jamii katika hifadhi ya mazingira, hususan

katika maeneo yanayozunguka mbuga na hifadhi za taifa na wanyamapori kwa lengo la kuongeza kipato. Maeneo ya mradi ni pamoja na Hifadhi za Taifa za Ruaha, Manyara, Tarangire na Serengeti; maeneo tengefu ya Selous-Niassa na Ugalla-Katavi-Rukwa.

85. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi hiki mradi ulikamilisha shughuli zifuatazo:- ujenzi wa kituo cha watalii, vituo viwili (**2**) vya ulinzi-jamii na milango (*Entrance gates*) minne (**4**) ya kuingilia kwenye hifadhi, pamoja na ukarabati wa barabara za ndani katika Eneo la Hifadhi ya Wanyamapori (*Wildlife Management Area – WMA*) ya Burunge iliyopo katika wilaya ya Babati; ujenzi wa vituo vinne (**4**) vya ulinzi-jamii, malango manne (**4**) ya kuingilia kwenye hifadhi, na vituo vitatu (**3**) vya kuangalia rasilimali za hifadhi (*observation centres*) katika Eneo la Hifadhi ya Wanyamapori ya Enduimet iliyopo katika wilaya ya Longido; ujenzi wa vituo viwili (**2**) vya ulinzi-jamii, visima viwili (**2**) vya maji, na kuweka mipaka eneo la kilometa za mraba **115** katika Eneo la Hifadhi ya Wanyamapori la Ipole iliyopo katika Wilaya ya Sikonge; ujenzi wa vituo viwili (**2**) kwa ajili ya ulinzi-jamii na malango mawili (**2**) ya kuingia kwenye Eneo la Hifadhi ya Wanyamapori ya Ikona iliyopo katika wilaya ya Serengeti; na ujenzi wa barabara ya changarawe yenye urefu wa kilometa **30**, kituo kimoja (**1**) cha ulinzi-jamii na lango moja (**1**) la kuingia

kwenye Eneo la Hifadhi ya Wanyamapori ya Matumizi Bora ya Maliasili - Idodi na Pawaga (MBOMIPA) katika mkoa wa Iringa.

86. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2012/13, Ofisi itaendelea kuratibu shughuli za Programu hii kwa kuzingatia mipango ya Miradi iliyopo chini yake.

Mkataba wa Umoja wa Mataifa Kuhusu Mabadiliko ya Tabianchi na Itifaki ya Kyoto

87. ***Mheshimiwa Spika***, katika mwaka wa fedha 2011/12, Ofisi iliendelea kuratibu utekelezaji wa Mkataba wa Umoja wa Mataifa kuhusu Mabadiliko ya Tabianchi, Programu ya Kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi iliyoandaliwa mwaka 2007, Mpango wa Kupunguza uzalishaji wa Hewa ukaa unaotokana na Ukataji wa Miti na uharibifu wa Misitu (MKUHUMI), programu na miradi mbalimbali ya kuhimili mabadiliko ya tabianchi na kupunguza gesijoto. Aidha, Ofisi ilishiriki kikamilifu katika Mkutano wa 17 wa nchi wanachama uliofanyika Durban Afrika ya Kusini Desemba mwaka 2011. Katika Mkutano huo, nchi ziliazimia kuwa na Mpango mpya utakaohusisha nchi zote kukabiliana na tatizo la mabadiliko ya tabianchi, utakaosimamiwa na *Ad-hoc Working Group on Durdan Platform for Enhanced Actions* (ADP).

88. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi hiki, Ofisi iliendelea kutekeleza Mradi wa Kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi (*Africa Adaptation Programme*) unaofadhiliwa na Serikali ya Japan. Miradi minne **(4)** ya majaribio katika upatikanaji wa maji iliendelea kutekelezwa katika Wilaya za Igunga mkoani Tabora katika vijiji vya Nanga, Igumbi, Majengo na Itunduru, Mbinga mkoani Ruvuma kijiji cha Ng'ombo, Misenyi mkoani Kagera katika vijiji vya Byeju, Mbale, Kanyigo, Kashasha, Bukwali na Kitobo na Wilaya ya Kaskazini A kijiji cha Nungwi. Aidha, Miongozo miwili inayohusu Ujumuishaji wa Masuala ya Kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi katika Sera, Mipango na Programu za Wizara za Kisekta na Serikali za Mitaa iliandaliwa; na Tathmini na Uperembaji wa Shughuli za Kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi katika ngazi ya Kitaifa, Mikoa na Wilaya iliandaliwa.

89. ***Mheshimiwa Spika,*** mradi uliendesha mafunzo ya muda mfupi katika nyanja za uongozi, mipango, utawala, uhasibu, bajeti, ufuatiliaji na tathmini ya masuala ya kuhimili mabadiliko ya tabianchi kwa watumishi **11** wa Ofisi. Kwa kupitia mradi huu mapitio ya Rasimu ya Mpango wa Taifa wa Mazingira *(Draft National Environmental Action Plan-NEAP)* yalifanyika, ili kujumuisha masuala ya kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi; na maandalizi ya rasimu ya Mkakati wa Mawasiliano wa Kuhimili Mabadiliko ya

Tabianchi (*National Climate Change Communication Strategy*) yamefanyika. Kazi hizi zinategemewa kukamilika katika mwaka 2012.

90. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa mwaka 2012/13, Ofisi itatekeleza shughuli zifuatazo chini ya Mradi huu: kukamilisha maandalizi ya Mkakati wa Mawasiliano wa Kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi na Mpango wa Taifa wa Mazingira; kutoa elimu kwa umma kuhusu kuhimili mabadiliko ya tabianchi; kutoa mafunzo ya muda mfupi kwa watumishi wa Wizara mbalimbali kuhusu ujumuishaji wa masuala ya mabadiliko ya tabianchi katika bajeti (*Medium Term Expenditure Frameworks -MTEF*) na Mipango Mkakati ya Wizara (*Strategic Plans*); kutoa elimu kwa umma kuhusu usimamizi Shirikishi katika Kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi.

91. ***Mheshimiwa Spika,*** mwaka wa jana nililiarifu Bunge lako Tukufu kuhusu maandalizi ya Mkakati wa Taifa wa Kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi chini ya Mradi wa Kujenga Uwezo wa Serikali Kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi unaofadhiliwa na Serikali ya Denmark. Katika kipindi hiki Ofisi imekamilisha maandalizi ya rasimu ya mkakati huu unaolenga kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi katika sekta zote na kuwahusisha wadau wote. Mkakati huu unabainisha hatua

zinazotakiwa kuchukuliwa na wadau mbalimbali katika kuhimili mabadiliko ya tabianchi, na kupata fursa za maendeleo kwa kushiriki katika juhudi za kimataifa za kupunguza gesijoto.

92. ***Mheshimiwa Spika,*** Ofisi imeendelea kusimamia utekelezaji wa Mpango wa Kupunguza Uzalishaji wa Hewa Ukaa inayotokana na Ukataji Miti na Uharibifu wa Misitu - MKUHUMI. Awamu ya kwanza ya Mpango huu ilihusisha miradi **9** ya majaribio inayotekelezwa kupitia Asasi Zisizo za Serikali katika Wilaya za Kondoa, Kigoma, Kilosa, Kilwa, Lindi vijijini, Rungwe, Muheza, Kisarawe, Shinyanga vijijini na Kahama kwa upande wa Tanzania Bara na katika wilaya za Chakechake, Wete, Mkoani, Micheweni, Kusini Unguja, Kati na Kaskazini B kwa upande wa Tanzania Zanzibar.

93. ***Mheshimiwa Spika,*** Miradi hii inalenga kuhifadhi misitu ya asili, kupanda miti kwa ajili ya matumizi ya wananchi hususan nishati, ugawanaji bora wa mapato yatokanayo na mauzo ya Hewa ya ukaa, kilimo bora, matumizi ya majiko banifu na mipango ya matumizi bora ya ardhi. Awamu ya kwanza ilianza mwezi Aprili 2008 hadi Agosti 2011 na sasa imeingia awamu ya pili ya utekelezaji kuanzia Septemba 2011 hadi Septemba 2013, ambapo Halmashauri zitashirikishwa katika mpango huu ili kuona

jinsi misitu iyopo chini ya halmashauri inavyoweza kunufaika na MKUHUMI. Aidha, sekta binafsi inatarajiwa kushirikishwa na kuanzisha ushirikiano endelevu kati ya sekta ya umma Public private

94. ***Mheshimiwa Spika,*** Mpango huu unalenga kukabiliana na athari za mabadiliko ya tabianchi katika sekta ya misitu kwa kujenga uwezo wa wananchi katika kutunza misitu na katika kufanya hivyo itasaidia kuwaongezea kipato na kujiletea maendeleo, kukuza uelewa kuhusu MKUHUMI na kujenga uwezo wa kushiriki katika kuutekeleza ili kuchangia katika kupambana na athari za mabadiliko ya Tabianchi kwa ujumla. Mpango huu kupitia miradi ya majaribio unalenga kubaini njia bora za kutoa motisha kwa wananchi na taasisi mbalimbali zinazotunza na kuhifadhi misitu na kuweka mfumo bora na madhubuti wa soko la biashara ya hewa ukaa katika ngazi ya kitaifa na kimataifa.

95. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha mwaka wa fedha 2011/12, Ofisi iliendelea kuandaa Mkakati wa Kitaifa wa MKUHUMI na mpango kazi wake. Rasimu ya pili ya Mkakati wa Kitaifa wa MKUHUMI imekamilika na itawasilishwa kwa wadau ili waweze kutoa maoni yao. Aidha, utekelezaji wa miradi ya majaribio ya MKUHUMI kupitia Asasi zisizo za

Serikali uliendelea katika Wilaya za Kondoa, Kigoma, Kilosa, Kilwa, Rungwe, Muheza, Kisarawe na Shinyanga kwa upande wa Tanzania Bara. Mradi wa majaribio wa MKUHUMI kwa upande wa Zanzibar uliendelea kutekelezwa katika wilaya za Chakechake, Wete, Mkoani, Micheweni, Kusini Unguja, Kati na Kaskazini B. Miradi hii yote inaendelea vizuri na katika baadhi ya vijiji wananchi wameanza kufaidika na miradi hii kwa kupata fedha za MKUHUMI kama sehemu ya majaribio. Aidha, watanzania wanafunzi **16** wa Shahada ya Uzamivu (PhD) na hamsini **50** wa Shahada ya Uzamili katika Sayansi (M.Sc) walipata ufadhili kusoma hapa nchini na nje ya nchi ili kujenga uwezo katika eneo la mabadiliko ya Tabianchi hususan katika eneo la MKUHUMI. Ofisi pia inaendelea kutoa machapisho anuai na kusambaza kwa wadau ili kutoa taarifa na kuelimisha jamii kwa ujumla. Machapisho haya ni pamoja na mkakati wa MKUHUMI nakala **2000** na kijarida cha utekelezaji wa shughuli za MKUHUMI Tanzania nakala **1000**.

96. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi hiki, Ofisi pia iliendelea na hatua za uanzishaji Kituo cha Kitaifa cha Ufuatiliaji wa Uzalishaji wa Hewa Ukaa *(National Carbon Monitoring Centre-NCMC)* pamoja na Mfuko wa Kitaifa wa MKUHUMI *(National REDD+ Trust Fund-NRTF)*. Andiko la uanzishaji wa kituo cha Ufuatiliaji wa Uzalishaji

wa Hewa Ukaa limekamilika na taratibu za kuanzisha kituo hiki kama wakala wa Serikali zinaendelea. Kituo hiki kitakusanya taarifa kuhusu kiasi cha hewa ukaa kinachopunguzwa kutokana na shughuli za uhifadhi wa misitu na kufuatilia masuala yote yanayohusu upunguzaji wa hewa ukaa nchini. Katika hatua za awali kituo hiki kitakuwa chini ya Chuo Kikuu cha Kilimo cha Sokoine kwa muda na baadae kitajitegemea kama wakala kamili wa serikali. Kituo hiki pia kinategemewa kuwa na uwezo wa kutoa huduma kwa nchi nyingine kwa kuwa kitakuwa cha kipekee katika ukanda huu wa nchi za Afrika ya Mashariki. Aidha, Mfuko wa Kitaifa wa MKUHUMI utasimamia fedha zitakanazo na shughuli za MKUHUMI nchini na kuhakikisha kuwa wananchi wanaoshiriki kuhifadhi misitu kwa ajili ya upunguzaji wa hewa ukaa wanapatiwa malipo stahili ili kuwahamasisha kuendelea na juhudi hizo.

97. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2012/13, Ofisi itaendelea kuratibu utekelezaji wa shughuli za MKUHUMI ikiwa ni pamoja na kujenga uwezo na kukuza uelewa kwa umma kuhusu MKUHUMI, kukamilisha Mkakati wa kitaifa wa MKUHUMI, kuendelea na taratibu za kuanzisha Kituo cha Kitaifa cha Ufuatiliaji wa Uzalishaji hewa ukaa -*NCMC*, na uanzishaji wa Mfuko wa MKUHUMI.

98. ***Mheshimiwa Spika,*** mwaka wa jana nililiarifu Bunge lako Tukufu kuhusu kuanza kutekelezwa kwa Mradi wa Kuhimili Athari za Mabadiliko ya Tabianchi katika maeneo ya Pwani wenye thamani ya takriban Dola za Marekani **3,100,000**, fedha ambazo Tanzania imetengewa katika Mfuko wa Mazingira wa Nchi Maskini Duniani - *LDCF*. Utekelezaji wa mradi huu haukuanza mwaka huu kama ilivyopangwa kutokana na kuchelewa kukamilika kwa taratibu za kusaini mikataba na wafadhili wa mradi. Napenda kuliarifu Bunge lako Tukufu kuwa taratibu zote zimekamilika na mradi utaanza kutekelezwa katika mwaka wa fedha 2012/13. Aidha, Bodi ya Mfuko wa Mazingira wa Dunia wa Kuhimili Mbadiliko ya Tabianchi - *AFB* imekubali kufadhili mradi mwingine wa kuhimili athari za mabadiliko ya tabianchi katika maeneo ya Pwani katika Mkoa wa Dar es Salaam wenye thamani ya takriban Dola za Marekani **5,000,000**. na mradi huu pia unategemewa kuanza kutekelezwa katika kipindi cha mwaka 2012/13, pindi taratibu hizo zitakapokamilika.

99. ***Mheshimiwa Spika,*** Ofisi imeandaa mradi wa Kujumuisha Masuala ya Mazingira na Mabadiliko ya Tabianchi katika Sera na Mipango ya Maendeleo wenye thamani ya Dola za Kimarekani **4,900,000** unaofadhiliwa kupitia Shirika la Maendeleo la Umoja wa Mataifa-

UNDP. Malengo ya mradi huu ni: kuhuisha masuala ya mazingira na kuhimili mabadiliko ya tabianchi katika maandalizi ya mipango ya maendeleo ikiwa ni sehemu ya utekelezaji wa MKUKUTA-II; kuimarisha mfumo wa kitaasisi wa usimamizi wa mabadiliko ya tabianchi; na kuanzisha utaratibu wa usimamizi wa fedha kwa ajili ya mabadiliko ya tabianchi. Mradi huu ni wa miaka minne (2011-2015) na unatekelezwa na Ofisi ya Makamu wa Rais kwa kushirikiana na NEMC na Wizara ya Fedha.

Mkataba wa Umoja wa Mataifa wa Kupambana na Kuenea kwa Hali ya Jangwa na Ukame

100. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2011/12, Ofisi iliendelea kuratibu utekelezaji wa Mkataba wa Umoja wa Mataifa wa Kupambana na Kuenea kwa Hali ya Jangwa na Ukame. Ofisi pia ilishiriki kikamilifu katika mikutano ya Mkataba huu, ikiwa ni pamoja na Mkutano wa wa Nchi wanachama uliofanyika Changwon, Korea Kusini. Pamoja na maamuzi mengine yaliyochukuliwa, mkutano huu ulielekeza Mfuko wa Mazingira Duniani (GEF) utoe fedha zaidi za kuwezesha utekelezaji wa mkataba huu. Aidha, mkutano ulielekeza kuwa uhuishaji wa Programu ya Kupambana na kuenea kwa Hali ya Jangwa na ukame (*National Action Programme to combat desertification - NAP*) ufanyike ili sasa upimaji wa utekelezaji wa

Mkataba uweze kulingana na Mkakati wa Miaka Kumi wa Mkataba wa *United Nations Convention to Combat Desertification - UNCCD*. Ili kutekeleza maamuzi yaliyofikiwa katika mkutano huu, Ofisi inaendelea na juhudi za kuhuisha Programu ya Taifa ya Kupambana na kuenea kwa Hali ya Jangwa na Ukame ili iendane na Mkakati wa miaka kumi wa utekelezaji wa mkataba.

101. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi hiki, Ofisi kwa kushirikiana na Ofisi ya Mkataba inayoshughulikia upatikanaji wa fedha (*Global Mechanism*) iliyoko Rome, Italy, imeendelea na hatua za kuandaa Mkakati wa upatikanaji wa fedha kwa ajili ya utekelezaji wa Mpango wa Kupambana na Kuenea kwa Hali ya Jangwa na Ukame (*Integrated Financing Strategy - IFS*) nchini.

102. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi hiki Ofisi imeendelea kuratibu utekelezaji wa Mradi wa Usimamizi Endelevu wa Ardhi mkoani Kilimanjaro (*Sustainable Land Management in the high Land Kilimanjaro)* chini ya Mpango Maalumu wa Afrika wa Kupambana na Kuenea kwa Hali ya Jangwa na Ukame *(TerrAfrica).* Baada ya kuzinduliwa rasmi mwezi Mei 2011, ofisi ya Mradi imefunguliwa mkoani Kilimanjaro na Mratibu wa Mradi ameteuliwa na utekelezaji wa mradi huu umeanza. Sekta zinazohusika ni Kilimo, Nishati, Maliasili na Mazingira. Malengo

makuu ya mradi huu ni kupunguza uharibifu wa mazingira unaosababishwa na ukataji miti ovyo kwa ajili ya kuni, mbao na uchomaji mkaa; kuongeza uzalishaji wa mazao ya kilimo; na kuwezesha maisha bora kutokana na huduma bora zitokanazo na mazingira bora.

103. ***Mheshimiwa Spika***, katika mwaka wa fedha 2012/13, Ofisi pamoja na kuratibu utekelezaji wa miradi ambayo inaendelea, kupitia ufadhili wa Mfuko wa Mazingira Duniani (*GEF*) itaratibu utekelezaji wa mradi wa uhuishaji wa maendeleo endelevu ya misitu katika ukanda miombo katika mikoa ya Tabora, Rukwa na Katavi. Mradi huu utagharimu Dola za Marekani **3,200,000** na utatekelezwa katika tarafa za Usinge na Imalamakoye wilayani Urambo, Mbola katika wilaya ya Uyui na Inyonga katika wilaya ya Mpanda. Jumla ya vijiji **28** vitashiriki katika utekelezaji wa mradi huu

Kamisheni ya Umoja wa Mataifa ya Maendeleo Endelevu (*United Nations Commission for Sustainable Development*)

104. ***Mheshimiwa Spika***, Mwaka huu, jumuiya ya Kimataifa imeadhimisha miaka **20** tangu kufanyika Mkutano wa Umoja wa Mataifa kuhusu Maendeleo Endelevu mwaka 1992 (*Earth Summit*) huko Rio de Janeiro, Brazil. Maadhimisho haya yajulikanayo kama Rio + 20

yamefanyika Rio de Janeiro, Brazil kuanzia tarehe 20 hadi 22 Juni 2012. Malengo ya Mkutano huo pamoja na mambo mengine yalikuwa ni kutathmini kuhusu utekelezaji wa maazimio ya Mkutano wa Rio wa mwaka 1992, changamoto zilizojitokeza na hatua zilizobaki katika kufikia maazimio ya mkutano huo. Mkutano wa Rio +20 ulijikita katika dhima mbili kuu ambazo ni (a) Uchumi wa kijani katika muktadha wa maendeleo endelevu na kupunguza umaskini (*Green economy in the context of sustainable development and poverty eradication*); na (b) Muundo wa Kitaasisi kwa ajili ya maendeleo endelevu (*The institutional framework for sustainable development*).

105. ***Mheshimiwa Spika,*** matokeo ya mkutano huo ni kama ifuatavyo:

(i) Makubaliano yalifikiwa kuwa uchumi wa kijani uzingatie kupunguza umaskini na kuhakikisha usalama wa chakula na kuinua uchumi na hali ya maisha hasa kwa nchi zinazoendelea;

(ii) Kuimarisha muundo wa utekelezaji kwa kuziongezea nguvu zaidi taasisi za Umoja wa Mataifa kama UNEP na kuimarisha ushiriki na mchango wa Sekta za Umma na Sekta Binafsi pamoja na Asasi Zisizo za Serikali katika kuleta maendeleo endelevu;

(iii) Kuimarisha mafanikio ambayo yamepatikana tangu Mkutano wa Rio wa

mwaka 1992 hadi sasa. Kwa Tanzania mafanikio hayo ni uundwaji wa taasisi, Sera na Sheria zinazosimamia shughuli za maendeleo endelevu nchini. Mfano: kuanzishwa kwa Idara ya Mazingira chini ya Ofisi ya Makamu wa Rais; kutungwa kwa Sera ya mazingira (1997) na Sheria ya Usimamizi wa Mazingira (2004); kuandaliwa kwa Dira ya Maendeleo ya Taifa (2025), Maandalizi ya Mkakati wa Kukuza Uchumi na Kupunguza Umaskini (MKUKUTA) na uundwaji wa Sera na Sheria mbali mbali za Kisekta;

(iv) Kuimarisha ushirikiano wa kimataifa katika kutekeleza Maazimio ya Rio ya mwaka 1992. Maazimio haya ni: Tamko la Rio kuhusu dunia kuendelea kutekeleza shughuli za maendeleo kwa kuzingatia misingi ya maendeleo endelevu; Misingi **27** ya Mkutano wa Rio; Agenda nambari **21**; Mkataba wa Mabadiliko ya Tabianchi; Mkataba wa Bioanuai na Mkataba wa Kupambana na Kuenea kwa Hali ya Jangwa na Ukame;

(v) Kuimarisha utekelezaji wa azimio la nchi zilizoendelea kwa kuchangia asilimia **0.7** ya pato lao la ndani kwa nchi zinazoendelea hasa nchi za Afrika ili kuondoa umaskini; na

(vi) Utekelezaji wa Maazimio ya Mkutano wa Rio+20 uende sanjari na utekelezaji wa Malengo ya Milenia.

Mkataba wa Umoja wa Mataifa wa Hifadhi ya Bioanuai

106. ***Mheshimiwa Spika,*** kama tunavyofahamu nchi yetu ni mwanachama wa Mkataba wa Umoja wa Mataifa wa Hifadhi ya Bioanuai (*Convention on Biological Diversity*) na Itifaki ya Cartagena. Katika kipindi cha mwaka 2011/12, Ofisi ya Makamu wa Rais imeendelea kuratibu utekelezaji wa Mkataba wa Umoja wa Mataifa wa Hifadhi ya Bioanuai kwa kushirikisha wadau kutoka sekta za Kilimo, Misitu, Uvuvi na Wanyamapori katika maandalizi ya Mkakati wa Kitaifa wa hifadhi ya Bioanuai kulingana na shabaha zilizopo kwenye Mpango Mkakati wa Mkataba wa Kimataifa wa hifadhi ya bioanuai ambao ni wa miaka kumi kuanzia 2011 hadi 2020.

107. ***Mheshimiwa Spika***, katika mwaka wa fedha wa 2012/13, Ofisi itaendelea kusimamia utekelezaji wa Mkataba na maandalizi ya Mpango Mkakati wa kitaifa chini ya ufadhili wa Mfuko wa Mazingira Duniani.

Itifaki ya Cartagena

108. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha mwaka 2011/12 Ofisi imeendelea kuratibu utekelezaji wa Itifaki ya Cartagena kwa kutekeleza shughuli zifuatazo: kuendesha mafunzo ya siku tano (**5**) ya utambuzi wa mimea/bidhaa ambavyo vinasaba vyake vimefanyiwa mabadiliko ya kijenetiki kwa wataalam **15** kutoka Mamlaka za udhibiti, vyuo vikuu na vyuo vya utafiti wa kilimo. Taasisi zilizopewa mafunzo hayo ni pamoja na *Tropical Pest Research Institute - TPRI*, Shirika la viwango Tanzania- *TBS*, *Tanzania Official Seed Certifying Institute - TOSCI*, Wakala wa Maabara ya Mkemia Mkuu wa Serikali - *GCLA*, Taasisi ya Utafiti wa Kilimo Kizimbani - Zanzibar, Taasisi ya utafiti wa Kilimo Mikocheni, Mamlaka ya Chakula na Dawa Tanzania - *TFDA*, Chuo Kikuu cha Kilimo Sokoine - *SUA*, Chuo kikuu cha Dar es Salaam, *Plant Health Service of the Ministry of Agriculture*.

109. ***Mheshimiwa Spika,*** katika jitihada za kukuza uelewa kwa wananchi, Mfumo wa Matumizi Salama ya Bioteknolojia ya Kisasa (*National Biosafety Framework*) umetafsiriwa kwa lugha ya Kiswahili kwa lengo la kujenga uwezo na upashanaji wa habari za matumizi salama ya bioteknolojia ya kisasa. Katika kipindi hiki, Ofisi pia imeendesha warsha moja katika

kanda ya Mashariki Jijini Dar es Salaam ili kukuza uelewa kwa wadau kuhusu matumizi salama ya bioteknolojia ya kisasa. Aidha, mchakato wa kuandaa nyenzo muhimu za usimamizi wa matumizi salama ya bioteknolojia ya kisasa umeanza na wataalam washauri wamewasilisha rasimu ya nyenzo hizo. Nyenzo hizo ni pamoja na:-

(a) Mwongozo kwa ajili ya kushughulikia dharura iwapo itatokea shughuli za matumizi ya bioteknolojia ya kisasa *(Manual for GMOs emergency response)*;

(b) Mwongozo kwa ajili ya kuendesha majaribio yanayohusu mimea, bidhaa au viumbe ambavyo vinasaba vyake vimefanyiwa mabadiliko ya kijenetiki *(Manual on procedures for Laboratory/green house contained trial on GMOs for contained use)*; na

(c) Mwongozo wa masuala ya kijamii na kiuchumi ambayo ni muhimu kuzingatiwa wakati wa kufanya maamuzi ya shughuli za matumizi ya bioteknolojia ya kisasa *(Manual of socio-economic priority issues to be taken into consideration for decision making process)*.

110. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha mwaka 2012/13, Ofisi itatekeleza shughuli zifuatazo: kutoa mafunzo kwa wadau mbalimbali kuhusu utambuzi, udhibiti, tathmini na masuala ya kisheria kuhusu bidhaa na

viumbe ambavyo vinasaba vyake vimefanyiwa mabadiliko ya kijenetiki; na kuboresha maabara tano (**5**) kati ya **11** zilizoainishwa kwenye mtandao unaojumuisha vituo **10** vya Tanzania Bara na kituo kimoja cha Zanzibar cha matumizi salama ya bioteknolojia ya kisasa. Aidha, Ofisi itahuisha shughuli za mradi wa Matumizi Salama ya Bioteknolojia katika majukumu ya Ofisi ya Makamu wa Rais na kuendesha warsha za wadau ili kuainisha majukumu yao katika utekelezaji endelevu wa shughuli za mradi baada ya muda wake kumalizika mwaka huu wa fedha.

Utekelezaji wa Mkataba kuhusu Udhibiti wa Usafirishaji na Utupaji wa Taka za Sumu baina ya Nchi na Nchi (Mkataba wa Basel) na Mkataba Unaozuia Uingizaji wa Taka za Sumu Barani Afrika (Mkataba wa Bamako)

111. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha mwaka 2011/12, Ofisi iliendelea kuratibu utekelezaji wa Mkataba wa Basel unaohusu udhibiti wa usafirishaji na utupaji wa taka za sumu baina ya nchi na nchi; na Mkataba wa Bamako unaozuia uingizaji wa taka za sumu barani Afrika. Katika kipindi hiki, mradi wa kujenga uwezo wa nchi katika usimamizi wa usafirishaji wa taka sumu kupitia katika bandari umeandaliwa. Aidha, Ofisi iliendelea kuratibu utekelezaji wa Kampeni ya usafi wa

mazingira katika Miji na Majiji nchini iliyozinduliwa na Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania mwezi Februari 2011. Shughuli za usafi wa mazingira zinafanyika kila Jumamosi ya kwanza ya mwezi nchini kote chini ya usimamizi wa TAMISEMI. Kampeni hii inalenga kuboresha hali ya usafi wa mazingira ya miji na kujenga utamaduni wa kuzingatia usafi wa mazingira miongoni mwa jamii. Matokeo ya juhudi za usafi yameanza kuonekana, kwa hiyo natumia fursa hii kuwapongeza viongozi wa mikoa, wilaya na halmashauri mbalimbali kwa kuwa mstari wa mbele kusimamia masuala ya usafi, ni vema juhudi hizo ziendelezwe

112. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha mwaka 2012/13, shughuli zifuatazo zitatekelezwa:- Kukusanya takwimu na taarifa za usimamizi wa taka za sumu na taka za kawaida katika bandari za Dar es Salaam na Tanga; Kuratibu uandaaji wa Mpango Kabambe wa Usimamizi wa taka katika bandari hizo (*Port Waste Management Plan*); Kuandaa Mpango na kuendesha mafunzo kwa wadau wa sekta zinazojihusisha na taka za sumu katika bandari na kwingineko; Kuratibu utekelezaji wa Mkakati wa Kitaifa wa Usimamizi wa Taka; Kuendelea kuratibu utekelezaji wa kampeni ya usafi wa mazingira katika Miji na Majiji nchini.

Matumizi ya Mifuko ya Plastiki

113. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2011/12, Ofisi iliendelea kusimamia na kufuatilia utekelezaji wa agizo la Serikali la kupiga marufuku uingizaji, utengenezaji, uuzaji na matumizi ya mifuko ya plastiki yenye unene chini ya mikroni thelathini iliyoanza kutumika Oktoba, 2006. Kutokana na changamoto zilizojitokeza katika kutekeleza Kanuni za mwaka 2006 zinazopiga marufuku Utengenezaji, Uingizaji, Uuzaji, na Matumizi ya bidhaa za Plastiki, Serikali iliahidi kuchukua hatua ya kupiga marufuku kabisa matumizi ya mifuko laini ya plastiki ili kulinda mazingira na afya ya binadamu kutokana na madhara ambayo yanajitokeza kwa kuendelea kutumia mifuko hiyo.

114. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kutekeleza azma hiyo, Ofisi kwa kushirikiana na wadau mbalimbali ilipitia Kanuni za zamani na kuandaa Kanuni mpya kuhusu matumizi ya mifuko laini ya plastiki *(The Environmental Management Act, Control of Polyethylene Materials Regulations*). Kanuni hizi mpya zimetoa fursa kutumika kwa baadhi ya bidhaa za plastiki (*Polyethelyne materials*) kwa ajili ya shughuli muhimu katika viwanda vya aina mbalimbali (mfano sekta ya maziwa na usindikaji wa vyakula). Kanuni hizi ziko kwenye

utaratibu wa ukamilishaji kwa ajili ya kuanza kutumika. Katika mwaka wa fedha 2012/13, Ofisi itaendelea kushirikiana na wadau mbalimbali kuelimisha jamii kuhusu Kanuni hii na wajibu wao kuzizingatia.

Utekelezaji wa Mkataba wa Montreal kuhusu Kemikali zinazomong'onyoa Tabaka la Ozoni Angani

115. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha mwaka 2011/12, Ofisi iliendelea kuratibu utekelezaji wa Programu ya Kitaifa ya kuondoa matumizi ya kemikali zinazomong'onyoa Tabaka la Ozoni angani. Lengo la Programu hii ni kuendelea kupunguza matumizi ya kemikali zinazoharibu Tabaka la Ozoni angani kwa kufuata ratiba iliyowekwa na Mkataba huu na kukuza matumizi ya kemikali na teknolojia mbadala ambazo ni salama kwa mazingira.

116. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi hiki shughuli zilizotekelezwa ni:- kuratibu Maadhimisho ya Siku ya Kimataifa ya Ozoni tarehe 16 Septemba, 2011. Maadhimisho haya yalifanyika Jijini Arusha kwa kufanya semina ya Mafundi Mchundo wa majokofu na viyoyozi kutoka mikoa ya Arusha, Kilimanjaro, Manyara na Tanga. Aidha, Mafundi Mchundo na Maafisa Mazingira **102** kutoka mikoa ya kanda ya Kaskazini na kanda ya Ziwa walishiriki katika

mafunzo kuhusu tekinolojia mbadala na njia bora za kuhudumia majokofu na viyoyozi. Mafunzo haya yanalenga katika kuwaongezea Mafundi Mchundo ufanisi katika kazi zao hususan kuzingatia utunzaji wa mazingira kwa kuepuka kuachia gesi zisizo rafiki wa Tabaka la Ozoni hewani wanapohudumia majokofu na viyoyozi. Vile vile, katika kipindi hiki takwimu za uagizaji nchini na matumizi ya kemikali zinazomong'onyoa Tabaka la Ozoni angani zilikusanywa na kuandaliwa taarifa na kuwasilishwa katika Sekretarieti ya Mkataba.

117. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha mwaka wa fedha 2012/13, Ofisi itaendelea kuratibu utekelezaji wa Mpango huu kwa kutekeleza kazi zifuatazo:- kuendesha mafunzo kwa Wakaguzi wa Mazingira kuhusu majukumu yao katika utekelezaji wa Kanuni za Usimamizi wa Mazingira (Udhibiti wa kemikali Zinazomong'onyoa Tabaka la Ozoni) za mwaka 2007; kutekeleza Mpango wa kitaifa wa kupunguza/kusitisha matumizi ya kemikali aina ya *Hydrochlorofluorocarbons - HCFCs* nchini kwa kufuata ratiba iliyowekwa na Mkataba; Kuwasilisha taarifa ya mwaka ya utekelezaji wa Mkataba katika Sekretarati ya Mkataba; kuendelea kutoa mafunzo ya Mafundi Mchundo wa majokofu na viyoyozi kuhusu njia bora za kuhudumia vifaa hivyo na ubadilishaji wa teknolojia za mitambo ya kupozea inayotumia

gesi haribifu; na kutoa elimu kwa wadau na umma kwa ujumla kuhusu umuhimu wa kulinda Tabaka la Ozoni.

Utekelezaji wa Mkataba wa Kudhibiti Kemikali zinazodumu katika Mazingira kwa muda mrefu (Mkataba wa Stockholm)

118. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha mwaka 2011/12, Ofisi imeendelea kuratibu utekelezaji wa Mpango wa Taifa wa Mkataba wa Stockhom kuhusu kemikali zinazodumu kwa muda mrefu katika mazingira. Katika kipindi hiki, Ofisi imekamilisha Mwongozo wa Usimamizi wa Mafuta yenye Kemikali aina ya *Polychlorinated Biphenyls - PCBs* yanayotumika kupoza mitambo na vifaa vya kuzalisha umeme; Mafunzo kwa Wakaguzi wa Mazingira sekta ya Kilimo na Afya kuhusu usimamizi wa kemikali zinazodumu kwa muda mrefu katika mazingira yameendeshwa. Mafunzo kuhusu teknolojia bora na utaratibu bora wa usimamizi wa mazingira dhidi ya kemikali zinazotokana na uchomaji taka na mchakato wa uzalishaji bidhaa viwandani aina ya *dioxins* na *furans* yameendeshwa katika Jiji la Mwanza na Arusha, washiriki walitoka mikoa ya Arusha, Dar es Salaam, Kagera, Kigoma, Kilimanjaro, Mara, Mwanza, Shinyanga na Tanga. Jumla ya washiriki **57** walinufaika na mafunzo haya.

119. ***Mheshimiwa Spika,*** mafunzo kuhusu madhara hususan ya kiafya yatokanayo na kemikali zinazodumu kwa muda mrefu katika mazingira yaliendeshwa Mjini Morogoro kwa wataalam **47** kutoka Wizara za; Afya na Ustawi wa Jamii; na Kilimo, Chakula na Ushirika. Mafunzo haya yalijumuisha waganga wakuu wa wilaya kutoka mikoa ya Arusha, Dar es Salaam, Dodoma, Kigoma, Kilimanjaro, Mbeya, Morogoro, Mwanza, Rukwa, Ruvuma, Shinyanga, Singida, Tabora na Tanga. Aidha, kutokana na ukosefu wa vifaa, uchunguzi wa kimaabara wa mafuta yatumikayo kupoza mitambo na vifaa vya kusambaza umeme kama vile *transformers* na *capacitors* ili kujua uwepo wa kiwango cha kemikali aina ya PCBs haukufanyika kama ilivyotarajiwa.

120. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha mwaka 2012/13, Ofisi itaendelea kuratibu utekelezaji wa Mpango wa Taifa wa Usimamizi wa Mkataba wa Stockholm ikiwa ni pamoja na utekelezaji wa mradi wa kujenga uwezo wa taasisi husika. Shughuli zitakazofanyika chini ya Mradi huu ni pamoja na:- Kutoa mafunzo kuhusu madhara yatokanayo na uchomaji moto holela kama vile taka na misitu; Kusambaza Mwongozo wa Usimamizi wa Mafuta yenye Kemikali aina ya PCBs yanayotumika kupoza mitambo na vifaa vya kusambaza umeme. Aidha, Mpango wa Taifa wa Usimamizi na

utekelezaji wa Mkataba wa Stockholm utafanyiwa mapitio ili kuuboresha kwa kujumuisha kemikali zilizo katika makundi **10** zilizoongezwa katika mkataba huu Mwaka 2009 na Mwaka 2011. Kati ya kemikali hizi **6** hutumika kama viuatilifu kwa ajili ya kudhibiti wadudu waharibifu wa mimea, Kemikali tano (**5**) hutumika katika mchakato wa kuzalisha bidhaa viwandani na kemikali tatu (**3**) huzalishwa bila kukusudia (*by products*). Aidha, kemikali moja inapatikana katika makundi yote matatu na kemikali mbili zinatumika viwandani na vile vile huzalishwa bila kukusudia. Katika mwaka 2012/13, Ofisi itaendelea kukuza uelewa wa umma kwa kusambaza taarifa kuhusu usimamizi bora wa kemikali zinazodumu kwa muda mrefu katika mazingira.

Mtandao wa Taarifa za Mazingira Afrika

121. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha 2011/12, Ofisi imeendelea kuratibu utekelezaji wa programu ya Afrika ya Mtandao wa Hali ya Mazingira (*African Environmental Information Network*) chini ya ufadhili wa *UNEP* kupitia *UNDP*. Lengo la programu hii ni kuongeza uwezo wa nchi katika kupatikana kwa taarifa za hali ya Mazingira na kuwa na mtandao wa habari za Mazingira baina ya nchi za Afrika, kubadilishana taarifa za hali ya Mazingira, kuandaa mpango wa Taifa wa

utekelezaji wa mradi na uandaaji wa ripoti kuhusu hali ya Mazingira nchini. Programu hii imekamilisha uandaaji wa Taarifa ya Hali ya Mazingira ya Jiji la Dar es Salaam (*Dar City Environmental Outlook Report*).

122. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2012/13, Ofisi itasambaza ripoti hii kwa wadau kwa lengo la kutoa mwongozo wa kutayarisha taarifa za namna hiyo kwa majiji na miji mingine hapa nchini.

Maadhimisho ya Siku ya Mazingira Duniani

123. ***Mheshimiwa Spika,*** tarehe 5 Juni kila mwaka ni Siku ya Mazingira Duniani, Tanzania huungana na jumuia ya kimataifa katika kuadhimisha siku hii. Maadhimisho haya Kimataifa mwaka huu yalifanyika nchini Brazil na kwa hapa nchini yalifanyika mjini Moshi mkoani Kilimanjaro. Kaulimbiu ya Maadhimisho ya mwaka huu Kimataifa ni: **Uchumi Kijani: Unakuhusu**? **(*Green Economy: Does it include you?*)**. Kitaifa kaulimbiu yetu ilikuwa: **Hifadhi Mazingira: Jikite katika Uzalishaji Endelevu.** Ujumbe huu ulilenga katika kuhamasisha jamii ya watanzania kuendesha shughuli za kiuchumi katika misingi na taratibu ambazo hazina athari kubwa kwa mazingira hususan katika uzalishaji viwandani, kilimo na uchimbaji madini.

124. ***Mheshimiwa Spika,*** maadhimisho ya mwaka huu yaliambatana na shughuli mbalimbali zinazohusiana na hifadhi ya mazingira nchi nzima kwa kipindi cha wiki moja, kuanzia tarehe 1 Juni hadi siku ya kilele tarehe 5 Juni. Shughuli zilizofanyika ni pamoja na upandaji na palizi ya miti, mafunzo mbalimbali kuhusu mazingira kupitia Maonesho na mashindano ya nyimbo na ngonjera ili kukuza uelewa kuhusu umuhimu wa hifadhi na usafi wa mazingira. Kutoa elimu kwa Umma kuhusu Hifadhi ya Mazingira kwa kupitia vyombo vya habari.

125. ***Mheshimiwa Spika***, natumia nafasi hii kuwashukuru wananchi na taasisi mbalimbali kwa kushiriki katika maadhimisho haya. Aidha, napenda kuwashukuru kwa namna ya pekee viongozi na wananchi wa mkoa wa Kilimanjaro kwa kukubali kuwa wenyeji wa maadhimisho hayo na pia kwa ushirikiano wao uliofanikisha maadhimsho hayo.

Mfuko wa Mazingira wa Dunia - GEF

126. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha mwaka wa fedha 2011/12 Ofisi imeendelea kuratibu utekelezaji wa Mradi wa GEF unaoendelea nchini ikiwa ni pamoja na Miradi midogo chini ya *GEF Small Grant Programme*. Mfuko huu unafadhili maeneo sita ya

kipaumbele ambayo ni Hifadhi ya Bioanuai; Mabadiliko ya Tabianchi; Hifadhi ya Ardhi; Hifadhi ya Maji ya Kimataifa; Kemikali zinazomong'onyoa Tabaka la Hewa ya Ozoni; na Kemikali Zinazodumu kwa Muda Mrefu katika Mazingira.

127. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi hicho, miradi **6** iliwasilishwa kwenye Sekretarieti ya mfuko kwa ajili ya kufadhiliwa na awamu ya tano (**5**) ya Mfuko wa Mazingira wa Dunia ***GEF-STAR - 5***. Miradi hiyo ni: *Conservation and Management of Kihansi Ecosystem*; *Malawi/Mozambique/Tanzania Regional Lake Conservation and Development Project*; *Strengthening Implementation of Cartegena Protocol on Biosafety*; *Promotion of Renewable Energy Application for Rural lighting and Agro – Industral Sector in Tanzania*; *Promotion of Geothermal as Altenative Source of Electricity Generation in Tanzania*; & *Enhancing the Forest Nature Reserves Network for Biodiversity Conservation in Tanzania*.

128. ***Mheshimiwa Spika,*** mwaka wa fedha 2012/13, Ofisi itaendelea kuratibu utekelezaji wa Miradi ya GEF na kufuatilia upatikanaji wa fedha kutoka GEF-STAR 5 ili kutekeleza miradi hiyo.

C. BARAZA LA TAIFA LA HIFADHI NA USIMAMIZI WA MAZINGIRA

129. ***Mheshimiwa Spika,*** sasa ni mwaka wa **7**, tangu Sheria ya Usimamizi wa Mazingira sura **191** ianze kutekelezwa. Miongoni mwa wadau muhimu katika usimamizi na utelekelezaji wa Sheria hii ni Baraza la Taifa la Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira (NEMC) lenyewe. Katika mwaka wa fedha 2011/12 Baraza liliendelea kutekeleza majukumu yake kwa mujibu wa Sheria kwa kuzingatia Sera ya Mazingira ya mwaka 1997, Mpango Mkakati wa Baraza (*NEMC Strategic Plan 2010-2014*), Ilani ya Uchaguzi ya CCM ya mwaka 2010, Dira ya Maendeleo ya Taifa 2025, nyaraka na mikakati mingine ya kitaifa ya kuhifadhi mazingira, kuondoa umaskini na maelekezo ya viongozi wakuu wa kitaifa

Uzingatiaji na Usimamizi wa Sheria ya Mazingira

130. ***Mheshimiwa Spika***, katika kipindi cha mwaka 2011/12, Baraza limeendelea kutekeleza majukumu yake kwa kuhakikisha kuwa Sheria ya Mazingira inazingatiwa na inasimamiwa ipasavyo katika shughuli mbali mbali za maendeleo ya uchumi. Baraza liliendelea kufanya ukaguzi wa kudumu katika maeneo yenye uchafuzi mkubwa wa mazingira.

Aidha, Baraza lilifanya ukaguzi wa migodi, viwanda, sehemu za uzalishaji na gereji mbalimbali ili kuhimiza utekelezaji wa kanuni za hifadhi ya mazingira.

131. ***Mheshimiwa Spika,*** itakumbukwa kuwa viwanda vingi hapa nchini vimeanzishwa kabla ya kuwepo kwa Sheria ya Mazingira Sura ya 191 ambayo inaelekeza kuwa miradi yote hapa nchini ni lazima ifanyiwe Tathmini ya Athari kwa Mazingira (TAM) kabla ya utekelezaji wake. Kwa hiyo, kuna tatizo la kutozingatia misingi ya hifadhi ya mazingira hasa kuweka miundombinu ya usafishaji wa majitaka kutoka katika viwanda hivyo. Kutokana na upungufu huo, viwanda hivyo vimepewa notisi na kutakiwa kulipa tozo kwa mujibu wa kanuni za tozo za mazingira (*Environmental Management (Fees and Charges) Regulations 2008),* wametakiwa wale wote ambao miradi au viwanda vyao havikufanyiwa Tathmini ya Athari kwa Mazingira kufanya Ukaguzi wa Mazingira (*Environmental Audit*), kwa mujibu wa sheria.

132. ***Mheshimiwa Spika,*** Baraza katika mwaka wa fedha 2011/2012, lilikagua viwanda **11** ambavyo vinachafua mazingira kutokana na umwagaji wa majitaka yasiyotibiwa na uchafuzi wa hewa. Viwanda vilivyokaguliwa katika Mkoa wa Dar-es-Salaam ni: *Ruidar Plastic Recycling* - Mbagala; *Tanpack Industries* - Mikocheni*;*

Kiboko Paints - Mikocheni; *Shelys Pharmaceuticals* - Mwenge; *Bidco Oil and Soap Industries* Mikocheni; na KTM – Mbagala, pamoja na *Bundaa Oil Mills* cha Bunda na 21st Century, Morogoro Canvas na Tanzania Hides vilivyoko Kihonda, Morogoro. Viwanda vingine vilivyokaguliwa ni kiwanda cha Afritex, kiwanda cha Chokaa na kiwanda cha Tanga fish vilivyoko mjini Tanga. Viwanda hivi vilipewa notisi ili kufanya marekebisho katika mfumo wa kutibu majitaka na vingine kwa kutokuwa na mifumo hiyo kabisa. Baraza pia lilifanya ukaguzi katika migodi ya Buzwagi, Bulyankulu, Resolute, Buhemba na Mgodi wa North Mara. Baraza lilitoa maelekezo ya kudhibiti uchafuzi wa mazingira uliobanika kutokana na shughuli za migodi hiyo.

133. ***Mheshimiwa Spika***, Baraza limefuatilia kwa karibu suala la kuhamishwa kwa kiwanda cha *Azania Wheat Flour Ltd* kilichopo Ubungo Riverside – Dar es Salaam kutokana na uchafuzi wa hewa unaosababishwa na shughuli za uzalishaji. Hata hivyo, Baraza limegundua kuwa kiwanda hicho, kinachomilikiwa na Kampuni ya Makunguni Traders Ltd. walikuwa na vibali vyote vya kupewa eneo hilo na hivyo kisheria na hawana mpango wa kuhama. Hata hivyo, Baraza liliuagiza uongozi wa kiwanda hicho kutekeleza yafuatayo:- Kuhakikisha vumbi na kelele toka

kiwandani vinakidhi viwango vya mazingira. Kufanya utafiti na kuweka mitambo itakayodhibiti vumbi na kelele, na kufanya ukaguzi wa mazingira (*Environmental Audit*) ili kuzingatia viwango vya mazingira kikamilifu. Utafiti huo umekamilika na kiwand kimefunga mitambo ya kuzuia vumbi na kelele kulingana na viwango vya taifa vya mazingira. Baraza litaendelea kufuatilia ili kuhakikisha mfumo huo unakidhi na kuzingatia sheria.

134. ***Mheshimiwa Spika***, Baraza pia, lilifanya ukaguzi katika maeneo kadhaa ya makazi kufuatilia malalamiko ya wananchi kuhusu uharibifu wa mazingira unaosababishwa na ujenzi katika mikondo ya mito na fukwe za baharí. Miongoni mwa maeneo yaliyokaguliwa ni kiwanja Na. **101** kilichopo mtaa wa Migombani, Mbezi beach, ambacho kililalamikiwa kwa ujenzi ulioziba mkondo wa maji. Baraza lilisitisha ujenzi huo na kuamuru sehemu ya nyumba iliyoziba mkondo huo kubomolewa. Viwanja vingine vilivyolalamikiwa katika wilaya ya Kinondoni ni Viwanja Na. 2009, 2019 na 2020, ambavyo kwa mujibu wa Wizara ya Ardhi, havina hati miliki na havitambuliwi na mipango miji ya Wizara hiyo. Kwa hiyo iliamuriwa kuwa nyumba hizo zibomolewe. Aidha, kiwanja Na. 2002 kiligunduliwa kuwa na hati miliki halali, isipokuwa mipaka yake iko ndani ya mkondo wa mto Mbezi. Kwa hiyo

iliamuriwa mipaka irekebishwe na ukuta ndani ya mto huo ubomolewe. Kamati za Ulinzi na Usalama ya Wilaya ya Kinondoni na ile ya Mkoa wa Dar es Salaam zimeridhia ubomoaji wa nyumba hizo ufanyike. Ubomoaji wa ukuta huo utafanyika mara tu maandalizi hayo yatakapokamilika. Kuhusu nyumba iliyojengwa katika kiwanja Na. 2020 ambayo mmiliki wake amefungua kesi Mahakama Kuu Kitengo cha Ardhi, ubomoaji wa nyumba hiyo unasubiri uamuzi wa mahakama.

135. ***Mheshimiwa Spika,*** maeneo mengine yaliyokaguliwa ni: Eneo la Malolo na mto Mlandizi, wilaya ya Kibaha kutokana na umwagikaji wa mafuta kufuatia kupasuka kwa bomba la mafuta la TAZAMA; Eneo la matangi ya mafuta ya Oilcom, Kurasini - kuhusu uchafuzi uliosababishwa na umwagaji wa mafuta machafu katika mazingira ya bahari eneo la Kurasini Oil Jetty ambapo Oilcom walilipa faini ya shilingi **30,000,000/=** na kusafisha eneo lililochafuliwa; na katika eneo la Wazo kuhusu uchimbaji wa mchanga ambapo malori manne (**4**) ya mchanga yalikamatwa na kutozwa faini ya shilingi kati ya shilingi laki tano na milioni moja, na kuagizwa kufukia mashimo yaliyosababishwa na uchimbaji mchanga.

136. ***Mheshimiwa Spika,*** ukaguzi pia umefanyika katika eneo la Msasani kufuatia uchafuzi wa mazingira kutoka Msasani *Apartments.* Mwekezaji ameagizwa kusitisha utiririshaji wa maji taka kwa kujenga mfumo wa kuondoa maji hayo, kazi ambayo ameikamilisha. Vile vile, Baraza lilikagua na kutoa vibali **15** vya kukusanya mafuta machafu na vibali **8** vya kukusanya chuma chakavu kwa makampuni mbalimbali. Baraza pia lilifanya ukaguzi wa kushtukiza katika eneo la Tegeta na kukamata shehena ya vipodozi chakavu kutoka katika kiwanda cha *Chemi-Cotex Industries Ltd* cha Mbezi Beach, Kinondoni kinyume cha sheria. Kiwanda hiki kilitozwa faini ya shilingi **10,000,000/=** iliyolipwa pamoja na kupewa onyo na shehena hiyo kuteketezwa.

137. ***Mheshimiwa Spika***, kuhusu uchafuzi wa mazingira unaofanywa na viwanda vya ngozi. Baraza limefuatilia kwa karibu viwanda hivi ambavyo vimelalamikiwa na wananchi kutokana na harufu mbaya ya uozo na kemikali zinazotumika katika kusindika ngozi. Viwanda vilivyokaguliwa ni vile vya Kibaha (Pwani), Kihonda (Morogoro) na Himo (Kilimanjaro). Viwanda hivi bado vinatumia teknolojia ya zamani, hivyo kutoweza kufanya kazi kwa ufanisi unaotakiwa. Zipo teknolojia mpya za kutibu maji taka kwenye viwanda hivi ambazo kwa kiasi kikubwa zinapunguza harufu mbaya

itokanayo na usindikaji wa ngozi. Baraza limeagiza viwanda hivi kuboresha teknolojia nafuu ili kupunguza harufu; na pia kuldhibiti taka ngumu wanazozalisha.

138. ***Mheshimiwa Spika***, katika mwaka 2011/12, Baraza lilitoa mafunzo kuhusu Sheria ya Mazingira kwa Wataalamu wa Mazingira wa Mikoa na Maafisa Mazingira wa Wilaya **24** kutoka Halmashari za Wilaya za Kanda ya Kaskazini, iliyojumuisha mikoa ya Tanga, Kilimanjaro na Arusha. Baraza pia liliendelea kukuza uwezo wa Serikali za Mitaa katika kusimamia ukusanyaji na utupaji wa taka za aina zote kwa kuendesha mafunzo Maafisa Mazingira kutoka Serikali za Mitaa katika kanda ya Mashariki (Pwani, Dar es Salaam na Morogoro) ili kukuza uelewa wa Sheria ya Mazingira na kuhimiza utekelezaji wake kwa vitendo. Baraza pia liliendelea kutoa ushauri wa kitaalamu kuhusu utupaji au kuharibu taka hatarishi zenye kemikali kwa makampuni mbalimbali zikiwemo dawa za binadamu zilizoisha muda wake wa matumizi.

139. ***Mheshimiwa Spika***, Baraza kupitia ofisi zake za kanda ambazo ni: Kanda ya Ziwa (Mwanza), Kanda Kaskazini (Arusha) na Nyanda za Juu Kusini (Mbeya), ziliendelea na zoezi la ukaguzi ili kutambua shughuli ambazo zitahusika katika tozo za hifadhi ya mazingira

na kuanza zoezi la kukusanya tozo hizo kwa mujibu wa Kanuni za Tozo za mwaka wa 2008. Jumla ya viwanda na migodi ipatayo **120** ilikaguliwa.

140. ***Mheshimiwa Spika***, mwaka 2011/12, Baraza iliendelea kufuatilia na kuratibu utekelezaji wa Mpango Kazi wa Serikali uliozishirikisha sekta zote muhimu kuhakikisha kuwa uchafuzi uliotokea katika mgodi wa North Mara unadhibitiwa na hautokei tena katika mgodi huo na katika migodi mingine nchini. Aidha, tayari mtambo wa kusafisha maji umejengwa na mfumo wa kusafisha maji ya Gokona unafanya kazi; Ofisi ya Mkemia Mkuu wa Serikali, Kanda ya Ziwa na Ofisi ya Maji ya Bonde la Ziwa Victoria, walichukua vipimo vya maji vya kila siku kwa mwezi mzima kutoka katika mtambo huo tangu tarehe 21 Februari, 2012. Sampuli zilizochukuliwa zinafanyiwa uchunguzi katika maabara na matokeo yanatarajiwa kupatikana mwezi Julai, 2012. Mara baada ya vipimo hivyo kukamilika, itatoa mwelekeo kuhusu viwango vya maji kwa matumizi ya binadamu, na mtambo huo utazinduliwa mwishoni mwa Julai, 2012 na kuanza kusambaza maji kwa baadhi ya vijiji vinavyozunguka Mgodi huo.

141. ***Mheshimiwa Spika,*** kuhusu matatizo ya kiafya na vifo vinavyodaiwa kutokea North

Mara kutokana na uharibifu wa mazingira, serikali iliahidi kutoa taarifa. Natumia fursa hii kutoa taarifa kuwa uchunguzi uliofanywa na Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii kupitia Maabara ya Mkemia Mkuu wa Serikali umebaini kuwa, sampuli za maji zilizochukuliwa kutoka katika visima mbalimbali katika maeneo yanayozunguka mgodi na yale yaliyo nje ya mgodi wa Nyamongo zinaonyesha kuwa zote zilikuwa na viwango vya juu vya Madini Tembo (*heavy Metals*). Pia, uchunguzi wa sampuli za damu zilizochukuliwa kutoka kwa baadhi ya wakazi wa vijiji vinavyozunguka mgodi pamoja na mifugo ulionesha kuwepo kwa madini tembo hayo katika damu kwa viwango vya juu. Hali hii inaweza kuwa ilisababishwa na matumizi ya muda mrefu wa maji yenye madini tembo hayo. Mapitio ya machapisho ya tafiti mbalimbali zilizofanyika kwingineko duniani zinaonesha kuwa kuwepo kwa viwango vya juu vya madini tembo katika miili ya binadamu kunaweza kusababisha athari za kiafya kama zile zilizojitokeza kwa baadhi ya wananchi wanaoishi katika maeneo yanayozunguka mgodi wa North Mara.

142. ***Mheshimiwa Spika***, kutokana na utafiti huo, Serikali inapenda kutamka rasmi kuwa, hakuna ushahidi wowote wa kisayansi unaonesha mahusiano kati ya athari za kiafya zilizojitokeza, kwa baadhi ya wananchi wa eneo

la Nyamongo, na tukio la kumwagika kwa tindikali kutoka kwenye mabwawa ya kuhifadhia tindikali hiyo katika mgodi wa dhahabu wa North Mara. Athari zilizojitokeza zinatokana na matumizi ya maji yenye madini tembo kwa muda mrefu, ambayo yaliyotokana na kuwepo kwa madini tembo hayo katika miamba ya asili ya eneo hilo.

143. ***Mheshimiwa Spika,*** kutokana na kugundulika kwa kiwango hicho cha madini tembo katika vyanzo vingi vya maji katika eneo la Nyamongo, Wizara ya Maji kwa kushirikiana na uongozi wa mgodi walifanya jitihada za haraka kupata vyanzo vya maji mbadala kwa matumizi ya wananchi hao huku ufumbuzi wa kudumu ukifanyiwa kazi. Kwa hiyo Wizara ya Maji kwa kushirikiana na mgodi wamechimba visima vingine ambavyo maji yake yanaelekea kuwa na kiwango kidogo cha madini tembo.

144. ***Mheshimiwa Spika,*** kufuatia hali hiyo, Mgodi umeanzisha mpango wa kuchimba visima virefu na tayari umefanya kazi zifuatazo: Kupeleka maji safi kwa wakazi wa Nyamongo kwa magari kila siku kwa matumizi yao kama mpango wa muda mfupi; mpango wa muda mrefu ni kuwapatia maji ya mtandao wa mabomba kutoka vyanzo vingine kama mto Mara; Jumla ya visima **16** vimechimbwa katika vijiji vinavyozunguka Mgodi ambavyo ni Kewanja

vitatu (**3**), Nyamwaga viwili (**2**), Nyakunguru viwili (**2**), Genkuru viwili (**2**), Kerende viwili (**2**), Matongo viwili (**2**) na Nyangoto vitatu (**3**) [kati yake viwili (**2**) havina maji] na **14** kati ya hivyo vimetambuliwa kuwa na maji; Visima viwili (**2**) katika kijiji cha Matongo zimefungwa pampu na katika vijiji vya Kewanja, Nyamwaga na Kerende kumefungwa pampu mojamoja. Katika kijiji cha Nyangoto mgodi umeanza kuchimba visima vifupi na viwili vimechimbwa.

145. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2012/13, Baraza litaendelea kuratibu, kusimamia na kutekeleza shughuli za uzingatiaji na usimamizi wa Sheria ya Mazingira kwa kufanya kaguzi na kufuatilia viwanda, migodi na miradi ili kuangalia kama utekelezaji wake unakidhi viwango vya mazingira na kutoa ushauri wa marekebisho. Pamoja na kazi zilizotajwa hapo juu Baraza litaendelea kutekeleza kazi zifuatazo: Kwa kushirikiana na Wizara ya Mambo ya Ndani, Kitengo cha Polisi wa Mazingira kimeanzishwa ndani ya Jeshi la Polisi ambacho kitafanya kazi na Baraza; Kukubaliana na taasisi nyingine za Serikali jinsi ya kukagua na kusimamia Sheria ya Mazingira katika masuala yenye kuhitaji usimamizi wa pamoja na kuendeleza shughuli za Mtandao wa Afrika Mashariki wa uzingatiaji na utekelezaji wa sheria za Mazingira (*East African Networking on environmental Compliance and enforcement* –

EANECE, Tanzania Chapter); Kukuza weledi kwa maafisa mazingira wateule na wataalamu wa mazingira kutoka Kanda ya Kati (mikoa ya Morogoro, Dodoma na Manyara) kuhusu wajibu na majukumu yao katika kutekeleza Sheria ya Mazingira sura **191**; na kuainisha viwanda na shughuli zinazochafua mazingira katika mikoa **6** (Dar es Salaam, Morogoro, Mwanza, Mbeya, Arusha, na Kagera) ili kuchukua hatua zinazostahili.

146. ***Mheshimiwa Spika,*** kuhusu tatizo la kiwanda cha *Kilombero Plantation Limited - KPL* kilichopo Mngeta-Morogoro kukausha mashamba ya wanakijiji kwa kunyunyiza dawa za kuua magugu. Baraza lilifuatilia suala hilo ili kubaini ukweli wa malalamiko ya wananchi katika Wilaya ya Kilombero. Kiwanda cha KPL kilianzishwa mwaka 2007 ili kuendeleza Mngeta farm lililopo Wilaya ya Kilombero mkoani Morogoro. Baraza lilibaini kuwa mnamo tarehe 27 Desemba, 2010, wakulima wapatao **630** wa kijiji cha Mkangawalo na Mngeta walitoa malalamiko yao kwenye kampuni ya *Kilombero Plantation Limited* (KPL) kuhusu mashamba yao kuharibiwa na kemikali zinazotokana na kiwanda hicho kupulizia viuatilifu angani. Baada ya malalamiko hayo, ukaguzi ulifanyika kwa kuwashirikisha baadhi ya wafanyakazi wa kampuni ya KPL, viongozi wa vijiji, na kubaini tatizo kuwa wananchi zaidi ya **500** walikuwa wameathirika kutokana na zoezi la upuliziaji wa viuatilifu angani. Kwa mantiki hiyo,

KPL waliamua kuwalipa kama kifuta machozi (*gesture of goodwill*) wakazi wa vijiji viwili vya Mngeta na Mkangawalo kiasi cha takriban shilingi **50,000,000/=**.

147. ***Mheshimiwa Spika,*** pamoja na malipo hayo, Kampuni ilinunua eneo la ekari **1,900** lenye thamani ya shilingi **56,700,000/=** na kuligawa kwa familia **630** zilizohamishwa kutoka katika eneo la Kampuni na kila familia ilipewa ekari tatu (**3**) za shamba, kulimiwa na kupewa mbegu za mpunga. Aidha, familia **80** zilizokuwa na nyumba katika eneo la kampuni, zilijengewa nyumba zenye thamani kati ya shilingi milioni **3** hadi **5,000,000** na kuchimbiwa visima vitatu (**3**) vifupi katika eneo hilo.

148.***Mheshimiwa Spika***, kutokana na wananchi wa kitongoji cha Mbasa kuwa na makazi ya kudumu katika eneo la kampuni lipatalo ekari **385**, Kampuni iliamua kuwaachia eneo hilo na kusaidia kujenga madarasa mawili katika shule yao ya msingi, nyumba mbili (**2**) za walimu, na nyumba **20** za wananchi zilizokuwa katika hali mbaya. Kwa ujumla mgogoro huu umeisha na wananchi wote waliokuwa wamevamia eneo la kampuni wameondoka katika eneo hilo.

Uondoshaji wa Viuatilifu Nchini

149. ***Mheshimiwa Spika***, Baraza limeendelea kuratibu Programu ya *African Stockpiles* (ASP)

ambayo inalenga kukusanya, kusafirisha, kuondosha na kuteketeza viuatilifu chakavu (*obsolete pesticides*) vilivyolundikana nchini; ikiwa ni pamoja na kuweka mikakati ya udhibiti ili kuhakikisha kuwa mlundikano wa viuatilifu hautokei tena hapa nchini. Katika mwaka wa fedha 2010/11, nililijulisha Bunge lako tukufu kuwa, Baraza lilikamilisha zoezi la kubaini viuatilifu chakavu nchini kote na tani **700** zilibainishwa na kukusanywa katika maeneo **135** nchini kote. Katika mwaka wa fedha 2011/12 Baraza lilikamilisha zoezi la kukusanya shehena ya viuatilifu hivyo chakavu na kuviweka katika vituo vya kati sita (**6**) vilivyopo hapa nchini, ambavyo vipo; Arusha, Morogoro, Nzega, Mbeya, Kibiti na Mahonda (Zanzibar). Vituo hivi vya kati vimetumiwa kuhifadhia shehena ya viuatilifu chakavu vikisubiri kusafirishwa kwa ajili ya kuteketezwa nchi za nje.

150. ***Mheshimiwa Spika***, Baraza kwa kupitia mradi wa ASP limempata Mkandarasi wa kimataifa mwenye ujuzi wa kushughulikia mlundikano wa viuatilifu chakavu kwa njia ya zabuni ya kimataifa. Mkandarasi M/S Veolia ES Ltd kutoka Uingereza aliibuka mshindi wa zabuni ya kimataifa ambapo alisaini mkataba wa kukusanya, kusafirisha na kuteketeza viuatilifu hivyo chakavu pamoja na tani nyingine **300** za udongo ulioathirika. Mkandarasi huyo

ameonesha kwamba vifaa vya kufanikisha zoezi hilo ikiwa ni pamoja na mapipa, mifuko maalumu na vifaa vya kinga vimepakiwa kwenye meli na viko njiani kuletwa hapa nchini.

Aidha, zoezi la kupakia, na kusafirisha viuatilifu hivyo chakavu hadi kwenye mitambo mahsusi huko Uingereza litafanyika kuanzia mwezi huu Julai, ambapo viuatilifu hivyo vitakuwa vimeondolewa hapa nchini ifikapo Desemba, 2012 kulingana na ratiba iliyopo.

151. ***Mheshimiwa Spika***, zoezi la kupitia upya sheria ya kusimamia viuatilifu inayotekelezwa na Wizara ya Kilimo, Chakula na Ushirika limekamilika. Aidha, Baraza kwa kushirikiana na Wizara ya Kilimo Chakula na Ushirika, linaendelea na mkakati wa kushughulikia vifungashio au mikebe iliyokuwa inahifadhia viuatilifu chakavu. Aidha, tathmini ya athari ya mradi kwa mazingira ilifanyika mwaka 2010/11 na inatumika kama dira katika kusimamia zoezi la uondoshaji viuatilifu chakavu nchini.

Aidha, Baraza limeendelea kutekeleza Mkakati wa Kitaifa wa Mawasiliano wa ASP (*ASP Communication Strategy for Tanzania)* unaosaidia katika kuhakikisha kwamba wadau wanapata ujumbe kuhusu madhara yatokanayo na matumizi mabaya ya viuatilifu na kuelimisha

jamii itoe ushirikiano ili kuhakikisha kuwa mlundikano wa viuatilifu chakavu haujirudii hapa nchini.

Tathmini ya Athari kwa Mazingira (TAM)

152. ***Mheshimiwa Spika,*** Katika mwaka wa fedha 2011/12, jumla ya miradi ya maendeleo **412** ya wawekezaji ilisajiliwa kwa ajili ya kufanyiwa TAM. Kati ya miradi hiyo, miradi **208** imefanyiwa TAM na ripoti zake kufanyiwa mapitio kwa ajili ya kupata Hati za TAM (*EIA Certificates*). Kati ya miradi hii, miradi **176** imepata hati za TAM, baada ya kukidhi vigezo kwa mujibu wa kanuni za TAM Kati ya miradi iliyopata hati ya TAM miradi **34** ilikuwa ya mawasiliano, **31** ya ujenzi, **13** vivutio vya utalii, **11** miundombinu. **14** ya uchimbaji madini, **35** ni ya nishati, **31** ni ya viwanda, moja **1** wa maji, **2** ya afya na minne **4** ni ya kilimo na misitu. Aidha, Jumla ya miradi **236** inaendelea kufanyiwa kazi na wawekezaji na haijarejeshwa kwenye Baraza ili kuendeleza mchakato wa kupatiwa hati.

153. ***Mheshimiwa Spika,*** haya ni mafanikio kwani kumekuwepo na ongezeko la miradi iliyofanyiwa mapitio na kupatiwa hati kutoka miradi **163** mwaka 2010/2011 hadi miradi miradi **176** mwaka 2011/12 sawa na ongezeko la asilimia **4.1**. Ongezeko hili linaonesha kuwa

wawekezaji wengi wamepata mwamko wa kufuata na kutimiza matakwa ya Sheria ya Mazingira Sura 191 ambayo pamoja na mambo mengine inawataka wawekezaji kutimiza masharti ya TAM kabla na baada ya uwekezaji.

154. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2011/12 Baraza liliendesha mafunzo yenye lengo la kukuza weledi wa wadau kuhusu umuhimu na hatua za kuzingatia katika masuala ya TAM. Mafunzo ya TAM yalitolewa kwa Wahandisi na Mafundi mchundo **40** wa barabara kwa miradi ya ujenzi wa barabara ambayo yalifanyika Morogoro. Asasi zisizo za kiserikali (*NGOs*) **16**, walipata mafunzo ya Ukaguzi na Ufuatiliaji Mazingira (*Environmental Auditing and Monitoring*)- Mafunzo haya yalifanyika Dar es Salaam na Kibaha.
Jumla ya Maafisa **30** wakiwemo Maafisa Mazingira na Timu ya Wawezeshaji wa Wilaya (*District facilitation team*) walipewa mafunzo huko Tabora yaliyohusu Uandaaji wa Mipango ya Usimamizi wa Mazingira kwa ajili ya miradi ya maendeleo ya sekta ya kilimo. Aidha, wajumbe wa Kamati ya Bunge ya Ardhi, Maliasili na Mazingira iwalifanyiwa semina inayohusu mradi wa uchimbaji na usafishaji wa madini ya *uranium* mjini Dar es Salaam. Pia wafanya kazi **15** wa Baraza walipewa mafunzo kuhusu uchimbaji wa mafuta na gesi kwenye kina kirefu cha Bahari ya Hindi.

155. ***Mheshimiwa Spika***, katika kipindi hiki, Baraza lilipokea jumla ya maombi **135** kwa ajili ya usajili wa wataalamu waelekezi wa TAM (*EIA Experts/Consultants*) na Ukaguzi wa Mazingira (*Environmental Auditors*). Maombi haya yalifanyiwa uchambuzi na tathmini ili kukamilisha usajili rasmi wa wataalamu hawa. Wataalamu **86** wa TAM na **39** wa Ukaguzi wa Mazingira wamesajiliwa na kutangazwa kwenye Gazeti la Serikali la tarehe 1 Aprili, 2012. Vile vile, maombi ya makampuni **26** yanayotoa utaalamu elekezi wa TAM na Ukaguzi wa Mazingira yalipokelewa kwa ajili ya usajili. Kati ya hayo, makampuni **15** yalisajiliwa kwa ajili ya kufanya TAM na **11** yalisajiliwa kwa ajili ya kufanya Ukaguzi wa Mazingira.

156. ***Mheshimiwa Spika***, kuhusu suala la kuanzisha miradi ya kuchimba madini ya urani hapa nchini, mpaka sasa maeneo yaliyogunduliwa madini ya urani yapo Mto Mkuju Namtumbo – (Ruvuma), Bahi (Dodoma) na Manyoni (Singida) na kwa ujumla inakadiriwa kuwa kuna kiasi cha kilo **24,700,000** za madini hayo. Makampuni yaliyojitokeza kuchimba ni MANTRA (Mkuju) na URANEX (Bahi na Manyoni).

157. ***Mheshimiwa Spika,*** Baraza kwa kushirikiana na Tume ya Nguvu za Atomiki *(Tanzania Atomic Energy Commission – TAEC)*

linahakikisha kuwa taratibu zote za sheria ikiwa, ni pamoja na zile za Sheria ya Mazingira Sura 191, zinafuatwa, na kwamba Tathmini ya Athari kwa Mazingira (TAM) zinafanyika ili kuhakikisha kuwa wakati wa utekelezaji wa miradi hii, mazingira na binadamu hawapati athari. Katika mchakato wa TAM kazi muhimu ya Baraza ni kusimamia hatua zote pamoja na kufanya mapitio na baada ya kuridhika kuwa ripoti za tathmini zimejitosheleza na kukamilika, na kumshauri Waziri mwenye dhamana ya mazingira kuhusu Utoaji wa Hati au vinginevyo na baadaye kufanya uperembaji na ukaguzi wa mazingira wakati wa utekelezaji wa mradi. MANTRA walianza utaratibu wa kupata Hati ya Mazingira mwaka 2009. Katika kufanya mapitio ya TAM ya Mradi wa MANTRA Baraza lilishirikisha wataalam wa TAEC katika hatua zote, ikiwa ni pamoja na kutembelea na kufanya uhakiki wa eneo la mradi tarajiwa (*site verification visit*) na kushiriki kwenye mkutano wa Kamati ya kitaalam ya mapitio (*Technical Advisory Committee*).

158. ***Mheshimiwa Spika***, katika mchakato huu wa TAM Baraza lilibaini upungufu unaohitaji uamuzi wa kisera na hivyo kutaka mwongozo wa juu wa Serikali kuhusu upungufu huo, ambao ulijitokeza katika maeneo makubwa yafuatayo:

i. Kutokuwapo kwa Sheria na kanuni za kusimamia uchimbaji wa madini yatoayo mionzi (*radioactive minerals*) hususan urani;
ii. Kutokuwepo kwa hati fungani ya utekelezaji dhidi ya mazingira (*environmental performance bond*);
iii. Kutokuwepo kwa mwongozo kuhusu uchimbaji wa madini katika pori la akiba la Selous ambalo limetambuliwa kuwa sehemu ya urithi wa Dunia; na
iv. Kutokana na mradi huu kuwa mpya na wa aina yake nchini, ilibainika kuna hakuna uwezo (*capacity*) wa kutosha wa kusimamia na kudhibiti utekelezaji miradi ya aina hii.

Ili kutatua upungufu uliojitokeza Serikali imefanya yafuatayo:

Imetunga sheria na kanuni zifuatazo: Sheria ya Madini ya 2010 ***(The Mining Act of 2010)***; Kanuni za madini yatoayo mionzi za 2010 ***[The Mining (Radioactive Minerals) Regulations, 2010]***; Kanuni za Nguvu ya Atomiki kuhusu uchimbaji wa madini yatoayo mionzi za 2011 ***[The Atomic Energy (Radiation Safety in the Mining & Process of Radioactive Ores) Regulations, 2011]***; Kanuni za Nguvu ya Atomiki kuhusu usafirishaji wa madini yatoayo mionzi za 2011 **[*The Atomic Energy (Transporting and Packaging of Radioactive Materials) Regulations, 2011]***; na Kanuni za

Nguvu ya Atomiki kuhusu tozo *za 2011* ***[The Atomic Energy (Fees and Charges) Regulations 2011].***

159. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka huu wa fedha, 2012/13 serikali itatayarisha kanuni za hati fungani kwa miradi inayosababisha uharibifu mkubwa wa mazingira (*Environmental performance Bond Regulations*).

160. ***Mheshimiwa Spika*** Mchakato wa kupata ruhusa ya kuchimba urani katika pori la Selous uko ukingoni baada ya kuwasiliana na UNESCO pamoja na WHC karibu kwa miaka miwili sasa. Aidha, uamuzi wa kutenga eneo la linalohitajika na mradi kutoka katika eneo la urithi wa dunia ili kuruhusu uchimbaji ufanyike utafikiwa katika kikao cha WHC kinachofanyika St. Petersburg, Urusi kuanzia tarehe 24 Juni hadi 6 Julai, 2012.

161. ***Mheshimiwa Spika***, pamoja na kuwepo kwa Sheria na Kanuni za kusimamia madini yatoayo mionzi tunayo Kamisheni ya Tanzania ya Nguvu ya Atomiki (*Tanzania Atomic Energy Commission au - TAEC*) ambayo tunaamini wanao uwezo wa kitaalam kwa masuala yanayohusu urani pamoja na kujenga uwezo wa wadau wengine. Baraza litatumia *TAEC* kujenga uwezo wake na litaendelea kujenga uwezo kwa kutumia nafasi nyingine

zitakazopatikana ikiwa ni pamoja na kuajiri wataalam katika fani husika.

162. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2012/13, Baraza litaendelea kufanya mapitio ya taarifa za TAM, kusajili wataalam wa TAM na Ukaguzi wa Mazingira, na kukagua miradi ya maendeleo, ili kuhakikisha kuwa inatekeleza matakwa yaliyoainishwa kwenye Hati za TAM na mipango ya hifadhi ya mazingira (*Environmental Management Plans*). Baraza litaendelea kuwajengea uwezo wadau kuhusu masuala ya TAM ili kuhakikisha kuwa shughuli za maendeleo zinakuwa endelevu. Aidha, wataalam **20** wa Baraza watahudhuria mafunzo ya muda mfupi kuhusu masuala ya *nguvu za nuklia/atomiki na mionzi* yatakayofanyika mwezi huu wa Julai 2012 huko Arusha kwenye Makao makuu ya TAEC.

Elimu ya Mazingira kwa Umma

163. ***Mheshimiwa Spika,*** elimu ya mazingira kwa umma ni muhimu sana ili jamii iweze kushiriki katika kufanya maamuzi sahihi yanayohusu matumizi endelevu ya maliasili na mazingira kwa ujumla. Katika mwaka wa fedha 2011/12 Baraza lilitoa elimu kwa umma kuhusu hifadhi na usimamizi wa mazingira kwa kutumia vipeperushi, vijarida, mabango, maonesho, luninga, redio na magazeti.

164. ***Mheshimiwa Spika,*** Baraza lilishiriki katika wiki ya maadhimisho ya siku ya Nane Nane mwaka 2011 ili kukuza weledi kuhusu mahusiano kati ya kilimo na hifadhi ya mazingira yaliyofanyika mkoani Dodoma, Mbeya na Mwanza. Pia, Baraza lilishiriki kwa siku **10** katika maadhimisho ya miaka **50** ya Uhuru wa Tanzania Bara yaliyofanyika katika viwanja vya maonesho ya Mwalimu J.K. Nyerere, Dar es Salaam.

165. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha mwaka 2011/12 Baraza lilitembelea miradi ya kuhifadhi mazingira iliyokuwa inafadhiliwa na Serikali ya Uholanzi katika wilaya za Tarime, Kilombero, Sumbawanga Kibaha na Siha kwa lengo la kukagua utekelezaji wa miradi hiyo. Baraza liliandaa semina tatu **(3)** zilizoshirikisha wadau mbalimbali kama vile Idara ya Mazingira, Hali ya Hewa, Wizara za Kilimo, Maji, Maliasili, pamoja na Taasisi zisizo za Kiserikali kwa ajili ya kutayarisha nyenzo zitakazotumika kuelimisha umma kuhusu uhimili wa mabadiliko ya tabianchi. Mradi huu unafadhiliwa na Shirika la Mpango wa Maendeleo la Umoja wa Mataifa (UNDP).

166. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha mwaka 2011/12, Baraza liliendesha semina ambazo pia zilihusisha mada zilizolenga kuwaelimisha Maafisa Mazingira katika Serikali

za Mitaa katika kanda za Kaskazini (Arusha, Kilimanjaro na Tanga), Nyanda za juu Kusini (Rukwa, Mbeya na Iringa) kuhusu ukusanyaji wa taarifa za mazingira kwa kutumia mfumo wa kompyuta kulingana na majukumu yao. Vile vile, katika kipindi cha mwezi Mei, 2012, Baraza liliendesha semina ya kukuza weledi miongoni mwa wakuu wa Idara na vitengo katika Halmashauri za wilaya za Karatu, Siha, Magu na Maswa iliyohusu kujumuisha utunzaji wa mazingira na kuhimili mabadiliko ya tabianchi katika mipango ya maendeleo. Aidha, Baraza liliendelea kukamilisha na kuboresha mifumo ya mawasiliano kati yake na wadau zikiwemo Tovuti ya Baraza (*www.nemc.or.tz*). Tovuti ya Mazingira ya Tanzania (*Tanzania Environment Web Portal - www.tanzaniaenvironment.go.tz*) na kuhamasisha matumizi ya mitandao hii miongoni mwa wadau.

167. ***Mheshimiwa Spika***, pamoja na juhudi zote za kutoa elimu ya utunzaji wa mazingira kwa umma; vitendo vya uchafuzi wa mazingira kama vile utupaji taka ovyo, utiririshaji wa maji machafu, matumizi na utupaji ovyo wa mifuko ya plastiki, ukataji miti na ujenzi holela kandokando ya mito na katika fukwe za bahari bado ni tatizo kwa baadhi ya maeneo. Napenda kutoa wito kwa wananchi wote kushiriki kikamilifu katika shughuli za hifadhi ya mazingira kwani suala hili ni letu sote na

matokeo ya uharibifu wa mazingira hayana mipaka, na yataathiri kizazi hiki na kile cha baadaye.

168. ***Mheshimiwa Spika***, katika mwaka wa fedha 2012/13, Baraza litaendelea kuboresha mifumo ya mawasiliano kati yake na wadau wote wa mazingira, ikiwa ni pamoja na Tovuti ya Baraza, Tovuti ya Mazingira ya Tanzania na kuhamasisha matumizi ya mitandao hii. Pia, Baraza litaongeza kasi ya kukusanya taarifa na kutoa elimu ya mazingira kwa umma kuhusu hifadhi ya mazingira kwa kuzingatia haki, wajibu na majukumu ya wadau katika hifadhi ya mazingira na matumizi endelevu ya rasilimali za nchi yetu.

Mipango ya Mazingira na Utafiti

169. ***Mheshimiwa Spika,*** Katika mwaka wa fedha 2011/12, Baraza liliendesha warsha ya kujenga uwezo kwa maafisa mazingira wa Wilaya, Manispaa, Miji na Mikoa katika Kanda ya Kati (Dodoma, Manyara na Singida) kuhusu vipaumbele vya utafiti katika eneo pana la mazingira. Warsha hii ililenga kuwapa uelewa kuhusu 'Agenda' ya Kitaifa ya Utafiti katika Mazingira (*National Environment Research Agenda – NERA*) na kupeana mbinu za kutambua maeneo yanayostahili kufanyiwa utafiti katika maeneo yao ya kazi kwa kutumia

NERA kama mwongozo. Warsha hii ilifanyika katika mji wa Dodoma tarehe 18 hadi 20 Januari, 2012.

170. ***Mheshimiwa Spika,*** Baraza liliendesha semina mbili za siku 3 kila moja kwa Maafisa Mazingira wa Wilaya, Manispaa, Miji na Mikoa katika Kanda za Kusini (Ruvuma, Mtwara na Lindi) na Magharibi (Shinyanga, Tabora na Kigoma) kwa lengo la kuwajengea uwezo wa kukusanya taarifa za hali ya milima na mifumo ikolojia yake na kupanua uelewa wao wa Sheria ya Mazingira sura Na.**191** hususan katika masuala ya utafiti na mipango ya mazingira. Aidha, zoezi hili lilikuwa na umuhimu wa kipekee kwa sababu washiriki wengi ni wateuliwa wapya wa kada ya Afisa Mazingira. Semina hizo zilifanyika katika miji ya Kahama na Songea mwezi Februari, 2012.

171. ***Mheshimiwa Spika,*** Baraza liliandaa kikao cha Kamati ya Kitaifa ya Ushauri wa Utafiti wa Mazingira (*Environmental Research Advisory Committee – ERAC*), na kupitia Rasimu ya mwisho ya Mwongozo wa kutoa fedha za Utafiti wa Mazingira (*Environmental Research Guidelines & Grant forms*). Mwongozo huu utatumiwa na Baraza kutathmini mapendekezo ya miradi ya utafiti katika utekelezaji wa Mpango wa Kitaifa wa Utafiti (NERA). Baraza kwa kushirikiana na Shirika la Mpango wa

Maendeleo wa Umoja wa Mataifa (UNDP), limeanza kutekeleza baadhi ya majukumu yake katika eneo la Mabadiliko ya Tabianchi. Maeneo yanayopewa kipaumbele ni suala zima la kuongeza uelewa kwa wananchi kuhusu dhana hiyo; kutengeneza makala fupi za kisera kuhusu mabadiliko ya Tabia Nchi zitakazolenga watoa maamuzi katika ngazi mbali mbali; kuongeza uwezo wa halmashauri kuelewa masuala ya Mabadiliko ya Tabianchi na kuhusu mbinu za kujikimu na kuonyesha mahusiano kati ya tabianchi na maendeleo kwa njia ya ramani ili kuongeza uelewa.

172. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha mwaka 2011/12 Baraza liliendelea kutekeleza Mkakati wa Usimamizi Kamilifu wa Mazingira ya Pwani kwa kupitia Miradi mitano (**5**): *Marine and Coastal Environment Management Project* (MACEMP); unaotekelezwa katika wilaya zote za Pwani; *Tanzania Coastal Management Partnership* (TCMP-PWANI) unaotekelezwa katika wilaya za Pangani na Bagamoyo kwa upande wa Tanzania Bara na wilaya za Kusini, Magharibi, Mjini na Kati kwa upande wa Tanzania Visiwani (Unguja). Pia, Baraza linatekeleza mradi wa *Western Indian Ocean Marine Highway* (*WIOMHP)* unaoshughulikia udhibiti wa uchafuzi utokanao na vyombo vya usafirishaji Baharini ikiwemo udhibiti wa umwagikaji wa mafuta utokanao na

vyombo hivyo. Katika mradi huu, shirika la nchi zilizo ukanda wa Magharibi wa Bahari ya Hindi limefadhili utengenezaji wa ramani za rasilimali bahari hasa kwa sehemu tekechu (fragile) na pia utengenezaji wa mpango wa dharura wa kudhibiti umwagikaji wa mafuta na dutu (substances) hatarishi baharini. Vile vile chini ya kikosi kazi kiitwacho *Tanzania Coral Reef Taskforce* (TzCRTF) Baraza limeweza kufuatilia na kusimamia utunzaji wa rasilimali za bahari yakiwemo matumbawe ambayo huharibiwa na uvuvi wa kutumia baruti. Kwa kushirikiana na sekta nyingine kama vile Idara ya Uvuvi, Baraza linaendelea kutoa elimu kuhusu utunzaji wa mazingira.

173. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi hiki Baraza lilifanya uperembaji wa utekelezaji wa Mkakati wa Usimamizi Kamilifu wa Mazingira ya Pwani katika Halmashauri zote **14** unakotekelezwa Mradi huu, ili kupima mafanikio ya mradi wa MACEMP; Baraza lilisambaza kwa wadau Taarifa ya Nne ya Hali ya Mazingira ya Pwani '*State of the Coast Report'*. Pia katika kipindi hicho, Baraza liliendelea kushiriki katika programu ya ReCoMaP chini ya Shirika la nchi zilizo ukanda wa magharibi wa Bahari ya Hindi (*Indian Ocean Commission – IOC*) iliyofadhili jumla ya miradi midogo midogo **16** kwenye asasi za kijamii na zisizo za kiserikali. Maeneo ambayo yalipata miradi ya

ReCoMaP ni:- Kilimo cha lulu inayotokana na chaza na unenepeshaji wa kaa (*Pearl Oyster Farming and Crab fattening*) wa Rufiji, Mafia na Kilwa Complex - RUMAKI) chini ya WWF; Usafi wa Mazingira Lindi mjini kupitia Asasi Isiyo ya kiserikali iitwayo COBIHESA; Ujenzi wa kingo za bahari huko Kigombe; mradi wa kuhifadhi kasa wa baharini huko Tanga na Temeke kupitia *Sea Sence*. Mradi mwingine ni kilimo cha mwani kinachofanyika katika maeneo mbali mbali ya Unguja na Pemba kupitia WIOMSA; na Urejeshwaji wa Mikoko mkoani Tanga kupitia asasi za *Envirocare* na *African Health Environment and Development*(AHED) Trust.

174. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha mwaka 2011/12 Baraza liliendelea kuratibu mradi wa Mradi wa Hifadhi na Usimamizi Shirikishi wa Mazingira ya Pwani (*Tanzania Coastal Management Partneship* - TCMP-PWANI) ni mradi wa miaka minne (**4**) (Januari 2010 hadi Desemba 2013). Mradi huu unaofadhiliwa na Serikali ya Marekani kupitia Shirika lake la Maendeleo ya Kimataifa - *USAID* kwa kiasi cha Dola za Marekani **3,800,000/=** unatekelezwa chini ya usimamizi wa Baraza na unaendeleza kazi zilizoanzishwa na mradi wa TCMP-SUCCESS uliomalizika 2009. Kwa mwaka 2011/12 mradi uliendelea kutekeleza shughuli zake kama ilivyopangwa. Baadhi ya kazi zilizofanywa na mafanikio yaliyopatikana ni

pamoja na : Kuziwezesha Wilaya za Pangani na Bagamoyo kutekeleza Mkakati wa Taifa wa Hifadhi na Usimamizi Kamilifu wa Mazingira ya Pwani na Bahari kwa kutekeleza Mipango Kazi iliyoainishwa na Wilaya husika.

175. ***Mheshimiwa Spika***, Mradi ulijenga uwezo kwa Wilaya hizo mbili (**2**) za Bara, nne (**4**) za Zanzibar (Kusini, Kati, Magharibi na Mjini) na vijiji **27**, vitongoji tisa (**9**) na Shehia **12** kwa kuwapatia mafunzo mbalimbali watu **362** ambapo **65%** walikuwa wanawake; Mradi umefadhili miradi midogo midogo ya kijamii katika Wilaya za zilizotajwa kwa lengo la kuongeza kipato miongoni mwa jamii. Mradi umeweza kutoa mtaji pamoja na elimu kuhusu: matumizi na utengenezaji wa majiko banifu (Pangani na Bagamoyo), uanzishwaji na uendeshwaji wa SACCOS (Bara na Unguja), kuanzisha utalii ikolojia (Bagamoyo), kuanzisha maeneo tengefu ya uvuvi (*No – Take Zones*) manne (**4**) katika shehia za Fumba Bondeni, Fumba Cheleni, Bweleo na Nyamanzi (wilaya ya Magharibi - Unguja), uboreshaji wa kilimo cha mwani (Mlingotini – Bagamoyo), ufugaji wa nyuki na samaki ulio endelevu katika wilaya za Bagamoyo na Pangani. Hadi sasa vipo vikundi **22** vya ujasiliamali (Katika maeneo ya ufugaji nyuki, kilimo cha mwani, Mapambo na lulu, uokaji mikate na utalii ikolojia) vyenye jumla ya wanachama **437**.

176. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa kipindi cha 2012/13 mradi wa TCMP-Pwani utaendelea kutekeleza shughuli kubwa **5** zifuatazo:- Kusaidia uhifadhi wa mazingira ya pwani na bahari na ikologia yake katika eneo pana (*Land – Seascape*) la Bagamoyo na Pangani ikiwemo Hifadhi ya Saadani na eneo la Ghuba ya Menai (Zanzibar); Kuendeleza juhudi za hifadhi ya maeneo yaliyotengwa ya Matumbawe (Bagamoyo) na yale ya Chaza na uzalishaji wa lulu (Ghuba ya Menai) ili kuinua hali ya uchumi kwa wanavijiji wanaozunguuka maeneo hayo; Kukuza na kuendeleza utalii wa Pomboo (*Dolphin tourism*) katika maeneo ya Ghuba ya Menai, na Utalii ikolojia/utamaduni katika maeneo ya Bagamoyo na Pangani; Kuzihakiki njia za kupitia wanyamapori zitakazobainishwa na setilaiti katika Hifadhi ya Saadani na kupendekeza usimamizi wa maeneo hayo ili kupunguza changamoto zilizopo kati ya wanyama na binadamu katika maeneo yanayozunguka Hifadhi ya Saadani na eneo la wanyamapori la Wami – Mbiki; na Kushirikiana na wadau mbalimbali wa nje na ndani ya nchi kubuni mradi mwingine utakaoendeleza mafanikio yaliyopatikana katika mradi huu utakapomaliza muda wake na kuangalia uwezekano wa kupanua maeneo ya mradi.

177. ***Mheshimiwa Spika,*** kuhusu utafiti wa chura na mazingira ya Kihansi, kamati ya

kitaifa ya kuangalia na kusimamia zoezi la urejeshwaji wa vyura (*Re-introduction task force*) ambayo inahusisha wajumbe kutoka taasisi na idara mbalimbali za Serikali, vyuo vikuu na taasisi za utafiti na ambayo iliundwa mwezi Julai, 2009 inaendelea na kazi zake. Pia, Baraza kwa kushirikiana na wataalamu wa vyuo vikuu vya *SUA* na *UDSM* lilifanya utafiti na ufuatiliaji wa mifumo ikolojia ya Bonde la Kihansi kwa lengo la kubaini mazingira stahili kwa ajili ya kurejesha vyura katika mazingira yao ya asili. Hadi Juni 15, 2012 jumla ya vyura waliorejeshwa nchini (Chuo Kikuu Dar es Salaam na Kihansi) ni **1,646** na waliobaki Marekani (*Bronx* na *Toledo zoos*) ni vyura **6,000**.

178. ***Mheshimiwa Spika***, Baraza kwa kupitia mradi huu lilijenga uwezo wa wilaya zinazozunguka Bonde la Mto Kihansi pamoja na watendaji wa wilaya, kamati za vijiji na viongozi wa kidini katika masuala ya hifadhi ya mazingira na mbinu za kuboresha maisha ya jamii. Baraza pia lilikabidhi shughuli za uhifadhi kwa *TANESCO* ambayo ni mmiliki wa mradi akisaidiwa kiufundi na taasisi ya utafiti wa wanyamapori *TAWIRI*. Hata hivyo, kwa makubaliano maalum, Baraza linaendelea kuisaidia *TANESCO* kuratibu utekelezaji wa shughuli za Mradi huo, hususan katika kipindi hiki cha mpito ikiwa ni pamoja na kusimamia

mipango ya kurudisha baadhi ya vyura wanaohifadhiwa nchini Marekani. Shughuli za muda mrefu za hifadhi ya bonde la Kihansi na bioanuai yake zinatarajiwa kuendelezwa kupitia fedha zitakazopatikana chini ya Mfuko wa Dunia wa Mazingira (G.E.F).

179. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2012/13, Baraza litaendelea kutekeleza Agenda ya Taifa ya Utafiti katika Mazingira (*National Environmental Reasearch Agenda - NERA*), na kuwajengea uwezo maafisa mazingira katika ngazi za mikoa na wilaya, ili waweze kutekeleza NERA katika maeneo yao; Litaendelea kufanya tafiti ili kupata taarifa zaidi kuhusu hali na ikologia ya milima nchini; litaendelea kuratibu utekelezaji wa miradi na mikakati ya kuhifadhi mazingira na litabuni miradi mingine ya uhifadhi wa mazingira.

Utawala na Utumishi katika Baraza

180. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha mwaka wa fedha 2011/12 Baraza liliendelea kuweka mazingira mazuri ya kufanya kazi kwa kufanya maandalizi ya awali ya kujenga jengo la makao makuu ya kudumu. Aidha, Baraza lilikamilisha ukarabati wa jengo moja ili kuongeza ofisi na ukumbi wa mikutano katika kiwanja chake kilichopo *Regent Estate*, Mikocheni. Tayari wafanyakazi wote wamehamia

katika ofisi hizo na ukumbi wa mikutano na umeanza kutumika. Hata hivyo kazi ya ujenzi wa ukuta uliobomoka kuzunguka eneo la kiwanja, na michoro ya ujenzi wa jengo la kudumu la Baraza haikuwezekana kuanza kutokana na ukosefu wa fedha.

181. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kuongeza ufanisi wa kazi watumishi wa Baraza wamepewa fursa ya kujiendeleza kitaaluma: Aidha, watumishi **14** wa Baraza wanaendelea na mafunzo ya muda mrefu ndani na nje ya nchi na watumishi **10** walihudhuria mafunzo ya muda mfupi ndani na nje ya nchi. Aidha, Baraza limepewa nafasi **31** za ajira, nafasi **30** kwa ajili ya Maafisa Mazingira na moja ya Mkurugenzi wa Utawala na Fedha, nafasi hizi zimetangazwa.

182. ***Mheshimiwa Spika,*** katika utekelezaji wa kazi zilizopangwa 2011/12, Baraza lilikabiliwa na changamoto mbalimbali ikiwamo ufinyu wa bajeti na uelewa mdogo wa jamii wa masuala ya mazingira. Hivyo Baraza litaendelea kuongeza kasi ya kutekeleza mpango wake wa kupata mapato kutoka vyanzo vingine, ikiwa ni pamoja na tozo na kuibua miradi mipya inayoweza kupata wafadhili. Kuhusu uelewa mdogo wa jamii wa masuala mbalimbali ya Mazingira, Baraza litaendelea kutoa elimu kwa Umma kupitia Redio, Televisheni, Magazeti na Machapisho.

183. ***Mheshimiwa Spika,*** pamoja na kuendelea kutekeleza majukumu yake kisheria kama ilivyoelezwa hapo juu, katika mwaka wa fedha 2012/13 Baraza limepanga pia kutekeleza yafuatayo: Litaongeza kasi ya utekelezaji wa Kanuni za Tozo *(Fees and Charges Regulations 2008);* kuboresha maslahi ya wafanyakazi na kuwajengea uwezo ili kuongeza motisha na ufanisi katika utendaji kazi; kutafuta fedha kwa ajili ya kujenga jengo la ofisi zake na uzio, na kuandaa michoro ya jengo la kudumu; kushirikiana na Jeshi la Polisi kuanzisha Kitengo cha Polisi wa Mazingira; na kutathmini utekelezaji wa Mpango Kazi wa 2012/13 na Mpango Mkakati wake (2010 – 2014) ili kubaini changamoto zinazojitokeza na kuchukua hatua stahiki za maboresho kwa wakati.

D. **MASUALA YA UTAWALA NA MAENDELEO YA RASILIMALIWATU**

184. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa mwaka wa fedha 2011/12, Ofisi iliendelea kutekeleza majukumu yake kwa kufuata misingi ya Utawala Bora. Sera, Sheria, Kanuni na Taratibu za Utumishi wa Umma zilizingatiwa, kusimamiwa na kutekelezwa kikamilifu. Aidha, Ofisi iliendelea kulinda na kuwapatia watumishi wake haki na maslahi yao kwa kuzingatia wajibu wa kila mtumishi na majukumu ya Ofisi

kupitia vikao vya Baraza la Wafanyakazi pamoja na taratibu zingine za kiutumishi.

185. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha mwaka wa jana Ofisi imetekeleza mabadiliko ya Muundo wake mpya hasa baada ya kuongezeka kwa nafasi ya Naibu Waziri wa Nchi-Ofisi ya Makamu wa Rais. Aidha, Ofisi ilijaza nafasi moja (**1**) ya Mkurugenzi wa Idara ya Utawala na Usimamizi wa Rasilimali watu na nafasi tano (**5**) za wakurugenzi wasaidizi zilizokuwa wazi. Nafasi mbili (**2**) ni kwa ajili ya Idara ya Utawala na Usimamizi wa Rasilimaliwatu, mbili (**2**) kwa ajili ya Idara ya Sera na Mipango na moja (**1**) kwa ajili ya Idara ya Muungano. Ofisi ilijaza nafasi za ajira mpya tano (**5**), nafasi mbili (**2**) zilikuwa ni za ajira mpya na nafasi tatu (**3**) za ajira mbadala za maafisa wa kawaida. Aidha, Ofisi iliwapandisha vyeo watumishi **28** wa kada mbalimbali.

186. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kuongeza tija na kuwaongeza watumishi uwezo katika utendaji wao, Ofisi iliwaongezea watumishi wake uwezo wa kielimu na utendaji kazi. Katika mwaka wa fedha 2011/12, Ofisi iligharamia mafunzo ya muda mrefu na mfupi ndani na nje ya nchi kwa watumishi wapatao **29** waliohudhuria mafunzo ya aina mbalimbali kwa kuzingatia majukumu yao kazini. Kati ya hao, watatu (**3**) walihudhuria mafunzo ya muda mrefu,

na ishirini na sita **26** walihudhuria mafunzo ya muda mfupi**.**

187. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa mwaka wa fedha 2011/12 Ofisi iliendelea kuimarisha mshikamano, ushirikiano na mahusiano kati ya watumishi wake na watumishi wa Ofisi nyingine za Serikali kwa kushiriki kikamilifu katika mabonanza na michezo ya SHIMIWI iliyofanyika kitaifa mkoani Tanga mwezi Novemba, 2011. Jumla ya watumishi **42** walishiriki. Aidha, Ofisi iliendelea kuhamasisha watumishi kupima afya zao kwa hiari. Katika kipindi hiki watumishi **208** walipata mafunzo kuhusu UKIMWI na VVU na kati ya hao **101** walijitokeza kupima afya zao kwa hiari na kupatiwa ushauri nasaha.

188. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha uliopita, Ofisi iliendelea kuboresha mazingira ya kazi na kuongeza ufanisi. Ujenzi wa jengo la Ofisi Awamu ya Pili katika Kiwanja Na.**10** kilichopo katika Mtaa wa Luthuli, Dar es Salaam umeendelea kusimamiwa na kutekelezwa. Ujenzi huu unaendelea vizuri na unategemewa kukamilika mwezi Juni, 2013.

189. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2011/12 Ofisi na Makazi ya Makamu wa Rais Tunguu – yameanza kutumika na watumishi wa Ofisi Binafsi ya Makamu wa Rais waliopo Zanzibar wamehamia katika jengo hili.

Vile vile baadhi ya vyumba vya jengo hili vimeanza kutumiwa na Taasisi zilizoko chini ya Wizara ya Sayansi, Mawasiliano na Teknolojia yaani Tume ya Sayansi na Teknolojia na Tume ya Nguvu za Atomiki.

190. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa mwaka wa fedha 2012/13, Ofisi itaendelea kutekeleza majukumu yake ya kuratibu na kusimamia kwa karibu utekelezaji wa sera, sheria, kanuni na taratibu zote zinazoongoza masuala ya kiutumishi hususan nidhamu, maslahi, mafunzo, ajira, haki na maadili ya utumishi wa Umma. Aidha, Ofisi itaendelea kuboresha mazingira ya kazi kwa kuwapatia watumishi vitendea kazi ili kuongeza ufanisi na tija. Vile vile, Ofisi imeweka mkakati wa kuhamasisha watumishi kuendelea kupima afya zao kwa hiari, hususan virusi vya UKIMWI na kuwashauri watumishi walioathirika kujitokeza ili Ofisi iweze kuwahudumia ipasavyo.

II. **SHUKRANI**

191. ***Mheshimiwa Spika***, napenda kutoa shukrani zangu za dhati kwa Mawaziri wenzangu katika Ofisi ya Makamu wa Rais, Mheshimiwa **Dkt. Terezya Luoga Huvisa, (Mb.),** Waziri wa Nchi, Mazingira na Mheshimiwa **Charles Muhangwa Kitwanga, (Mb.),** Naibu Waziri wa Nchi, kwa ushirikiano na utendaji wao

thabiti na makini ambao umewezesha kuwasilisha hoja hii. Vile vile, napenda niwashukuru Katibu Mkuu - **Bw. Sazi Bundara Salula**; Naibu Katibu Mkuu - Mhandisi **Ngosi Charlestino Mwihava;** Mkurugenzi Mkuu wa Baraza la Taifa la Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira - Mhandisi **Bonaventure Thobias Baya**; Wakuu wa Idara na Vitengo na wafanyakazi wote wa Ofisi ya Makamu wa Rais na Taasisi yake kwa juhudi zao katika kufanikisha utekelezaji wa majukumu ya Ofisi.

192. ***Mheshimiwa Spika,*** Ofisi ya Makamu wa Rais inapenda kutumia fursa hii ya kipekee kutambua na kuwashukuru Washirika wote wa Maendeleo wa ndani na nje ya nchi ambao kwa njia moja au nyingine walichangia katika kufanikisha utekelezaji wa majukumu ya ofisi. Washirika hao ni Serikali ya Norway, Mfuko wa Maendeleo wa Norway (Nordic Development Fund); Jamhuri ya Korea ya Kusini, Serikali ya Uholanzi, Serikali ya Marekani, Shirika la Mpango wa Maendeleo la Umoja wa Mataifa *(UNDP),* Umoja wa Nchi za Ulaya *(EU),* Shirika la Maendeleo la Marekani *(USAID),* Shirika la Mpango wa Mazingira la Umoja wa Mataifa *(UNEP),* Mfuko wa Mazingira Duniani *(GEF),* Benki ya Dunia, *International Development Agency - IDA*, Shirika la Maendeleo la Canada *(CIDA)*, Shirika la Maendeleo la Denmark *(DANIDA),* SADC-REEP, *Wildlife Conservation*

Society - WCS, *World Wildlife Fund - WWF*, Shirika la Chakula na Kilimo la Umoja wa Mataifa (*FAO*), *Crop Life International - CLI*, Benki ya Maendeleo ya Afrika (*AfDB*), Shirika la Misaada ya Kiufundi la Ujerumani (*GTZ)* na Asasi Zisizo za Kiserikali *(AZISE*) za hapa nchini.

193. ***Mheshimiwa Spika,*** napenda nitumie nafasi hii kuwaomba Washirika wote wa Maendeleo waendelee kushirikiana nasi zaidi katika kipindi kijacho ili tuweze kufanikiwa zaidi katika vita dhidi ya umaskini na juhudi za kuboresha maisha ya kila Mtanzania.

III. **HITIMISHO**

194. ***Mheshimiwa Spika***, mwaka huu, tarehe 26 Aprili, 2012 tulishuhudia Muungano wetu ukitimiza miaka **48** yenye maendeleo katika maeneo ya kijamii, kiuchumi na kisiasa. Hata hivyo, kumekuwa na changamoto kadhaa ambazo kwa kiwango kikubwa zimefanyiwa kazi. Changamoto zilizobaki zitaendelea kufanyiwa kazi ili kudumisha uhuru, umoja na mshikamano wetu. Aidha, sisi sote tunafahamu kuwa tumeanza mchakato wa uandaaji wa katiba mpya ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Hii ni nafasi ya kipekee, itakayotuwezesha kuimarisha na kujenga Muungano wetu katika hali endelevu ili uwe wa manufaa kwa kizazi cha sasa na cha baadaye.

195. ***Mheshimiwa Spika,*** napenda kutumia fursa hii kuwasihi wananchi wote wa Tanzania kujitokeza kwa wingi na kutumia nafasi hii adhimu kutoa hoja na maoni kuhusu Muungano na masuala mengine kwa maslahi ya Taifa kwa uwazi, bila jazba, fujo wala ghasia.

196. ***Mheshimiwa Spika,*** kama tunavyo fahamu, shughuli za binadamu zina mchango mkubwa katika uharibifu na uhifadhi wa mazingira. Aidha, Jumuiya ya Kimataifa inaendelea kusisitiza uchumi wa kijani ikiwa ni pamoja na Mkutano wa miaka **20** baada ya Mkutano wa kilele kuhusu maendeleo endelevu uliofanyika hivi karibuni huko Rio de Janeiro, Brazil. Ofisi ya Makamu wa Rais, kwa kushirikiana na wadau mbalimbali itaendelea kuratibu usimamizi na hifadhi ya mazingira hapa nchini.

197. ***Mheshimiwa Spika,*** taarifa sahihi kuhusu idadi ya watu na shughuli zao pamoja na takwimu zingine ni muhimu katika kuandaa mipango na mikakati endelevu ya maendeleo, yanayozingatia uchumi wa kijani (Green Economy). Hivyo basi, ni matarajio yangu kuwa, Sensa ya watu itakayofanyika tarehe 26 Agosti, 2012 itatoa mchango mkubwa katika kupanga na kusimamia vema hifadhi ya mazingira hapa nchini. Kwa hiyo, natumia fursa kuungana na viongozi wenzangu kutoa wito kwa watanzania

wote kushiriki kikamilifu katika zoezi hilo muhimu kwa Taifa letu.

IV. **MAOMBI YA FEDHA KWA MWAKA 2012/13**

198. ***Mheshimiwa Spika***, ili Ofisi ya Makamu wa Rais iweze kutekeleza majukumu iliyokabidhiwa, na malengo yake ya mwaka wa fedha 2012/13 ambayo nimeyaelezea katika Hotuba hii, naomba kutoa hoja kwamba, Bunge lako Tukufu liidhinishe maombi ya fedha kama ifuatavyo:

Fungu	Makadirio				
	Matumizi ya Kawaida		Maendeleo		Jumla
	Mishahara	Matumizi Mengineyo	Fedha za Ndani	Fedha za Nje	
26	654,153,000	3,999,156,000	-	-	**4,653,309,000**
31	1,941,818,000	40,752,722,000	4,500,000,000	5,770,942,000	**52,965,482,000**

199. ***Mheshimiwa Spika***, makadirio ya Fungu 31 yanajumuisha shilingi **32,625,766,000/=** fedha za mgao wa kibajeti kwa SMZ na shilingi **3,716,883,000/=** ni ruzuku kwa Baraza la Taifa la Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira.

200. ***Mheshimiwa Spika,*** naomba kutoa hoja.

KIAMBATISHO Na.I

TAARIFA ZA UPANDAJI MITI KITAIFA KWA MWAKA 2010/2011

NA	MKOA/WILAYA	LENGO (IDADI)	UTEKELEZAJI		
			Idadi ya miti iliyopandwa	Idadi ya miti iliyopona	Asilimia (%) ya iliyopona
1.	**RUVUMA**				
	Mbinga	6,000,000	7,500,000	5,000,000	66.67
	Songea Vijijini	3,500,000	2,000,000	500,000	25.00
	Namtumbo	2,000,000	1,500,000	1,000,000	66.67
	Songea Manispaa	1,000,000	700,000	700,000	100.00
	Tunduru	500,000	300,000	0	0.00
	Jumla ndogo	**13,000,000**	**12,000,000**	**7,200,000**	**64.58**
2.	**IRINGA**				
	Makete	5,000,000.00	9,756,288	8,345,000	85.53
*	Mufindi	-	-	-	-
	Kilolo	12,000,000	10,908,389	9,272,131	85.00
*	Ludewa	-	-	-	-
	HM Njombe	5,000,000	6,724,288	6,388,333	95.00
	HW Njombe	6,000,000	5,231,874	4,394,774	84.00
	Iringa Manispaa	1,500,000	580,418	319,229	55.00
	Jumla ndogo	**29,500,000**	**33,201,257**	**28,719,467**	**79.75**
3.	**TABORA**				
	Nzega	1,500,000	1,097,000	789,840	72.00
	Uyui	1,500,000	1,250,000	925,000	74.00
	Urambo	2,000,000	3,500,000	2,485,000	70.00
	Sikonge	1,500,000	1,575,925	1,181,010	74.94
	Tabora	1,500,000	989,875	692,913	70.00
	Igunga	1,500,000	206,437	142,442	69.00
	Jumla ndogo	**9,500,000**	**8,619,237**	**6,216,205**	**72.12**
4.	**MWANZA**				
	Misungwi	1,500,000	600,123	300,061	50.00
	Mwanza Jiji	1,500,000	1,499,782	1,049,843	70.00
	Sengerema	1,500,000	1,847,350	1,293,145	70.00
	Geita	1,500,000	985,000	640,250	65.00

* *Halmashauri hizi hazikuwasilisha takwimu*

	Kwimba	1,500,000	425,536	255,322	60.00
	Magu	1,500,000	112,670	76,616	68.00
	Ukerewe	1,500,000	780,000	546,000	70.00
		10,500,000	**6,250,461**	**3,861,181**	**61.70**
5	**LINDI**				
	Nachingwea	1,600,000	1,530,000	1,210,000	79.08
	Ruangwa	500,000	640,000	590,000	92.19
	Lindi Vijijini	1,500,000	1,700,000	1,515,000	89.12
	Liwale	1,500,000	520,000	510,000	98.08
	Kilwa	1,000,000	930,000	810,000	87.10
	Jumla ndogo	**6,200,000**	**5,106,810**	**4,635,000**	**90.76**
6	**TANGA**				
	Kilindi	1,500,000	1,967,000	1,770,000	89.98
	Handeni	1,500,000	1,230,000	1,045,500	85.00
	Korogwe	1,000,000	814,629	695941	85.43
	Lushoto	1,500,000	2,450,000	2,327,500	95.00
	Mkinga	1,500,000	575,000	495,000	86.09
	Muheza	1,500,000	4,800,000	4,320,000	90.00
	Pangani	1,500,000	3,291,800	2,962,620	90.00
	Tanga	1,500,000	1,470,000	1,323,000	90.00
	Jumla	**12,000,000**	**16,598,429**	**14,939,561**	**90.01**
7	**ARUSHA**				
	Arusha Manispaa	600,000	385,000	368,234	95.60
	Monduli	500,000	482,100	327,307	67.80
	Meru	750,000	522,923	425,078	81.00
	Arusha	1,500,000	1,143,000	652,710	57.00
	Karatu	1,000,000	806,000	414,880	77.60
	Ngorongoro	1,000,000	685,400	456,200	87.00
	Longido	30,000	15,468	13,623	88.00
	Jumla ndogo	**5,380,000**	**3,768,491**	**2,658,032**	**71.00**
8	**KAGERA**				
	Muleba	1,500,000	1,425,000	1,350,027	90.00
	Halmashauri Bukoba	1,500,000	1,420,000	1,287,938	85.80
	Missenyi	1,500,000	2,190,400	1,872,366	125.00
	Karagwe	1,500,000	1,749,628	1,302,217	87.00
	Ngara	1,500,000	900,000	600,000	40.00
	Biharamulo	2,000,000	2,500,000	2,300,013	115.00
	Chato	1,500,000	1,506,847	1,442,760	96.00
	Bukoba Manispaa	1,500,000	1,409,000	1,065,007	71.00
	Jumla ndogo	**12,500,000**	**13,100,875**	**11,220,328**	**89.70**

9	**MOROGORO**				
	Kilosa	1,500,000	1,185,200	775,240	65.41
	Manispaa	250,000	200,000	92,000	46.00
	Kilombero	1,500,000	2,206,251	2,200,000	99.72
	Morogoro	1,500,000	650,000	455,000	70.00
	Mvomero	1,700,000	1,670,000	1,244,000	74.49
	Ulanga	1,500,000	76,764	65,249	85.00
	Jumla ndogo	**8,560,000**	**6,914,500**	**4,831,489**	**69.87**
10	**PWANI**				
	Bagamoyo	2,000,000	750,000	592,500	79.00
	Kibaha Mji	80,295	72,000	57,600	80.00
	Kibaha				
	Kisarawe	2,700,000	2,535,500	1,876,270	74.00
	Mafia	100,000	76,400	51,952	68.00
	Mkuranga	1,000,000	282,603	183,692	65.00
	Rufiji				
	Jumla ndogo	**5,880,295**	**3,716,503**	**2,762,014**	**74.32**
11	**MANYARA**				
	Babati	1,500,000	1,327,225	1,194,503	90.00
	Hanang	1,500,000	951,212	856,091	90.00
	Mbulu	1,500,000	743,856	666,505	89.60
	Simanjiro	1,500,000	478,894	431,005	90.00
	Kiteto	1,500,000	1,274,312	1,146,881	90.00
	Jumla ndogo	**7,500,000**	**4,775,499**	**4,294,985**	**89.94**
12	**KILIMANJARO**				
	Moshi	1,200,000	1,000,000	629,712	62.97
	Same	1,000,000	1,211,000	800,000	66.06
	Mwanga	500,000	254,130	241,134	94.89
	Hai	1,500,000	1,112,470	872,560	78.43
	Rombo	1,500,000	1,197,930	1,177,545	98.30
	Moshi – Manispaa	1,500,000	630,000	421,030	66.83
	Siha	2,000,000	1,000,000	650,000	65.00
	Jumla ndogo	**9,200,000**	**6,405,530**	**4,791,981**	**74.81**
13	**SINGIDA**				
	Singida (V)	1,500,000	310,288	152,041	49.00
	Iramba	1,500,000	374,500	179,760	48.00
	Manyoni	1,500,000	437,512	236,256	54.00
	Manispaa ya Singida	1,500,000	653,423	323,444	49.50
	Jumla ndogo	6,000,000	**1,775,723**	**891,502**	**50.21**
14	**MBEYA**				

	Chunya	1,500,000	850,000	425,000	50.00
	Ileje	2,000,000	3,616,764	2,531,734	70.00
	Kyela	1,500,000	1,845,000	1,383,750	75.00
	Mbarali	1,500,000	837,120	376,704	45.00
	Mbeya Jiji	1,000,000	680,000	462,400	68.00
	Mbeya Vijijini	1,500,000	1,075,295	698,942	65.00
	Mbozi	1,600,000	1,320,174	924,122	70.00
	Rungwe	1,600,000	1,485,371	1,188,297	80.00
	Jumla ndogo	**12,200,000**	**11,709,724**	**7,990,949**	**68.24**
15	**MARA**				
	Musoma	1,500,000	1,126,712	845,034	75.00
	Bunda	1,500,000	1,966,000	1,572,800	80.00
	Serengeti	1,500,000	377,000	282,750	75.00
	Tarime	1,500,000	1,245,075	996,060	80.00
	Rorya	1,500,000	763,886	572,914	75.00
	Manispaa Musoma	500,000	350,000	262,500	75.00
	Jumla ndogo	8,000,000	5,829,402	4,532,058	78.00
16	**MTWARA**				
	Masasi	1,500,000	650,000	308,750	47.50
	Newala	1,500,000	967,230	425,581	44.00
	Tandahimba	1,500,000	1,379,250	444,000	32.19
	Nanyumbu	1,500,000	930,000	506,850	54.50
	Mtwara manispaa	1,500,000	315,000	110,750	35.16
	Mtwara Vijijini	1,500,000	734,342	309,584	42.16
	Jumla ndogo	**9,000,000**	**4,975,822**	**2,105,515**	**42.31**
17	**KIGOMA**				
	Kasulu	1,500,000	1,180,420	814,490	
	Kibondo	1,500,000	750,000	510,000	68.00
	Kigoma	1,500,000	392,000	298,320	76.10
	Manispaa Kigoma/Ujiji	1,500,000	257,225	188,202	73.17
	Jumla ndogo	**6,000,000**	**2,579,645**	**1,811,012**	**70.20**
18	**RUKWA**				
	Nkasi	1,500,000	1,344,671	1,102,630	82.00
	Manispaa Sumbawanga	1,000,000	734,138	616,675	84.00
	Sumbawanga (V)	1,000,000	455,292	400,657	88.00
	Mpanda (V)	1,500,000	1,512,712	1,225,297	81.00
	Mpanda (M)	100,000	52,800	45,936	87.00
	Jumla ndogo	**5,100,000**	**4,099,613**	**3,391,195**	**82.72**
19	**DODOMA**				

	Mpwapwa	1,500,000	775,000	482,000	62.19
	Kondoa	1,500,000	830,000	515,000	62.05
	Kongwa	1,500,000	860,000	460,000	53.49
	Dodoma Mjini	1,500,000	925,000	675,000	72.97
	Chamwino	1,500,000	840,000	490,000	58.33
	Bahi	1,500,000	1,040,000	670,000	64.42
	Jumla Ndogo	**9,000,000**	**5,270,000**	**3,292,000**	**62.47**
20	**DAR ES SALAAM**				
	Manispaa ya Ilala	1,500,000	27,859	26,809	96.23
	Manispaa ya Temeke	1,500,000	1,551,018	1,550,000	99.93
	Manispaa ya Kinondoni	1,500,000	1,754,342	1,473,264	83.98
	Jumla ndogo	**4,500,000**	**3,333,219**	**3,050,073**	**91.51**
21	**SHINYANGA**				
	Shinyanga (V)	10,000,000	1,288,750	950,640	73.76
	Shinyanga (M)	1,500,000	800,540	600,150	74.97
	Meatu	10,000,000	4,874,880	4,505,225	92.42
	Kahama	7,000,000	4,230,116	4,099,218	96.91
	Bariadi	7,085,501	1,980,760	1,544,246	77.96
	Bukombe	2,952,980	2,456,845	2,344,750	95.44
	Maswa	10,000,000	2,677,242	2,232,022	87.58
	Kishapu	10,000,000	2,458,350	2,000,102	81.36
	Jumla ndogo	**58,538,481**	**20,767,483**	**18,276,353**	**88.00**
	Jumla Kuu		**180,798,223**	**141,470,900**	**78.2**